ΔΗΜ. Π. ΜΕΛΑΝΔΙΝΟΥ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΕΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ ΤΑΞΙΝ

ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

معارف نظارتی جلیله‌سنك ۱۱۶ نومرولی و ۳ نیسان ۳۱٤ تاریخلی
رخصتنامه‌سیله طبع اولنمشدر

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
Ι. Κ. ΣΕΙΤΑΝΙΔΗΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΗΣ
Ἐν Γαλατᾷ, ὁδὸς Μαχμουδιέ, ἀριθ. 7 — 9.

1903.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ ἐκδότου κατα-διώκεται ὡς κλοπιμαῖον.

Ι.Κ. ΣΕΪΤΑΝΙΔΗΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Α. Μεγανδρου

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ν. Γ. ΚΕΦΑΔΙΔΟΥ
(Γαλατᾷ, Ὁδὸς Πλοὺρ, ἀριθμ. 12, Ἀπέναντι τοῦ Τοῦνελ Χάν).

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Συνῳδὰ τῷ κατ' Αὔγουστον π. ἔ. ἐκδοθέντι «**Πατριαρχικῷ ἀναλυτικῷ προγράμματι τῶν ἀστικῶν σχολῶν τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων**» ἐκδίδωμι τὸ μετὰ χεῖρας Ἀναγνωστικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως. Εἰς ἀπαρτισμὸν δὲ τούτου ἐφρόντισα ὅση μοι δύναμις τοῦτο μὲν νὰ γράψω, τοῦτο δὲ ν' ἀπανθίσω κατάλληλα νεοελληνικὰ ἀναγνώσματα οὐ μόνον σύμφωνα τοῖς καθιερωμένοις γλωσσικοῖς τύποις τῆς καθαρευούσης, ἀλλὰ καὶ τοιαῦτα, ὥστε νὰ κινῶσι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μαθητοῦ καὶ νὰ διεγείρωσι τὰ εὐγενῆ αὐτοῦ συναισθήματα, ἰδίως τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὸ ἠθικόν, ἅτινα δυστυχῶς τοσοῦτον παραμελοῦνται. Διὰ τοῦτο ἐν τοῖς πλείστοις τῶν κεφαλαίων, ἰδίως τοῖς φυσικοῖς, προσεπάθησα οὐχὶ ἀξιωματικῶς, ἀλλ' οἱονεὶ ἀβιάστως ν' ἀνασύρω τὸ περικάλυμμα τοῦ μεγαλοπρεποῦς πανοράματος, ὅπερ ἡ σοφία, ἡ πρόνοια, ἡ παντοδυναμία καὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ Δημιουργοῦ ἡμῶν ἀνήγειρε. Οὐχὶ δ' ἀλυσιτελὲς ἐνόμισα εἰς οἰκοδομὴν ἐναρέτου χριστιανικοῦ βίου νὰ παραθέσω καὶ βίους τινὰς ἐκ τῶν ἑορταζομένων ἁγίων ἀνδρῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὧν αἱ πράξεις

καὶ αἱ ἀρεταὶ ὡς μιμήσεως πρότυπα παντὶ χριστιανῷ πρόκεινται· διότι φρονῶ, ὅτι μᾶλλον ἀναγκαιοτέρα εἶνε ἡ διδασκαλία τούτων ἢ ἡ τῶν μυθολογουμένων θεῶν καὶ τῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἱερῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐπανειλημμένως καὶ κατὰ κόρον διδάσκομεν, ἐν ᾧ παντελῶς ἀγνοεῖται ὅ τε βίος καὶ ἡ δρᾶσις τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τιμωμένων ἁγίων.

Πρὸς τούτοις παραλαβὼν ὅσα ἔκρινα κατάλληλα διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἐκ τῶν τοῦ Πλουτάρχου ἀποφθεγμάτων, τῆς Ἀπολλοδώρου βιβλιοθήκης, τῶν βίων Διογένους τοῦ Λαερτίου καὶ τῶν Αἰσωπείων μύθων κατήρτισα τὸ παρὸν «**Ἀπάνθισμα Ἀναγνωσμάτων**», ὅπερ παραδίδων εἰς φῶς διὰ τοῦ τύπου πέπεισμαι, ὅτι καὶ τὸ ταπεινόν μου τοῦτο πόνημα θέλει ἐκτιμηθῇ παρὰ τῶν ἀγαθῶν συναδέλφων, οἷς ἐμπεπιστευμένη ἐστὶν ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ διάπλασις τῆς τρυφερᾶς καὶ εὐπλάστου ἡλικίας.

Ἔγραφον ἐν Μιτυλήνῃ τὸν Μάρτιον 1898.

ΔΗΜΟΣΘ. Π. ΜΕΛΑΝΔΙΝΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Α΄.

ΝΕΑ ΓΛΩΣΣΑ

1. Ἐργασία — ἀνάπαυσις.

Ἡ *ἐργασία* καὶ ἡ *ἀνάπαυσις* εἶνε οἱ δύο πόλαι, περὶ τοὺς ὁποίους ἅπασα σχεδὸν ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου περιστρέφεται. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς μέχρι τῆς γεροντικῆς αὐτοῦ ἡλικίας διατελεῖ ἐργαζόμενος ἢ ἀναπαυόμενος.

Ἡ ἐργασία, ἡ διὰ τῶν μελῶν τοῦ σώματος διεξαγομένη, καλεῖται *σωματική*, ἡ δὲ διὰ τοῦ νοῦ *νοερὰ* ἢ *πνευματικὴ* ἐργασία. Σωματικὴ δὲ ἢ πνευματικὴ ἐργασία εἶνε ἀδύνατον νὰ διεξάγηται ἐπὶ συνεχεῖς ὥρας, ἀλλ' ἀνάγκη κατὰ μακρὰ ἢ βραχέα χρονικὰ διαστήματα νὰ διακόπτηται, ὅπως τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ἀναλαμβάνωσι νέας δυνάμεις. Ἡ πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος διακοπὴ τῆς ἐργασίας καλεῖται *ἀνάπαυσις*. Ἐργασία λοιπὸν καὶ ἀνάπαυσις πρέπει νὰ διαδέχωνται ἀλλήλας, ἵνα διατηρῶνται ἀκμαῖαι αἵ τε πνευματικαὶ καὶ σωματικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ σχολαὶ διανέμουσι καθ' ἑκάστην

τὸν χρόνον μεταξὺ ἐργασίας καὶ ἀναπαύσεως διὰ τῶν *διαλειμμάτων* καὶ *διακοπῶν*. Καὶ διαλείμματα μὲν γίνονται μετὰ πᾶσαν ὡριαίαν διδασκαλίαν καὶ κατὰ τὴν μεσημβρίαν, διακοπαὶ δὲ μετὰ πᾶσαν ἑβδομάδα καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ὅτε εἶνε πλέον ἀνάγκη ν' ἀνακουφισθῇ τό τε καταπονηθὲν ἐκ τῆς πολλῆς ἐργασίας καὶ τοῦ καύσωνος σῶμα καὶ πνεῦμα τῶν μαθητῶν, ὅπως ζωηρότερον ἐπαναλάβωσι τὰς διακοπείσας ἐργασίας.

Ὅπως δὲ κατὰ τὰς διακοπὰς ἐπιδιδόμεθα εἰς ποικίλας παιδιὰς καὶ διασκεδάσεις, ἵνα ἀνακουφίσωμεν τὸ πνεῦμα ἡμῶν, οὕτω κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐργασίας ὀφείλομεν συντόνως καὶ ἀμελλητὶ νὰ καταγινώμεθα εἰς τὰ μαθήματα ἡμῶν. Ἤδη, παρελθούσης τῆς ἐποχῆς τῶν διακοπῶν καὶ τοῦ πνεύματος ἡμῶν διὰ τούτων ζωογονηθέντος, ὀφείλομεν μετὰ σπουδῆς νὰ ἐπιληφθῶμεν τῶν μαθητικῶν ἡμῶν καθηκόντων.

---

2. Προσευχή.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἀξιώσας ἡμᾶς ἵνα κατὰ τὴν ὑψίστην καὶ ἁγιωτάτην ταύτην τοῦ βίου ἡμῶν στιγμὴν κοινωνῶμεν μετὰ Σοῦ, ἐπάκουσον ἡμῶν καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ καὶ κατάπεμψον ἐφ' ἡμᾶς τὸ πανάγιόν Σου Πνεῦμα, ἵνα φωτίσῃ καὶ καθοδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἁγίου Σου θελήματος· ἐνίσχυσον ἡμᾶς, πανάγαθε Πάτερ, εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ὃν διὰ τοῦ μονογενοῦς Σου υἱοῦ ὑπέδειξας ἡμῖν, ὅπως καταστῶμεν ἄξιοι τοῦ ὑψηλοῦ ἡμῶν προορισμοῦ, πρὸς δόξαν καὶ αἶνον τοῦ παναγίου Σου ὀνόματος· διαφύλαξον Κύριε, τοὺς γονεῖς καὶ διδασκάλους ἡμῶν ὑγιεῖς καὶ μακροημερεύοντας· ῥῦσαι ἡμᾶς, πανάγαθε Πάτερ, ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ καὶ μὴ ἀφήσῃς νὰ κατισχύσωσιν ἐν ἡμῖν αἱ κακαὶ ἐπιθυμίαι, ἀλλὰ κραταίωσον τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις ἡμῶν, ὅπως ἀναδειχθῶμεν ἄξια τέκνα Σου· Ἀμήν.

2*. Ἡ προσευχή.

Ὦ δῶρον σὺ πολύτιμον τοῦ οὐρανοῦ! Ὦ μύρον,
ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ Πλάστου ἀποπνέον!
Ὑπὲρ χρυσὸν βαρύτιμον, ὑπὲρ ὀσμὴν ἀνθέων
ἡδύπνοον, ὦ Προσευχή! Μακάρι' οἱ τὸν κλῆρον
λαγχάνοντές σου! Ἡδονὰς ἀξίας παραδείσου
καὶ ζῶντες ἀπολαύουσι καὶ θνήσκοντες ἐξ ἴσου.
Παιδίον σὲ ἐλάτρευον, κ' ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων
ἐτράφην μὲ τὸ μάνα σου· σὲ μόνην τότε εἶχον,
σὲ μόνην ἡ καρδία μου προστάτην ἐθεώρει,
παρηγορίαν, ἡδονήν, χαράν, ἐλπίδα, κλέος.
Παιδίον σὲ ἐλάτρευον, σ' ἐπικαλοῦμαι νέος,
ὦ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ ἀνακειμένη κόρη!
Ἐλθὲ διὰ τοῦ ἱεροῦ ἐκθέρμανον πυρός σου
τὸν νοῦν μου, εἰς τὸ στῆθός μου τῆς οὐρανίας δρόσου
σταγόνα μίαν στάλαξον· φώτισον τὴν ψυχήν μου,

κάθαρον τὴν καρδίαν μου· τοὺς ἱεροὺς δακτύλους
τῆς σῆς χειρὸς εἰς τὴν ψυχράν ἐπίθες κεφαλήν μου,
ἐκσόβησον τοὺς λογισμούς τοῦ νοῦ μου τοὺς βεβήλους,
καὶ τῶν προτέρων τὴν πηγὴν ἐπίστρεψον δακρύων.
Ἀλλὰ ἀλλοίμονον! Καθὼς τῶν μελισσῶν οἱ πόδες
δὲν ἐπικάθηνται εἰμὴ εἰς ἄνθεμον εὐῶδες,
καὶ σύ, ὦ Προσευχή, οἰκεῖς ἐντὸς ψυχῶν ἁγίων.
Τῶν πονηρῶν ἔχθρ' ἄσπονδος καὶ τῶν ἀθῴων φίλη,
τὸν οἶκον φεύγεις ἐναγῶν ἀνθρώπων δόλου πλήρων,
ἐπιφοιτᾷς δὲ εἰς ψυχὰς ἀθῴων καὶ εἰς χείλη
παρθένων ἀποπνέοντα τῆς πίστεως τὸ μύρον.

---

3. Ὁ Θεὸς πανταχοῦ παρών.

Ὁ Θεὸς εἶνε πανταχοῦ παρών! Στοχασμὸς πλήρης μυστηρίου καὶ μεγαλειότητος, πλήρης θάρρους καὶ ἐλπίδων, στοχασμὸς ἐξ ὁλοκλήρου κυριεύων τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ μέγιστον τῶν ἐν τῷ σύμπαντι ὄντων, αὐτὴ ἡ *Θεότης*, εἶνε ἐγγὺς αὐτῷ, περικυκλοῦσα, ζωοποιοῦσα καὶ διατηροῦσα αὐτόν!

Ἄνευ Θεοῦ, τὰ πάντα ζωοποιοῦντος, ἄνευ Θεοῦ, ὑπὸ τοὺς νόμους τοῦ Ὁποίου κινοῦνται πάντες οἱ ἥλιοι καὶ οἱ κόσμοι, σύμπασα ἡ Δημιουργία θὰ ἦτο ἐρημία ἀτελεύτητος, αἰώνιος νύξ μηδὲν σκοτεινόν. Ὁ Θεὸς εἶνε ἡ ψυχὴ τῶν κτισμάτων Αὐτοῦ· ἡ χεὶρ Αὐτοῦ δίδει νέαν ζωὴν τῇ νεκρᾷ φύσει καὶ ἐπὶ πᾶσι διαχέει τὴν χαράν. Ὁ Θεὸς εἶνε πανταχοῦ παρών, ὁ Θεὸς εἶνε ἐν πᾶσιν. *Ἐν Αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ὑπάρχομεν.*

«Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός Σου; Καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου Σου ποῦ φύγω; Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, Σὺ εἶ ἐκεῖ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβω τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ Σου ὁδηγήσει με καὶ καθέξει με ἡ δεξιά Σου»[1].

Ὁρῶμεν τὸν Κύριον τοῦ παντός, ὅτε μυριάδες ἀστέρων ἀπὸ τοῦ οὐρανίου θόλου διαχέουσι τὸ φῶς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ κοιμωμένου τῆς γῆς κόσμου καὶ αἰσθανόμεθα τὴν παρουσίαν Αὐτοῦ ἐν τῷ πατάγῳ τῆς θυέλλης, ἐν τῷ κρότῳ τῆς μυκωμένης θαλάσσης, ἐν τῷ τῶν χειμάρρων ῥόθῳ.

Ὁρῶμεν Αὐτὸν ἐν τῇ χειμερινῇ λαίλαπι· ἡ χεὶρ Αὐτοῦ ἡ παντοδύναμος διευθύνουσα μυστηριωδῶς τὴν κίνησιν τῶν νεφελῶν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τῆς νεναρκωμένης γῆς ἁπαλὰς νιφάδας χιόνος ῥίπτουσα, κατακαλύπτει αὐτήν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἐγκεκλεισμένα σπέρματα δι' ἁπαλωτάτου ἐκ χιόνος τάπητος.

Ὁρῶμεν Αὐτὸν οὐ μόνον ἐν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τοῦ μειδιῶντος ἔαρος, ὅτε τὸ πᾶν ὡς διὰ κεκρυμμένων ἐλατηρίων ἐκ τῆς χειμερινῆς νάρκης ἀφυπνιζόμενον καὶ ζωογονούμενον περιβάλλεται στολὴν ἑορτάσιμον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τοῦ θέρους καύσωνι, τῷ τὰ πάντα πιαίνοντι ὡς καὶ ἐν τῇ ἀφθονίᾳ τῆς φθινοπωρινῆς τοῦ ἔτους ὥρας.

---

(1) Ψαλμ. ρλη΄, 7—12.

Ἀκούομεν Αὐτὸν ἐν τῇ ἀντηχήσει τῆς βροντῆς καὶ τοῦ διασχίζοντος τὰ νέφη κεραυνοῦ καὶ ἐν τῷ γλυκεῖ κελαδήματι τῶν πτηνῶν, τῷ πληροῦντι τὰ δάση μελῳδίας καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν τέρψεως.

Αἰσθανόμεθα οἱονεὶ Αὐτὸν ἐρχόμενον ἀοράτως πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ ἡδείᾳ τῶν ἀνθέων καὶ τῶν φυτῶν εὐωδίᾳ καὶ θαυμάζομεν τὴν ἀκτινοβολοῦσαν Αὐτοῦ λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐν τῇ ὑπολαμπούσῃ ἠοῒ καὶ ἐν τῷ ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα καταδυομένῳ τὴν ἑσπέραν ἡλίῳ.

Γενικῶς δ' εἰπεῖν διὰ τοῦ στοχασμοῦ τῆς πανταχοῦ τοῦ Κυρίου παρουσίας ἀπὸ περάτων ἕως περάτων ἡ γῆ καθαγιάζεται καὶ πᾶς τόπος αὐτῆς μεταβάλλεται εἰς θυσιαστήριον. Διὰ τοῦ στοχασμοῦ τούτου ἡ ἐπίγειος ἡμῶν διαμονὴ ἀποβαίνει οὐράνιος, διότι καὶ ἐνταῦθα ὁ δυστυχῶν δύναται νὰ εὕρῃ παραμυθίαν καὶ χαράν, ὁ ἐνδοιάζων νὰ πιστεύσῃ, ὁ ἐν ἐσχάτῃ ἀπογνώσει περιελθὼν ν' ἀνακτήσῃ ἐλπίδα καὶ θάρρος, ἀναλογιζόμενος ὅτι πλησίον του ὑπάρχει ὁ τρέφων ἀναρίθμητα ἑκατομμύρια πλασμάτων καὶ ἀκούων τὴν ἀσθενεστάτην φωνὴν καὶ τοῦ ἐλαχίστου τῶν ζωϋφίων.

Ὦ Θεέ μου! Ὁπόση μακαριότης ἀπορρέει ἀπὸ τοῦ στοχασμοῦ τῆς πανταχοῦ παρουσίας Σου! Εἴθε, ἐν νῷ ἔχων ἀείποτε τὸν στοχασμὸν τοῦτον, οὐδέποτε νὰ φανῶ ξένος ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ Σου, ἀλλὰ πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν Σου ἐν ἀθῳότητι καὶ δικαιοσύνῃ νὰ βαίνω, νὰ διαλογίζωμαι, νὰ προσεύχωμαι καὶ νὰ ζήσω.

4. Ὁ Λινναῖος καὶ ἡ βιβλιοθήκη αὐτοῦ.

Ὁ περιώνυμος βοτανικὸς Λινναῖος γεννηθεὶς ἐν Σουηδίᾳ, ἀφιέρωσεν ὁλόκληρον τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φυτῶν. Ὅσῳ δὲ περισσότερον ἐσπούδαζε ταῦτα, τόσῳ ἐθαύμαζεν αὐτά, ἀνευρίσκων τὴν ἀπανταχοῦ παρουσίαν τῆς σοφίας καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ.

Θεωρήσας δ' ὅτι ἡ διαρκὴς ἀνάμνησις τῆς πανταχοῦ παρουσίας τοῦ Κυρίου εἶνε σωτήριος εἰς τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ μεγάλων γραμμάτων ἔγραψεν ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ τάδε: «Ἔσο εὐάρετος, ὁ Θεὸς παρών».

Τὰς συνετὰς ταύτας λέξεις ἃς ἐγγράψῃ ἕκαστος δι' ἀνεξιτήλων χαρακτήρων εἰς τε τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἃς ἔχῃ ταῦτα διαρκῶς προσηλωμένα εἰς τὸν Θεόν, ἵνα ζήσῃ εὐδαίμων καὶ εὐτυχής.

---

5. Εἶνε Θεός.

Εἶνε Θεός, εἶνε Θεός, παντοῦ ἐπάνω, κάτω!
Εἰς τοὺς βαθεῖς ὠκεανούς, εἰς τοὺς γλαυκοὺς αἰθέρας,
Εἰς τῶν ζεφύρων τὴν πνοήν, εἰς γαῦρον καταιγίδα,
Εἰς τῆς νυκτὸς τὸ ἔρεβος, τὴν λάμψιν τῆς ἡμέρας,
Εἰς τοῦ μνημείου τὸν σταυρόν, τοῦ βρέφους τὴν κοιτίδα.
Θεὸν ἐγκλείουν ἅπαντες τοῦ σύμπαντος οἱ χῶροι,
Καὶ τ' ἄνθος καὶ οἱ ῥύακες καὶ τὰ τραχέα ὄρη,
Κ' ἡ δρόσος καὶ τὸ δάκρυον τῶν τεθλιμένων ῥέον,
Τὸν Κύριον διαλαλεῖ βρυχώμενος ὁ λέων,
Τὸν Κύριον ἡ ἀηδών· καὶ τίς δὲν τὸν κηρύττει;
Τὰ ἔμψυχα καὶ τ' ἄψυχα, ὁ σκώληξ καὶ τὰ κήτη,

Τὸ πᾶν καὶ ὅλα. Πανταχοῦ ὑπάρχει ἀοράτως,
Εἰς βάθος καὶ εἰς ἔκτασιν, εἰς ὕψος καὶ εἰς πλάτος,
Εἰς τῆς πηγῆς τὸν στεναγμὸν καὶ εἰς τὸ πλῆττον κῦμα,
Σ' τὸν θάνατον καὶ σ' τὴν ζωήν, ἀλλ' ὄχι κ' εἰς τὸ κρῖμα...
Παντοῦ εὑρίσκεται, παντοῦ τὸ ἅγιόν Του ὄμμα,
Ἀλλ' εἰς καρδίαν δυστυχοῦς πλειότερον ἀκόμα.

---

6. Ἀχθοφόρος καὶ φιλόσοφος.

Ὁ φιλόσοφος Δημόκριτος συναντήσας ποτὲ καθ' ὁδὸν ἄνθρωπόν τινα βαστάζοντα ἐπὶ τῆς ράχεώς του μέγα φορτίον ξύλων καὶ εὐθύμως βαδίζοντα, παρατηρήσας αὐτὸν ἐπί τινας στιγμὰς εἶπε.

— Πῶς συμβαίνει, ἐν ᾧ τὸ φορτίον σου εἶνε τόσον μέγα, σὺ οὐδόλως φαίνεσαι δυσανασχετῶν διὰ τοῦτο;

— Ἰδοὺ πῶς, ἀπεκρίθη ὁ ἀχθοφόρος· τὸ φορτίον ἔθεσα ἐπὶ τῆς ράχεώς μου οὕτως, ὥστε νὰ εἶνε ἐντελῶς ἰσορροπημένον. Ἐκ τοῦ ἑνὸς ἔχω ἀκριβῶς τόσον βάρος, ὅσον καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου.

Μετὰ χάριτος δὲ καὶ εὐγενείας διαλύσας καὶ ἐκ νέου συγκροτήσας τὸ φορτίον του, ἐξήγει εἰς τὸν φιλόσοφον τοὺς λόγους, δι' οὓς εἶχε διευθετήσῃ τὸ σύνολον τῶν ξύλων.

— Φίλε μου, εἶπεν αὐτῷ ὁ Δημόκριτος μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐξηγήσεως ταύτης, πῶς ὀνομάζεσαι;

— Πρωταγόρας, ἀπήντησεν ὁ ἀχθοφόρος ὑποκλινόμενος.

— Λοιπόν, Πρωταγόρα, ἄκουσόν με· ἄνθρωπος γινώσκων ἐν ἔργῳ τοσούτῳ βαναύσῳ νὰ ἐφαρμόζῃ τοσοῦτον σοφοὺς συλλογισμοὺς διὰ πᾶν ἄλλο εἶναι προωρισμένος ἢ διὰ νὰ βαστάζῃ βάρη. Ἄφες λοιπὸν τὸ εἰς σὲ ἀνάρμοστον τοῦ ἀχθοφόρου ἐπάγγελμα καὶ ἐλθὲ νὰ σπουδάσῃς παρ' ἐμοί.

Ὁ Πρωταγόρας ἀκολουθήσας τὸν Δημόκριτον ἐγένετο καὶ αὐτὸς σοφός. Ἐδίδαξεν εἶτα ἐν Ἀθήναις τὴν ῥητορικὴν ἀποκτήσας μεγάλην δόξαν καὶ περιουσίαν.

---

7. Περὶ ἑορτῶν.

Ἑορταὶ καλοῦνται ὡρισμέναι τινὲς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέραι πρὸς ἀνάμνησιν ἐπισήμων θρησκευτικῶν γεγονότων. Καὶ αἱ μὲν τελούμεναι εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἐπιγείου βίου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καλοῦνται *ἑορταὶ δεσποτικαί*, ὡς εἶνε ἡ Γέννησις τοῦ Σωτῆρος, τὰ ἅγια Θεοφάνεια καὶ ἄλλαι· αἱ δὲ τελούμεναι πρὸς τιμὴν τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου ὀνομάζονται *ἑορταὶ θεομητορικαί*, ὁποῖαι εἶνε τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου, τὰ Εἰσόδια καὶ ἄλλαι.

Πρὸς ταύταις ὑπάρχουσι καὶ αἱ *ἑορταὶ τῶν ἁγίων*, τελούμεναι πρὸς τιμὴν ἢ μνήμην ἑνὸς ἢ πλειόνων ἁγίων ἀνδρῶν, ὧν ἄλλοι μὲν διὰ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἐναρέτου βίου αὐτῶν, ἄλλοι διὰ θεοπνεύστων συγγραμμάτων καὶ ἕτεροι διὰ μαρτυρικοῦ θανάτου εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ, ἐμπράκτως διδάξαντες τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀληθῆ εἰς Χριστὸν πίστιν.

Ἐκ τῶν ἑορτῶν τούτων τινὲς μὲν εἶνε *κινηταί*, τινὲς δὲ *ἀκίνητοι*. Κινηταὶ εἶνε πᾶσαι αἱ ἐκ τῆς τοῦ Πάσχα ἑορτῆς ἐξαρτώμεναι· διότι, ἑορταζομένου τούτου τὴν Κυριακήν, ἥτις ἔρχεται μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἅπασαι αἱ μετ' αὐτοῦ συνδεδεμέναι ἑορταὶ κινοῦνται, ἑορτα-

ζόμεναι ὁτὲ μὲν ἐνωρίτερον (23ην Μαρτίου), ὁτὲ δὲ βραδύτερον (24ην Ἀπριλίου). Αἱ δὲ καθ' ὡρισμένας πάντοτε ἡμερομηνίας πανηγυριζόμεναι εἶνε ἀκίνητοι, ὡς εἶνε ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Δημητρίου κατὰ τὴν 26ην Ὀκτωβρίου, ἡ τοῦ ἁγίου Νικολάου κατὰ τὴν 6ην Δεκεμβρίου καὶ οὕτω καθεξῆς.

---

8. Τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου.

Κατὰ τὴν ὀγδόην τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἑορτάζομεν τὴν γέννησιν τῆς ἀειπαρθένου *Μαρίας*, μητρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ὁ πατὴρ αὐτῆς *Ἰωακείμ*, ἐκ τῆς βασιλικῆς τοῦ Δαβὶδ φυλῆς καταγόμενος, ἦτο ἀνὴρ εὐσεβέστατος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς *Ἄννα*, ἐκ τῆς ἱερατικῆς φυλῆς τοῦ Λευΐ καταγομένη, ἦτο οὐ μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχήν, ἡ καλλίστη καὶ ἡ εὐγενεστάτη πασῶν τῶν συγχρόνων αὐτῇ γυναικῶν. Ἀλλ' ὡς στεῖρα μὴ τεκνοποιοῦσα καὶ κατὰ τὰ τότε κρατοῦντα ἔθιμα ὀνειδιζομένη διὰ τοῦτο, σφόδρα ἐλυπεῖτο· διὸ καθ' ἑκάστην μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς θερμὴν ἀπέτεινε πρὸς τὸν Θεὸν προσευχήν, ἐξαιτουμένη παρ' αὐτοῦ ἀπαλλαγὴν τοῦ ὀνείδους τῆς ἀτεκνίας.

Αἱ δεήσεις τοῦ Ἰωακεὶμ καὶ τῆς Ἄννης ἐγένοντο εὐπρόσδεκτοι παρὰ τῷ Θεῷ, ὅστις ἔδωκεν αὐτοῖς τέκνον τὴν ἁγιωτέραν πάντων τῶν ἁγίων *Μαρίαν*, ἐν ᾗ ἐχω-

ρήθη ὁ ἀχώρητος Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐπιβραβεύσας τὴν σωτηρίαν τῇ ἀνθρωπότητι.

Τὴν θεομητορικὴν ταύτην ἑορτὴν πανηγυρίζοντες ὀφείλομεν ν' ἀναμιμνησκώμεθα, ὅτι ὁ Θεὸς οὐδέποτε ἐγκαταλείπει τοὺς εὐσεβῶς πρὸς αὐτὸν προσευχομένους, ἀλλ' ὡς πατὴρ φιλόστοργος ἐκτελεῖ πάντοτε τὰς δικαίας παρακλήσεις τῶν τέκνων του, διότι «*εὐχῆς δικαίας οὐκ ἀνήκοος Θεός*».

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ψάλλει τὸ ἑξῆς:

Ἡ γέννησίς σου, Θεοτόκε, χαρὰν ἐμήνυσε πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ· ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ λύσας τὴν κατάραν, ἔδωκε τὴν εὐλογίαν καὶ καταργήσας τὸν θάνατον ἔδωκεν ἡμῖν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

---

9. Ἡ χρυσῆ ταμπακοθήκη.

Συνταγματάρχης τις ἔδειξεν εἰς τοὺς παρ' αὐτῷ συνεστιωμένους ἀξιωματικοὺς ἐπὶ τῆς τραπέζης καινουργῆ καὶ ὡραιοτάτην χρυσῆν ταμπακοθήκην. Μετά τινας στιγμὰς ἐπιθυμῶν νὰ λάβῃ ἐξ αὐτῆς δραγμίδα ταμπάκου μάτην ἀνεζήτει αὐτὴν ἐντὸς τῶν θυλακίων του, ἀναφωνήσας ἐπὶ τέλους τεθορυβημένος.

— Ποῦ εἶνε ἡ ταμπακοθήκη μου, ἐξετάσατε, παρα-

καλῶ, κύριοι, μή τις ἐξ ὑμῶν ἐξ ἀπροσεξίας ἔθηκεν αὐτὴν εἰς τὸ θυλάκιόν του.

Πάντες ἀμέσως ἠγέρθησαν καὶ ἀναστρέψαντες τὰ θυλάκια αὐτῶν ἠρεύνων ἀλλ' ἡ ταμβακοθήκη δὲν εὑρίσκετο. Μεταξὺ τούτων ὑπῆρχε καί τις σημαιοφόρος ἐν προφανεῖ διατελῶν ταραχῇ, ὃν καὶ προσέταξαν ν' ἀναστρέψῃ τὸ θυλάκιον.

— Δὲν ἀναστρέφω, εἶπε, τὸ θυλάκιόν μου· *ἀρκεῖ ὁ λόγος τῆς τιμῆς μου*, ὅτι ἐγὼ δὲν ἔχω τὴν ταμβακοθήκην.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀπεχωρίσθησαν ἀλλήλων κινοῦντες τὰς κεφαλὰς καὶ ὑπολαμβάνοντες τὸν σημαιοφόρον ὡς κλέψαντα τὴν ταμβακοθήκην.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης ὁ συνταγματάρχης καλέσας αὐτὸν εἶπεν.

— Ἡ ταμβακοθήκη ἀνευρέθη· ἐν τῷ θυλακίῳ μου διηνοίχθη ῥαφὴ καὶ ἐκεῖθεν αὕτη ἔπεσε μεταξὺ τοῦ ὑπορράμματος. Ἀλλ' εἰπέ μοι ἤδη, διατί χθὲς δὲν ἠθέλησας νὰ δείξῃς καὶ σὺ τὸ θυλάκιόν σου;

— Εἰς σᾶς μόνον, κύριε συνταγματάρχα, ἀπεκρίθη ὁ σημαιοφόρος, εὐχαρίστως θὰ καταστήσω γνωστὸν τοῦτο. Οἱ γονεῖς μου εἶνε πτωχοί· ὡς ἐκ τούτου παραχωρῶν αὐτοῖς τὸ ἥμισυ τοῦ μισθοῦ μου, κατὰ τὴν μεσημβρίαν δὲν τρώγω φαγητόν. Ὅτε προσεκλήθην νὰ γευματίσω παρ' ὑμῖν, εἶχον ἤδη τὸ γεῦμά μου ἐν τῷ θυλακίῳ καὶ πάντως θὰ κατησχυνόμην, ἂν κατὰ τὴν ἀναστροφὴν τοῦ θυλακίου μου ἐξέπιπτε τεμάχιον μέλανος ἄρτου καὶ ἀλλᾶντος.

— Εἶσαι λίαν ἀγαθὸς υἱός, ἐπεῖπε συγκεκινημένος ὁ συνταγματάρχης. Διὰ νὰ δυνηθῇς, ὅσον τὸ δυνατὸν εὐκολώτερον νὰ ὑποστηρίξῃς τοὺς γονεῖς σου θὰ τρώγῃς καθ' ἑκάστην παρ' ἐμοί.

Καλέσας δὲ μετὰ ταῦτα πάντας τοὺς ἀξιωματικοὺς εἰς πανηγυρικὸν συμπόσιον καὶ βεβαιώσας ἐνώπιον αὐτῶν τὴν ἀθῳότητα τοῦ σημαιοφόρου, προσέφερεν αὐτῷ ὡς δῶρον τὴν χρυσῆν ταμβακοθήκην εἰς ἔνδειξιν τῆς μεγάλης πρὸς αὐτὸν ὑπολήψεως.

Ἂν τοὺς γονεῖς σου ν' ἀγαπᾷς καὶ νὰ τιμᾷς θελήσῃς καὶ ὁ Θεὸς θὰ σ' ἀγαπᾷ κ' οἱ ἄνθρωποι ἐπίσης.

---

10. Τὰ τῆς ξηρᾶς ὕδατα.

Ἵσταμαι παρὰ τὰς ἀνθοστολίστους ὄχθας ῥύακος ἑλικορρόου καὶ βλέπω διερχόμενον πρὸ τῶν ποδῶν μου τὸ ναματιαῖον αὐτοῦ ὕδωρ. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐκ τοῦ ὄρους πηγάζον, ῥέει ταχέως ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων καὶ ἐπὶ πολλοὺς ἔτι αἰῶνας θέλει ῥέῃ ἀεννάως. Ἐκχύνεται δὲ ἐν τῷ ποταμῷ καὶ μετ' αὐτοῦ ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις αὖθις παράγει καὶ συντηρεῖ τὰς πηγὰς τῶν ῥυάκων, τῶν ποταμίων καὶ τῶν ποταμῶν. Οὕτω τὰ ὕδατα τῆς γῆς ἐξακολουθοῦντα διηνεκῶς τὴν κυκλοφο-

ρίαν αὐτῶν, εἶνε οἱονεὶ πρὸς τὸ παμμέγεθες σῶμα τῆς γῆς ὅ,τι εἶνε τὸ αἷμα πρὸς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα.

Ἀφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς γηίνης σφαίρας ἀνέρχεται νυχθημερὸν πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸ ὕδωρ, εἰς *ἀτμὸν* διὰ τῆς θερμότητος μεταβαλλόμενον. Οἱ ἀτμοὶ τῶν ὑδάτων ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ἄλλοτε ἄλλως ὀνομάζονται. Ὅταν ἐφάπτωνται τῆς γῆς καλοῦνται *ὁμίχλη*, ὅταν δ' αἰωρῶνται ὑπεράνω ἡμῶν εἰς ὕψος λέγονται *νέφη*, ἐξ ὧν σχηματίζεται ἡ τοσοῦτον εὐεργετικὴ *βροχή*, ἥτις ἐν εἴδει σταγόνων καταπίπτει ἐπὶ τῆς αὐχμηρᾶς γῆς.

Ἄφθονα ταμεῖα τῶν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ὑδάτων εἶνε κατὰ τὴν σοφὴν τοῦ Δημιουργοῦ διάταξιν αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων· ἐκ τούτων, ὡς ἀπὸ πλουσίων ἀποθηκῶν, ἀπορρέοντα πάντοτε μετ' ἔμφρονος φειδωλίας παρέχουσιν ἡμῖν τὸ πρὸς τὰς ἡμετέρας χρείας ἀναγκαῖον ποσὸν ὕδατος, ἐν ᾧ τὸ λοιπὸν καταρρέον καὶ εἰς διαφόρους ἀποστάσεις ἀπὸ τῆς πηγῆς συνενούμενον ἀποτελεῖ τοὺς *ῥύακας*, τὰ *ποτάμια* καὶ τοὺς *ποταμούς*, οἵτινες, ὁλοὲν πλατυνόμενοι καὶ μεγαλοπρεπῶς διατρέχοντες ἐκτεταμένας πεδιάδας καὶ διαχωρίζοντες χώρας καὶ λαούς, ἐκχύνουσιν ἐπὶ τέλους τὰ ὁρμητικὰ αὐτῶν ῥεύματα εἰς τὴν μητέρα τῶν ὑδάτων, τὴν *θάλασσαν*. Ῥέουσι δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν, διότι αὕτη εἶνε ταπεινοτέρα τῆς ξηρᾶς· ὁσάκις δὲ κατὰ τὸν ῥοῦν αὐτῶν ἀπαντήσωσι

κοίλωμά τι, πληροῦσιν αὐτὸ ὑδάτων καὶ σχηματίζουσι τὰς *λίμνας*.

Μέγα μέρος τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς καταπιπτόντων ὑδάτων, εἰσδύον ἐντὸς τῆς γῆς, ἀποτελεῖ ἐν αὐτῇ φυσικοὺς σωλῆνας καὶ κεκρυμμένας διώρυγας· διαπερῶν δὲ τὰς λεπτὰς καὶ ψαθαρὰς γαίας σταματᾷ πρὸ τῶν στεγανῶν καὶ ἀδιαπεράστων στρωμάτων, σχηματίζον ὑπὸ τὴν γῆν ῥύακας, ποταμοὺς καὶ λίμνας ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπόγεια ταῦτα ὕδατα, ἅτινα ἐξάγομεν διὰ τῶν *ἀρτεσιανῶν φρεάτων*, ἐκβάλλουσιν ὑπογείως εἰς τὸν ὠκεανόν.

Οὕτως ἀεννάως κινεῖται τὸ μέγα τοῦτο στοιχεῖον, ὅπερ εἶναι ἓν τῶν σπουδαιοτάτων συστατικῶν τοῦ ἡμετέρου πλανήτου.

Πόσον θαυμαστὴ καὶ ἀκατάληπτος εἶνε ἡ σοφία τοῦ Δημιουργοῦ! Ἡ σταγὼν τῆς βροχῆς, ἡ καταπίπτουσα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα ἀναψύξῃ τὰ ἄνθη ἢ δροσίσῃ τὸ ἐπὶ τῆς πέτρας ἠμελημένον βρύον εἶνε μόριον τοῦ ὠκεανοῦ, κομισθὲν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων καὶ μεταβληθὲν διὰ τῆς θείας δυνάμεως εἰς τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ, ἔνθα οὐδεὶς ἰσχύει θνητός.

---

11. Ἀξιομίμητος φιλανθρωπία.

Πτωχή τις γυνὴ πάσχουσα μετέβη ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ διασήμου χειρουργοῦ Βωμπὲρ δὲ Λαμβέλ, ὅπως

ζητήσῃ τὴν συμβουλήν του. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἀφῆκε δειλῶς ἐπὶ τῆς τραπέζης ἓν τάλληρον ὡς πληρωμήν. Ὁ ἰατρὸς ἰδὼν τοῦτο καὶ ἐννοήσας τὴν πενίαν τῆς δυστυχοῦς γυναικὸς προσκαλεῖ αὐτὴν ἀπερχομένην μετ' ἀποτόμου φωνῆς.

— Κυρία! . . .

Ἡ πτωχὴ γυνή, ἥτις τίς οἶδεν εἰς ὁποίας στερήσεις ὑπεβλήθη πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ μικροῦ τούτου ποσοῦ, ἐπιστρέφει τρέμουσα, νομίζουσα ὅτι θὰ ἐπιπληχθῇ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ διὰ τὸ εὐτελὲς τῆς πληρωμῆς.

— Τί σημαίνει τοῦτο; Ἐξακολουθεῖ ὁ ἰατρός· μοὶ δίδετε ἑκατὸν φράγκα καὶ δὲν περιμένετε νὰ σᾶς ἐπιστρέψω τὸ ὑπόλοιπον;

Καὶ ἐγχειρίζων αὐτῇ τέσσαρα χρυσᾶ εἰκοσάφραγκα διατάττει ν' ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν τάχιστα.

---

12. Ἡ ὕψωσις τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καὶ πρῶτος τῶν Χριστιανῶν βασιλεὺς ἄγων τῷ 312 μ. Χ. ἔτει 40,000 περίπου ἀνδρῶν παρεσκευάζετο νὰ εἰσβάλῃ εἰς Ἰταλίαν κατὰ τοῦ πολεμίου τῶν χριστιανῶν *Μαξεντίου*. Βλέπων δὲ τὴν τῶν ἐναντίων πληθύν, οὖσαν τετραπλασίαν τοῦ οἰκείου στρατοῦ, εἰς ἀπορίαν καὶ φόβον περιέπεσεν. Οὕτω δὲ διατελῶν ἐνεψυχώθη, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ ὁράματος φωτεινοῦ σταυροῦ, ἐν τῷ οὐρανῷ φανέντος αὐτῷ μεσούσης τῆς ἡμέρας μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «*Ἐν τούτῳ νίκα*». Παρευθὺς ὁ Κωνσταντῖνος κατασκευάσας ἐκ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων εἰκόνα τοῦ σημείου τούτου ἐν εἴδει σημαίας, *λάβαρον* ὀνομασθείσης ἐκέλευσε νὰ κρατῶσι τοῦτο οἱ προπορευόμενοι τοῦ στρατεύματος, ὅπερ, ἐνθαρρυνθὲν καὶ μεθ' ὁρμῆς ἐπιπεσὸν κατὰ τῶν ἐναντίων, κατετρόπωσεν αὐτούς, ὧν ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν, ἄλλοι ἐτράπησαν εἰς φυγήν, ὁ δὲ Μαξέντιος ὀπισθοχωρῶν ἀπεπνίγη, πεσὼν ἐν τῷ Τιβέρει ποταμῷ. Οὕτως ὁ Κωνσταντῖνος ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ λαβάρου τούτου τὸν ἰσχυρότερον αὐτοῦ ἐχθρὸν καταβαλὼν καὶ τὴν ἐν τῷ σταυρῷ δύναμιν τοῦ σταυρωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐννοήσας, ὁ πρώην εἰδωλολάτρης, ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, καὶ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ *Ἑλένης* βαπτισθείς, ἐγένετο χριστιανός. Ποθῶν δὲ νὰ προσκυνήσῃ αὐτὸ τὸ τίμιον ξύλον, ἐφ' οὗ προσηλώθη ὁ Σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων, ἐξέπεμψε τὴν μητέρα αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς ζήτησιν καὶ εὕρεσιν αὐτοῦ. Αὕτη δὲ μεταβᾶσα ἐκεῖσε καὶ μετὰ πολλοῦ πόθου ἐρευνήσασα, εὗρε τὸν τοῦ Κυρίου σταυρὸν ἐν τῇ γῇ κεκρυμμένον, ὃν παραλαβοῦσα μετὰ πολλῆς εὐλαβείας καὶ πίστεως προσεκύνησε μεθ' ἁπάσης τῆς τῶν ἀρχόντων συγκλήτου. Ὁ δὲ παριστάμενος λαὸς ποθῶν καὶ αὐτὸς νὰ προσκυνήσῃ τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ μὴ δυνάμενος διὰ τὸ πλῆθος, ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τοὐλάχιστον αὐτόν. Διὸ ὁ τότε μακαριώτατος τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχης *Μακάριος* ὑψώσας ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος τὸν σταυρὸν ἐπέδειξεν αὐτὸν τῷ λαῷ, ὅστις δι' ἐγκαρδίου φωνῆς ἐκραύγασε «*Κύριε ἐλέησον*». Καὶ μέρος μὲν τοῦ σωτηρίου ξύλου χάριν εὐλογίας ἔπεμψεν ἡ ἁγία Ἑλένη εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκράτορα υἱόν της, τὸ δὲ λοιπὸν ἐγκλείσασα ἐν ἀργυρᾷ θήκῃ ἀφῆκεν ἐν Ἱεροσολύμοις εἰς προσκύνησιν τῶν πιστῶν. Ἀλλ' οἱ Πέρσαι ἐπὶ τῆς βασι-

λείας Χοσρόου τοῦ Β' (614 μ. Χ.) στενοχωρήσαντες μεγάλως τὸ βυζαντινὸν κράτος εἰσήλασαν εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ ἐκυρίευσαν τὴν ἕδραν τοῦ χριστιανισμοῦ Ἱερουσαλὴμ ἀπαγαγόντες καὶ τὸ ξύλον, ἐφ' οὗ ἐσταυρώθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Τὴν προέλασιν ὅμως ταύτην τῶν Περσῶν ἀνεχαίτισεν ὁ ἔνδοξος τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος, ὅστις νικήσας ἐπανειλημμένως αὐτοὺς (615—629 μ. Χ.) ἐπέρανε τὴν ἐκστρατείαν αὐτοῦ διὰ τῆς καταλήψεως τῆς πρωτευούσης τοῦ Χοσρόου, ἔνθα εὗρεν ἀμύθητα πλούτη, ἐν οἷς τὸ σπουδαιότερον πάντων ἦτο τὸ τίμιον τοῦ Σταυροῦ ξύλον.

Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 629 ὁ Ἡράκλειος ἀπῆλθεν εἰς Παλαιστίνην συνεπαγόμενος τὸ τιμιώτατον κειμήλιον τοῦ χριστιανισμοῦ. Εἰσελθὼν δ' εἰς Ἱερουσαλήμ, ἀποκατέστησεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸν ὑπὸ τῶν Περσῶν ἁπαχθέντα πατριάρχην *Ζαχαρίαν*. Οὗτος, ἡγουμένου τοῦ αὐτοκράτορος, ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον *Κρανίου τόπον*, ἔνθα ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς. Ἐνταῦθα ὑψώσας τὸν σταυρὸν ἔψαλε μετὰ τοῦ παρισταμένου κλήρου καὶ λαοῦ τὸ ἑξῆς τροπάριον: «*Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου· νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ σταυροῦ σου πολίτευμα*».

Τὴν πρώτην εὕρεσιν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία ὥρισε νὰ ἑορτάζωμεν τὴν 14ην τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, ὅτε ψάλλεται καὶ τὸ ἑπόμενον.

Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ σταυρῷ ἑκουσίως, τῇ ἐπωνύμῳ σου καινῇ πολιτείᾳ τοὺς οἰκτιρμούς σου δώρησαι Χριστὲ ὁ Θεός· εὔφρανον ἐν τῇ δυνάμει σου τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, νίκας

χορηγῶν αὐτοῖς κατὰ τῶν πολεμίων· τὴν συμμαχίαν ἔχοιεν τὴν σήν, ὅπλον εἰρήνης ἀήττητον τρόπαιον.

---

13. Ἀετὸς καὶ ἀράχνη.

Ἀετός τις ἐπί τινος τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους Καυκάσου ἀνελθὼν καὶ ἐπὶ προαιωνίου κέδρου καθίσας ἐθεᾶτο ἐκεῖθεν ὑπερηφάνως τὴν πρὸ αὐτοῦ ἐκτεινομένην ἀπέραντον ἔκτασιν μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ στεππῶν, ὀρέων, ποταμῶν, δασῶν καὶ λειμώνων καὶ πέραν τὴν θάλασσαν, κυλίουσαν τὰ ἑαυτῆς κύματα.

— Σοὶ εὐχαριστῶ, Θεέ μου καὶ Δημιουργὲ τοῦ παντός, εἶπεν ἔνθους ὁ ἀετός, ὅτι ἔδωκας εἰς ἐμὲ τὸν βασιλέα τοῦ αἰθέρος, τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἀνερχόμενος διὰ τῶν ἰσχυρῶν μου πτερύγων ἐπὶ κορυφῶν, ἃς οὐδεὶς τῶν θνητῶν ἐπάτησε, νὰ δύναμαι ἐκεῖθεν νὰ θαυμάζω τὸ πάνσοφον καὶ περικαλλὲς ἔργον Σου!

— Εἶσαι καυχηματίας! Ἐφώνησεν ὀργίλως ἀπό τινος παρακειμένου κλάδου ἀράχνη τις. Ἂν τις, ἀγαπητέ μου, ἤκουε τοὺς λόγους σου, θὰ ἐνόμιζε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι περισσότερον ἐμοῦ ὑφόνεις σεαυτόν.

Ὁ ἀετὸς ταπεινώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἰδὼν τὸ θρασὺ καὶ αὔθαδες ζωύφιον, ὅπερ πλήρες ὑπερηφανίας ὕφαινε τὸν ἱστόν του, εἶπεν.

— Πῶς σὺ ἀνῆλθες εἰς τοσοῦτον ὕψος; Ἄλλοι, ἀ-

συγκρίτως ἰσχυρότεροι σοῦ, οὐδέποτε θὰ ἐτόλμων ν' ἀνέλθωσιν εἰς τὴν κορυφὴν ταύτην. Σὺ ἀδύνατος καὶ χωρὶς πτέρυγας, πῶς κατώρθωσας τοῦτο; Ἔρπουσα τάχα;

— Ἐγὼ δὲν καταδέχομαι νὰ ἕρπω!

— Ἀλλὰ τότε πῶς ἔφθασας ἕως ἐδῶ;

— Ἁπλούστατον, εἶπεν ἡ ἀράχνη· ἀναρριχηθεῖσα ἐπὶ τῆς μεγάλης οὐρᾶς σου ἀνήχθην ἀσυναισθήτως ὑπὸ σοῦ ἐνταῦθα. . . . . Ἀλλ' ἤδη πλέον δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην σου· ἂν ἀνῆλθον διὰ σοῦ, δύναμαι ὅμως νὰ μείνω ἄνευ σοῦ καὶ παρακαλῶ δός μοι ὀλίγον τόπον καὶ ἄφησόν με, διότι δύναμαι, χωρὶς νὰ καυχηθῶ . . . . .

Καὶ οὕτως ὁμιλοῦσα αἴφνης διεκόπη. Ἄνεμος ἰσχυρὸς πνεύσας συμπαρέσυρε καὶ ἐκύλισεν αὐτὴν εἰς τὴν ἄβυσσον!

Ὁπόσους καθ' ἑκάστην βλέπομεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνερχομένους ὡς ἡ ἀράχνη. Ἄνευ ἀξίας αὐτοί, ἐπί τινος ἰσχυροῦ προσκολλώμενοι, γαυριῶσι, νομίζοντες ὅτι εἶνέ τι. Ἀλλ' ἄνευ ὑποστηρίγματος μένοντες, ἐν τῷ πρώτῳ φυσήματι καταπίπτουσι.

---

14. Τὰ τῆς θαλάσσης ὕδατα.

Ὡς τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν οὕτω καὶ τὰ τῆς θαλάσσης εἰς διηνεκῆ εὑρίσκονται κίνησιν. Μακρὰ τῶν ὑδάτων ἀκινησία ἤθελε πληρώσῃ τὸν ἀέρα ἐπιβλαβῶν ἀναθυμιάσεων καὶ διὰ λοιμοῦ φοβεροῦ ἤθελε διαφθείρῃ πᾶν τὸ ἐπὶ γῆς ἀναπνέον. Πλὴν τούτου τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ ἀνθίσταται πρὸς τὴν σῆψιν. Ἡ ἁλμυρότης αὐτοῦ εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἐξατμιζόμενον ἀφίνει ἐντὸς τῶν ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης κατασκευαζομένων *ἁλοτηγίων* ἢ ἐπὶ τῶν ἐν θερμοτέραις χώραις ἀπαρασκευάστων ἀκτῶν μεγάλην ποσότητα *ἅλατος*, *χρησιμωτάτου* τοῖς ἀνθρώποις. Πόθεν ἡ ἁλμη αὕτη; Καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει ἀπόρρητόν τι τῆς φύσεως· θαῦμά τι τοῦ Δημιουργοῦ. Ἡ δ' ἐν τούτῳ σοφία ἀναδεικνύεται μᾶλλον καταπληκτική, ὅταν μάθωμεν, ὅτι ἡ ἁλμυρότης αὕτη εἶνε μεγίστη ἐκεῖ, ἔνθα ὡς ἐκ τῆς θερμότητος τοῦ κλίματος τὸ ὕδωρ ὑπόκειται εὐχερέστερον εἰς φθοράν. Τοὐναντίον δὲ ἐν ταῖς ψυχραῖς χώραις καὶ ἰδίως ἐν ταῖς *κατεψυγμέναις ζώναις* ἡ τοῦ θαλασσίου ὕδατος γεῦσις εἶνε σχεδὸν γλυκεῖα.

Ἐκτὸς δὲ τῶν κυματιζόντων τὴν θαλασσίαν ἐπιφάνειαν ἀνέμων καὶ τῶν μεγάλων ὠκεανείων ῥευμάτων, δι' ὧν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις κυκλοφορεῖ ὡς δι' ἀρτηριῶν ἐν τῷ ἰδίῳ σώματι ὁ μέγιστος τῶν θαλασσίων ὑδάτων ὄγκος, ὑπάρχει καὶ ἄλλη αἰτία, ἰσχυρῶς ἐπενεργοῦσα εἰς κίνησιν τοῦ περιβάλλοντος τὴν γῆν ὑγροῦ στοιχείου. Ἡ σελήνη εἶνε ὡρισμένη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ οὐχὶ μόνον ἵνα φωτίζῃ ἡμᾶς κατὰ τὰς νύκτας, ἀλλὰ καὶ ν' ἀνακινῇ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ, περιοδικῶς ἕλκουσα ταῦτα πρὸς ἑαυτήν. Ἡ σελήνη δηλαδή, στρε-

φομένη περὶ τὴν γῆν, ἀλληλοδιαδόχως ἀνυψοῖ διὰ τῆς ἑλκτικῆς αὐτῆς δυνάμεως τὰ ὕδατα ὑπεράνω τῶν ὁποίων διέρχεται. Τὰ ἑλκόμενα δὲ ὕδατα ἀποτελοῦσιν οἱονεὶ ὑψηλὸν ὄρος, τὰ δὲ πέραν τῆς ἕλξεως κείμενα, ἐφορμῶντα πρὸς τὸ σχηματισθὲν κενὸν τῆς ὑδατίνης σφαίρας πληροῦσιν αὐτό. Καὶ ἔνθα μὲν τὸ ὕδωρ ἀνυψοῦται, ἡ κίνησις αὐτοῦ ὀνομάζεται *πλημμυρίς*, ἔνθα δ' ὑποχωρεῖ καλεῖται *ἄμπωτις*. Ἀλλ' ἡ σελήνη βαίνει πρὸς τὰ πρόσω τὰ δ' ὑπ' αὐτῆς ἀνυψούμενα κύματα ἀκολουθοῦσιν αὐτῇ, ὥστε ἡ αὐτὴ κίνησις συμβαίνει καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἐκ διαδοχῆς ἐφ' ἁπάσης τῆς ἐπιφανείας τῆς ἐκτεταμένης θαλάσσης. Αὕτη δὲ ἡ ἄνω καὶ κάτω τοῦ ὠκεανοῦ διαρροὴ ἀνακινεῖ τὰ ὕδατα αὐτοῦ μέχρι τῶν ἐνδοτάτων αὐτοῦ μυχῶν ἀναμιγνύουσα τὰ ἀνώτερα τοῦ ὕδατος στρώματα μετὰ τῶν κατωτέρων, τὰ ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων θερμανθέντα μετὰ τῶν κατεψυγμένων. Οὕτω δὲ προλαμβάνεται πᾶσα φθορὰ ἢ σῆψις τοῦ θαλασσίου ὕδατος καὶ διατηρεῖται ἡ ὑγιεία καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀναριθμήτων ὑδροβίων πλασμάτων.

Οὕτω λοιπὸν ἐν τῷ ἀπεράντῳ καὶ θαυμασίῳ ἐργαστηρίῳ τῆς φύσεως τὰ πάντα συνδέονται καὶ θαυμασίως συνδυάζονται πρὸς σοφωτάτους σκοπούς. Οὐδὲν εἶνε περιττὸν ἢ μάταιον, ἀλλ' εἰς πᾶν βῆμα πρὸς τὸ ἄδυτον τῆς θείας δημιουργίας ἀνακαλύπτομεν τὸν δάκτυλον τῆς πανσοφίας τοῦ Δημιουργοῦ. *Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα Σου, Κύριε. Πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας!*

15. Ὁ Ζεὺς καὶ ὁ ἵππος.

— Πάτερ τῶν ζῴων καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἔλεγεν ὁ ἵππος πλησιάζων πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Διός, λέγουσιν, ὅτι εἶμαι ἐν τῶν ὡραιοτέρων πλασμάτων, δι' ὧν κατεκόσμησας τὴν γῆν καὶ ἡ φιλαυτία ἀναγκάζει με νὰ πιστεύσω τοῦτο. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἤμην ὡραιότερος ἂν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν εἶχον καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα;

— Καὶ λοιπὸν τί νομίζεις, ὅτι ἠδύνασο νὰ ἔχῃς πρὸς μείζονα καλλωπισμόν; Εἶπε μειδιῶν ὁ ἀγαθὸς Θεός.

— Θὰ ἤμην ἴσως ταχύτερος, προσέθηκεν ὁ ἵππος, ἂν τὰ σκέλη μου ἦσαν ὑψηλότερα καὶ ἰσχνότερα. Λαιμὸς μακρότερος κύκνειος, δὲν θὰ μὲ καθίστα δύσμορφον· στέρνον εὐρύτερον ἤθελεν αὐξήσῃ τὴν ἰσχύν μου, καὶ ἀφ' οὗ ἅπαξ μὲ προώρισας νὰ φέρω ἐπ' ἐμαυτοῦ τὸν ἀγαπητόν σου, τὸν ἄνθρωπον, ἠδύνατο λίαν καλῶς νὰ εἶνε ἐκ φύσεως ἐσχηματισμένον ἐπὶ τοῦ σώματός μου σάγμα τοιοῦτον, ὁποῖον ὁ ἱππεὺς ἐπιθέτει εἰς ἐμέ.

— Καλῶς, ἀπήντησεν ὁ Ζεύς· ἔχε ὀλίγην ὑπομονήν.

Καὶ ὄψιν ἐμφαίνων σπουδαίαν ἐξεφώνησε τὴν λέξιν τῆς δημιουργίας. Τότε ἔδωκε ζωὴν εἰς τὸν χοῦν καὶ αἴφνης ἐστάθη πρὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἡ δυσειδὴς κάμηλος.

Ὁ ἵππος ἰδὼν αὐτὴν ἔφριξε τρέμων ἐξ ἐκπλήξεως καὶ βδελυγμίας.

— Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι κνῆμαι ὑψηλότεραι καὶ ἰσ-

χνότερα, εἶπεν ὁ Ζεύς, ἐνταῦθα ὑπάρχει στέρνον εὐρύτερον, ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ σύμφυτον τῷ σώματι σάγμα· θέλεις, ὦ ἵππε, νὰ σὲ κάμω τόσον δύσμορφον;

Ὁ ἵππος ἔτρεμε περισσότερον.

— Ἰδού, ἐξηκολούθησεν ὁ Ζεύς, τὴν φορὰν ταύτην διδάχθητι, χωρὶς νὰ τιμωρηθῇς! Ἀλλὰ πρὸς ἐνθύμησιν τῆς προπετείας σου, διατάττω, σύ, ὦ νέον πλάσμα, διατηρήθητι ἐπὶ τῆς γῆς!»

Καὶ ἔκτοτε ὁ ἵππος οὐδέποτε παρατηρεῖ τὴν κάμηλον χωρὶς νὰ φρίττῃ.

Ὅ,τι ὁ Θεὸς σοὶ δίδῃ, ἂν δὲν σὲ εὐχαριστῇ
ἡ ζωή σου θέλει εἶνε οἴκτου καὶ δεινῶν μεστή.

---

16. Ὁ ἵππος.

Ἰδὲ τὸν ὑπερήφανον καὶ γαυριῶντα ἵππον!
Εἰς τὴν ἀγέρωχον αὐτοῦ καὶ εὐγενῆ μορφὴν
Ἰδὲ θεράποντος πιστοῦ καὶ πειθηνίου τύπον
Καὶ θώπευε τὴν συμπαθῆ τοῦ ζῴου κεφαλήν.

Σύρει τὸν δίφρον, πρὸς δοκὸν στερρῶς συνεζευγμένος,
Κ' ἐν ᾧ σκληρὸς τὸν τράχηλον συσφίγγει τελαμών,
Πανήμερος καταπονεῖτ' εἰς ἔργον δεδομένος
Δεχόμενος ἐνίοτε καὶ μάστιγος κνησμόν.

Ἄλλοτε πάλιν μὲ βαρὺ φορτίον ἐπὶ νώτων
Ἐκτάσεις διερχόμενος νυχθημερὸν μακράς,
Δι' ἄλλους φαίνεται νὰ ζῇ ὅτι ἐπλάσθη πρῶτον
Καί, τούτους ἂν εὐχαριστῇ, πληροῦτ' αὐτὸς χαράς.

Τοῦ ἀτρομήτου μαχητοῦ συναθλητὴς γενναῖος,
Ἐν τῷ πολέμῳ σίδηρον καὶ πῦρ καταφρονῶν,
Τοὺς πάντας συμμερίζεται καὶ πάντοτε ἀκμαῖος
Ὡς ὁ δεσπότης του ποθεῖ τὴν δόξαν τῶν μαχῶν.

Ἀλλ' εἶτα πάλιν λησμονεῖ τἀνδραγαθήματά του,
Καὶ πάλιν πρᾶον καὶ γλυκὺν τὸν δέχετ' ὁ ἀγρός.
Ἐνδίδων, ὅσον τις ζητεῖ, εἰς τὰ θελήματά του,
Πάντοτε ἄνευ γογγυσμοῦ ἐμμένει σταθερός.

---

17. Ἡ χιών.

Κατὰ τὴν χειμερινὴν τοῦ ἔτους ὥραν οὐχ ἧττον διεγείρεται ἐν ἡμῖν τὸ σοβαρὸν αἴσθημα τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς σοφίας τοῦ Δημιουργοῦ. Ἑκάστη χιόνος νιφὰς ἀπὸ τοῦ νέφους καταπίπτουσα εἶνε θαῦμα ἀληθές, κηρύσσον ὅτι «Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ τῆς συνέσεως Αὐτοῦ οὔκ ἐστιν ἀριθμός». Πῶς γεννῶνται ἐν ταῖς ἀπείροις ἐκτάσεσι τοῦ οὐρανοῦ οἱ ὑπερμεγέθεις ἐκεῖνοι ὄγκοι τοῦ ἀπαλώτατα πηχθέντος ὕδατος; Τίς κρατεῖ τὰ βάρη αὐτά, ὑπὸ τὰ ὁποῖα συντρίβονται κλάδοι δένδρων καὶ συμπιέζονται καλύβαι, καὶ τὰ ὁποῖα αἰωροῦνται ἐν τῷ αἰθέρι ἐλαφρὰ ὡς τὸ πτερὸν καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀόρατα; Τίς ὑποστηρίζει καὶ κωλύει ταῦτα νὰ καταπέσωσι πρὸ τοῦ ὡρισμένου χρόνου, εἶτα δὲ διαιρεῖ εἰς ἀπείρως μικρὰ καὶ ἁπαλὰ τεμάχια, ὥστε κατὰ τὴν πτῶσιν αὐτῶν οὐδὲ τὴν λεπτοτάτην βοτάνην νὰ βλάπτωσιν;

Ἐὰν ἀκριβέστερον παρατηρήσωμεν τὴν καταπίπτουσαν χιόνα, βλέπομεν, ὅτι ἑκάστη αὐτῆς νιφάς, ἰδίᾳ ὅταν ἐν εὐδίᾳ

μετέωρος φέρηται, ἀποτελεῖται θαυμασίως ἐκ ποικιλομόρφων κρυσταλλικῶν σχημάτων, ἀλλὰ πάντων ἐχόντων τὸ κανονικὸν ἑξάγωνον (Σχῆμα 1ον). Εἶνε δὲ ἡ χιὼν πολὺ ἐλαφροτέρα τοῦ πάγου, ὅστις πάλιν εἶνε ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος. Οὕτως

Σχ. 1.

ἡ σοφία τοῦ Δημιουργοῦ συνδυάζουσα τὴν σκληρότητα τοῦ πάγου μετὰ τῆς ἀπαλότητος τοῦ ὕδατος καὶ μετὰ τῆς ἐλαφρότητος τοῦ ἀτμοῦ, δίδει τῇ χιόνι τοιαύτην ἰδιότητα, ὥστε πίπτουσα ἐπὶ τῆς γῆς οὐδόλως βλάπτει τά τε φυτὰ καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς.

Ἡ χιὼν πρὸς τούτοις ἔχει καὶ ἄλλην ἰδιότητα· δύναται ἀνταναλκλῶσα τὸ φῶς, νὰ πολλαπλασιάζῃ αὐτό. Περὶ τούτου δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν ἐὰν μακρὰν ὁδὸν πορευθῶμεν ἐπὶ χιονοσκεπῶν πεδιάδων ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτιζομένων. Αὕτη δὲ ἡ ἰδιότης τῆς χιόνος εἶνε ἓν τῶν ἀξιολογωτέρων τοῦ Δημιουργοῦ εὐεργετημάτων, ἐξαιρέτως ἐν ταῖς σχεδὸν διηνεκῶς κατεψυγμέναις χώραις, ἔνθα ὁ ἑξάμηνος χειμὼν ἀποτελεῖ οὕτως εἰπεῖν μίαν μόνην ἑξάμηνον νύκτα καὶ ὅπου ὁ ἥλιος μόνον ἐπὶ ὀλίγας ὥρας λάμπει, ὁλοκλήρους δ' ἑβδομάδας καὶ μῆνας οὐδόλως φαίνεται ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος. Ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις ἡ τῆς λευκοτάτης χιόνος λάμψις διαφωτίζει ὁπωσοῦν τὰς διαρκεῖς νύκτας καὶ ἀνηλίους ἡμέρας, ὅταν οὔτε ἡ σελήνη παρέχει τὸ φῶς της οὔτε τὸ *βόρειον σέλας* διαχέῃ τὸ ἐρυθρόν καὶ ἐξαίσιον αὐτοῦ φέγγος.

Ἀλλ' οὐ μόνον τὸ ἐκ τῆς χιόνος προερχόμενον φῶς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ προερχομένη θερμότης εἶνε μέγιστον εὐεργέ-

τημα. Καίπερ ἐκ πάγου ἡ χιὼν συνισταμένη, θερμαίνει πᾶν ὅ,τι καλύπτει, προφυλάττουσα ἀπὸ τοῦ παγετοῦ τὴν γῆν, τὰ ἐν αὐτῇ ἐγκεκλεισμένα σπέρματα, τοὺς σπόρους τῶν ζῴων καὶ τὰ ἔντομα, τὰ κοιμώμενα καὶ ἀναμένοντα τὴν ἔγερσίν των ἐν τῷ ἔαρι. Χειμὼν δριμὺς ἄνευ χιόνος ἤθελεν ἀποβῇ ὀλεθριώτατος δι' ἅπασαν τὴν γηΐνην φύσιν. Κατ' ἔλεος τῆς θείας Προνοίας τὰ κοιλώματα τῶν ὀροπεδίων καὶ αἱ πλούσιαι ὀρειναὶ νομαὶ σχεδὸν πάντοτε πρῶται καλύπτονται διὰ τοῦ θερμαντικοῦ τῆς χιόνος καλύμματος καὶ ἔσχαται ἀπεκδύονται αὐτό, διότι ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ τῶν ὑψηλῶν ἐν γένει τόπων συνήθως διαρκέστερος καὶ δριμύτερος ἐπικρατεῖ ὁ ψυχρὸς τοῦ χειμῶνος ἀήρ.

Πλὴν τούτων ἡ χιὼν διὰ τῆς διαλύσεως κατὰ μικρὸν εἰς λεπτοτάτην δρόσον μετατρεπομένη καὶ εἰς τὰς ῥίζας τῶν χόρτων, τῶν θάμνων καὶ τῶν δένδρων εἰσδύουσα τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν φυτείαν. Διαπερῶσα δὲ τὰ στερεώτατα μόρια τῆς γῆς ποτίζει καὶ διαλύει αὐτὰ ἀποτελεσματικώτερον ἢ τὸ κοινὸν ὕδωρ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν φρεάτων. Οὕτως ἡ χιὼν ζωογονοῦσα ἀγροὺς καὶ λειμῶνας καὶ πᾶσαν ἐν γένει τὴν καλλιεργήσιμον γῆν, ἀποβαίνει μέγιστος εὐεργέτης τῆς γεωργίας.

Ἡ ἐξαφάνισις τῆς χιόνος ἀναγγέλλει τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἔαρος. Κατὰ πρῶτον ἀπαλλάσσονται αὐτῆς τὰ χθαμαλὰ πεδία καὶ αἱ κοιλάδες· ὁ λευκὸς πέπλος διασπᾶται καὶ βαθμηδὸν ἀποσύρεται πρὸς ὑψηλότερα μέρη, εἶτα δὲ πρὸς τὰ ὄρη μέχρι τῶν κορυφῶν αὐτῶν, ὅθεν ὕστατον ἀποχωρεῖ, καθόσον ἐκεῖ καὶ τὸ ψῦχος πλειότερον διαρκεῖ καὶ ἑπομένως ἐπὶ πλειότερον καθίσταται ἀναγκαῖον διὰ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα τὸ

διαφυλάττον αὐτὰ θερμὸν σκέπασμα. Ἐπὶ δὲ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τῶν ὀρέων, ἔνθα μόλις γλίσχρα τινὰ φύονται φυτά, διαμένει σχεδὸν διηνεκὴς ἡ χιὼν καὶ κατὰ τὰς θερμοτέρας ἔτι τοῦ θέρους ἡμέρας. Οἱ εἰς τὰ μέγιστα ταῦτα ὕψη πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων κατακείμενοι ὑπερμεγέθεις ὄγκοι χιόνος χρησιμεύουσιν ὡς ἀνεξάντλητα ταμεῖα πηγαίων ὑδάτων, τὰ ὁποῖα πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν διαρρέοντα πολλὰς χώρας καὶ ποτίζοντα τὰς γαίας, γονιμοποιοῦσι καὶ τρέφουσι ζῷά τε καὶ φυτὰ διὰ τῆς βραδείας καὶ ἀεννάου αὐτῶν ροῆς.

Ἡ χιὼν λοιπὸν διὰ τοῦ κάλλους αὐτῆς καταθέλγουσα, διὰ τῆς λάμψεώς της φωτίζουσα, διὰ τῆς περιβολῆς αὐτῆς θερμαίνουσα, διὰ τῆς βραδείας αὐτῆς διαλύσεως γονιμοποιοῦσα τὴν γῆν καὶ συντηροῦσα τὰς δροσερὰς καὶ διαυγεῖς τῶν ὀρέων πηγάς, μέγιστα εὐεργετήματα ἀπεργάζεται εἰς τὴν φύσιν.

---

18. Ὠφέλιμον μάθημα.

Πέτρος ὁ ἐκ Λιβόρνου τῆς Ἰταλίας, διάσημος τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος σοφὸς ἕνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ γνώσεων, καίτοι ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ ἔζη, ἦτο ὅμως πάντοτε εὔθυμος. Ἡμέραν τινά, θέλων νὰ διαβῇ ποταμὸν καὶ στερούμενος τῶν πρὸς τοῦτο χρημάτων, προσεκάλεσε πορθμέα τινά, πρὸς ὃν εἶπε.

— Φίλε μου, δὲν ἔχω νὰ σοὶ δώσω χρήματα πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ὑπηρεσίας σου, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν θέλεις λάβῃ σωτήριόν τι μάθημα.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην τοῦ μαθήματός σου, ἀπήντησεν ἀποτόμως ὁ πορθμεύς. Ἐγὼ θέλω χρήματα.

Μετά τινα ὅμως ἀνταλλαγὴν λόγων ἐπείσθη οὗτος εἰς τοὺς λόγους τοῦ σοφοῦ, διαβεβαιοῦντος ὅτι τὸ μάθημά του θέλει φέρῃ αὐτῷ μεγίστην χρηματικὴν ὠφέλειαν.

Περαιωθέντων δ' εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, ὁ πορθμεὺς ἐζήτησε νὰ τῷ ἀποκαλύψῃ ὁ σοφὸς τὸ σωτήριον αὐτοῦ μάθημα.

— Φίλε μου, εἶπεν οὗτος τύπτων οἰκείως ἐπὶ τοῦ ὤμου τὸν πορθμέα, *ἐὰν πράττῃς εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι καὶ εἰς ἐμέ, ἐλάχιστα θέλεις κερδήσῃ ἐκ τῆς διαπορθμεύσεως· ἔσο λοιπὸν προνοητικὸς καὶ φρόνιμος.*

---

19. Ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς.

Ἡ προσευχή, ἡ οὐράνιος αὕτη ἐνασχόλησις, εἶνε τὸ ὕψιστον καὶ ἁγιώτατον τῶν ἔργων τοῦ βίου ἡμῶν. Διὰ τῆς προσευχῆς ἐξερχόμενοι τῆς τοῦ φθαρτοῦ κόσμου σφαίρας, ἀνυψούμεθα μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου· εἰσερχόμεθα, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ ἀληθεῖ ἡμῶν πατρίδι.

Πάντες προσεύχονται! Οὐ μόνον ὁ χριστιανός, ἀλλὰ καὶ ὁ παρὰ τὰς ὄχθας ἀγνώστων εἰσέτι ποταμῶν κατοικῶν ἄγριος, ταπεινοῦται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀποτείνει μὲν οὗτος τὰς ἱκετηρίους αὐτοῦ εὐχὰς πρὸς μόνον τὰ λίθινα εἴδωλα ἢ πρὸς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' οἱ στεναγμοὶ αὐτοῦ ἀκούονται παρὰ τοῦ ἀπείρου Πνεύματος τοῦ κυβερνῶντος τὸν κόσμον καὶ ἐφορεύοντος τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ καρδία τοῦ ἀγρίου

πληροῦται θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, καίτοι ὁ νοῦς αὐτοῦ εἶνε βεβυθισμένος ἐν βαθυτάτῳ τῆς ἀμαθείας σκότει.

Καὶ ὁ μᾶλλον διεφθαρμένος, ὁ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ πλέων, συγκινεῖται καὶ ὑπὸ σεβασμοῦ κατακυριεύεται, βλέπων εὐσεβῆ τινα μετ' ἀληθοῦς κατανύξεως προσευχόμενον. Ἀναγκάζεται δὲ νὰ εἴπῃ ἐν ἑαυτῷ: «Οὗτος εἶνε κρείττων καὶ ἀνώτερος ἐμοῦ!»

Προσεύχονται οἱ σοφώτεροι τῶν ἀνθρώπων, διότι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν αἰσθάνονται ζωηρότερον τὴν ἀνάγκην τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ἑνώσεως.

Προσεύχεται ὁ γέρων, διότι ἐν ταῖς περιπετείαις τοῦ μακροῦ αὐτοῦ βίου ἀπεκαλύφθη αὐτῷ ἐναργέστερον ὁ Θεός.

Προσεύχεται ὁ νέος, διότι ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ καὶ ἀπειρίᾳ αὐτοῦ οὐδένα φίλον ἀσφαλέστερον, οὐδένα πατέρα ἀγαθώτερον, οὐδένα ὑπερασπιστὴν ἰσχυρότερον πλὴν τοῦ Θεοῦ ἐγνώρισε.

Προσεύχονται οἱ εὐσεβεῖς γονεῖς, ὑπὸ τῶν φιλτάτων αὐτῶν τέκνων περικυκλούμενοι, διότι ὁ Θεὸς μὲν ἔδωκεν αὐτοῖς τὰ ἀθῷα ταῦτα ὄντα, τὸ θέλγητρον τοῦ βίου αὐτῶν, ὁ Θεὸς ὅμως δύναται καὶ νὰ τὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῶν.

Προσεύχεται ἡ πενθοῦσα χήρα καὶ τὰ ὀρφανὰ αὐτῆς τέκνα, διὰ θερμῶν δακρύων καταβρέχοντα τὸν τάφον τοῦ ἀγαπητοῦ συζύγου καὶ πατρὸς αὐτῶν· ἡ γῆ φαίνεται αὐτοῖς ἔρημος, διότι ἀπώλεσαν τὸν πολυτιμότερον θησαυρόν. Ἀλλὰ μένει αὐτοῖς ἡ παρηγορία, ὅτι ὁ προνοῶν καὶ περὶ τοῦ ἐλαχίστου ζωϋφίου δὲν θέλει ἐγκαταλείψῃ αὐτούς.

Ἐν γένει πᾶς ἄνθρωπος αἰσθάνεται σφοδροτάτην τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ διευθύνῃ τοὺς διαλογισμούς του πρὸς τὸν Θεόν, τοῦ νὰ συνδιαλεχθῇ πνευματικῶς μετὰ τοῦ ὑψίστου καὶ ἀγαθωτάτου τῶν ὄντων, ὡς καθ' ἑκάστην μετὰ τῶν φίλων καὶ οἰκείων ποιεῖ, ἀνοίγων αὐτοῖς τὴν καρδίαν του. Καὶ τοῦτο εἶνε ἡ προσευχή. Ὁ δὲ τὰ πάντα γινώσκων καὶ ἀκούων, ἀκούει τὰς ἱκεσίας καὶ τὸν στεναγμὸν τοῦ προσευχομένου, πληρῶν τὴν καρδίαν αὐτοῦ θείας ἐλπίδος καὶ θάρρους καὶ καθιστῶν αὐτὸν θαρραλεώτερον ἐν τῷ ἐπὶ γῆς βίῳ.

Τοιαύτη ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς.

---

20. Ὅλα προσεύχονται.

Α'.

Ὅλα προσεύχονται καὶ γῆ καὶ οὐρανὸς κι' ἀστέρια,
Καὶ τὰ πουλιὰ ποῦ ἔχουνε στὰ σύννεφα λημέρια
Καὶ ὅσα ἔχουνε ζωή, κι' ὅσα ζωὴ δὲν ἔχουν,
Κ' ἐκεῖνα ὅπου ἕρπουνε κ' ἐκεῖνα ὅπου τρέχουν.
Ὅλα προσεύχονται! Τῆς γῆς τὸ ταπεινὸ χορτάρι,
Ὁ ἥλιος ὁ περήφανος, τὸ ἀργυρὸ ψεγγάρι,
Ἡ θάλασσα, οἱ ῥύακες, τὸ δάσος καὶ ἡ βρύση·
Δὲν ἀπομένει τίποτε χωρὶς νὰ προσκυνήσῃ

Καὶ δίχως νὰ προσευχηθῇ τοῦ κόσμου τὸν Πατέρα!
Προσεύχεται καὶ ἡ νυχτιά, προσεύχεται κ' ἡ 'μέρα,
Κ' ἡ φλόγα ποῦ σηκόνεται ἀπάνω κι' ἀναβαίνει,
Ὅταν 'στὰ ἔρημα βουνὰ φτωχὸ βοσκὸ ζεσταίνῃ.
Προσεύχεται κι' ὁ οὐρανὸς σὰν ἔχῃ καλωσύνη,
Κι' ὁ ἥλιος ὅταν σ' ἄρρωστο ζωὴ καὶ ζέστα δίνῃ
Τοῦ πόλου τ' ἄστρο π' ὁδηγεῖ τοῦ ναύτη τὸ τιμόνι,
Τὴν ὥρα ἐκείνη δέεται γιατὶ ψυχαῖς γλυτόνει.
Προσεύχεται καὶ τ' ἄγριο θηρίο 'στὴ σπηλιά του
Ὅταν γερμένο κ' ἥσυχο χαϊδεύῃ τὰ μικρά του,
Τὸ σκουληκάκι τὸ κορμὶ 'στὸν ἥλιο σὰ ζεσταίνῃ,
Τὸ χέρι ὅταν ἐλεῇ, ἡ γῆ ὅταν βλασταίνῃ,
Καὶ τ' ἄνθος ποῦ τριγύρω του σκορπίζει τὴν πνοή του
Εἶνε ἡ μυρισμένη του πνοὴ ἡ προσευχή του!

Β'.

Προσεύχεται, τὸν δυστυχῆ τ' ἀγέρι σὰν δροσίζῃ·
Προσεύχεται ὁ ρύακας τ' ἀρνάκι ὅταν ποτίζῃ,
Καὶ τὸ πουλὶ ποῦ κελαδεῖ 'σ τοῦ τάφου τὸ λιθάρι·
Προσεύχεται, σκότος βαθὺ σὰν σχίζῃ τὸ φεγγάρι
Καὶ σὲ διαβάτη ἔρημο τὸν δρόμο πάλι δείχνῃ,
Καὶ ἡ μηλιὰ τὰ μῆλά της 'σ τὸν κηπουρὸν σὰν ῥίχνῃ.
Προσεύχεται ὅταν κανεὶς 'σ τὸ ἔργο του πιστεύῃ,
Κάμνει μεγάλη προσευχὴ τὸ χέρι ποῦ δουλεύει.
Προσεύχεται ὁ ποιητὴς κι' ὁ λειτουργὸς ἀκόμα,
Ὁ πρῶτος μὲ τὴ λύρα του, ὁ ἄλλος μὲ τὸ στόμα·
Τὸ ῥημοκκλῆσι τὸ μικρὸ σ' τῆς λαγκαδιᾶς τὴν ἄκρη,
Τὸ χαμογέλιο τοῦ παιδιοῦ, τοῦ γέροντα τὸ δάκρυ.
Προσεύχεται τὸ φίλημα σὲ πεθαμμένου χείλη,
Τοῦ γάμου τὸ τριαντάφυλλο, τοῦ τάφου τὸ κανδῆλι.

Γ'.

Τὰ πάντα εἶνε προσευχή· καὶ τὸ λιθάρι ἀκόμα,
Ποῦ κρύφτει ἀποκάτω του ἁμάρτημα καὶ πτῶμα·
Τὸ χέρι τοῦ μικροῦ παιδιοῦ προσεύχεται κ' ἐκεῖνο,
Ὅταν ἀνοίγῃ τὸ κλουβὶ σ' τὸ σκλαβωμένο σπίνο.
Προσεύχεσαι τὸν δυστυχῆ, ὅταν στεγάζῃς ξένο·
Προσεύχεσαι καὶ σὲ φτωχὸ παιδάκι πικραμένο
Σὰν δίνῃς τῆς πρωτοχρονιᾶς ἀνέλπιστο παιχνίδι,
Καὶ ἀραβῶνος σὲ φτωχὴ σὰν βάζῃς δαχτυλίδι.
Ὅ,τι ὡραῖο καὶ καλὸ προσεύχεται . . . . . Τί κάνει
Ἡ μάνα ποῦ τὸ βρέφος της σ' τὰ στήθια της βυζάνει;
Προσεύχεται· μὰ δυὸ φοραῖς προσεύχεται ἐκείνη,
Ὅπου σὲ βρέφος ὀρφανὸ καὶ ξένο γάλα δίνει!
Προσεύχεσαι ὅταν ζητᾷς ψωμὶ γιὰ ξένο στόμα,
Κι' ὅταν θυμᾶσαι τοὺς νεκροὺς ποῦ κοίτονται σ' τὸ χῶμα!
Εἶνε ἁγία προσευχὴ τὸ γέρο νὰ ζεσταίνῃς
Καὶ τοῦ ἐχθροῦ σου τὴ πληγὴ μὲ δάκρυα νὰ πλένῃς.
Ν' ἀκοῦς ἀηδόνι, νὰ κυττᾷς τριαντάφυλλο τοῦ Μάϊ,
Καὶ βρέφος μέσ' σ' τὸν ὕπνο του γλυκὰ νὰ τοῦ γελάῃ!

---

21. Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ.

Ὁ ἀήρ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι, τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτά, περιβάλλει πανταχόθεν τὴν γῆν ἀποτελῶν περὶ αὐτὴν ἀεροειδῆ τινα σφαῖραν· διὸ καὶ καλεῖται *ἀτμόσφαιρα*. Ἡ ἀτμόσφαιρα ὑψοῦται ὑπὲρ τὸ ἔδαφος τῆς γῆς εἰς μέγιστον ὕψος, ὅπερ κατὰ προσέγγισιν ἐκτιμῶσιν εἰς ἑβδομήκοντα περίπου χιλιόμετρα, ἐν ᾧ ἄλλοι, ἐπὶ διαφόρων παρατηρήσεων στηριζόμενοι, ἀναβιβάζουσι

τὸ ὕψος τοῦτο εἰς 340 χιλιόμετρα. Ὁ ἀήρ, ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ διαφανείας, μεταξὺ μικρῶν μὲν ἀποστάσεων καθίσταται ἀφανής· θεωρούμενος ὅμως κατὰ πυκνὰ στρώματα ἢ δι' ὅλου τοῦ πάχους αὐτοῦ φαίνεται κυανοῦς, προσδιδων εἰς τὰ μακρὰν κείμενα ὄρη καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν κυανοβαφῆ χροιάν.

Ὁ ἀὴρ ὑπάρχει πανταχοῦ· εἰσδύει καὶ πληροῖ τόσον τὰ μεγάλα κοιλώματα καὶ ὀπὰς τῆς γῆς, ὅσον καὶ τοὺς ἀφανεστάτους τῶν σωμάτων πόρους. Λαμβάνοντες τεμάχιον σακχάρου ἢ ἄλλου τινὸς πορώδους πράγματος καὶ ῥίπτοντες αὐτὸ ἐντὸς ποτηρίου πλήρους ὕδατος, παρατηροῦμεν μικροτάτας τινὰς φυσαλίδας ἐκ τῶν πόρων τοῦ τεμαχίου ἐξερχομένας καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ἀνερχομένας· διότι τὸ ὕδωρ, ὡς βαρύτερον τοῦ ἀέρος, εἰσδύον ἐντὸς τῶν πόρων τοῦ σώματος ἐκδιώκει τὸν ἐν αὐτοῖς ὑπάρχοντα ἀέρα, ὅστις δίκην μικρῶν πομφολύγων ἐξέρχεται. Ἀδύνατον δὲ εἶνε ὕδωρ καὶ ἀὴρ νὰ μένωσι συγχρόνως ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ, διότι, κατά τινα τῶν σωμάτων ἰδιότητα, *ἀδιαχώρητον* καλουμένην, *«δύο ἢ πλείονα σώματα δὲν δύνανται νὰ κατέχωσιν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸν αὐτὸν χῶρον»*.

Συστατικὰ τοῦ ἀέρος.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον ὅτι ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ ἦτο σῶμα *ἁπλοῦν*, καλοῦντες αὐτὸν *στοιχεῖον*. Ἤδη ὅμως

γινώσκομεν, ὅτι εἶνε σῶμα *σύνθετον*, συγκείμενον ἐκ τριῶν κυρίως μερῶν, ἅτινα καλοῦνται *ἀέρια*. Εἶνε δὲ ταῦτα, τὸ *ὀξυγόνον*, τὸ *ἄζωτον* καὶ τὸ *ἀνθρακικὸν ὀξύ*. Ἐκ τούτων τὸ μὲν ὀξυγόνον ἀποτελεῖ τὸ ἓν πέμπτον τοῦ ὄγκου τοῦ ἀέρος, τὸ ἄζωτον τὰ τέσσαρα πέμπτα αὐτοῦ, τὸ δὲ ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἰς ἐλαχίστην ποσότητα εὑρισκόμενον, ἀρκεῖ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν πέντε τούτων μερῶν. Τὰ τρία ταῦτα ἀέρια ἐντελῶς πρὸς ἄλληλα μεμιγμένα, ὡς ἔχοντα σχέσιν πρὸς πάντα σχεδὸν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχοντα σώματα, εὐκόλως χωριζόμενα, ἑνοῦνται μετ' αὐτῶν, ἀποτελοῦντα ἕτερα ὅλως διάφορα σώματα.

Τὸ ὀξυγόνον.

Τὸ ὀξυγόνον ἑνούμενον μετὰ πλείστων μετάλλων καὶ ὀρυκτῶν ἀποτελεῖ διάφορα *ὀξείδια*. Ἑνούμενον π. χ. μετὰ τοῦ σιδήρου παράγει τὸ *ὀξείδιον τοῦ σιδήρου* (κοινῶς σκωρίαν). Μετὰ τοῦ χαλκοῦ ἢ τοῦ μολύβδου τὰ ὀξείδια τούτων, ἅτινα εἰσερχόμενα ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ ἀνθρώπου ἀποβαίνουσι θανατηφόρα δηλητήρια. Ἐμποδίζομεν δὲ τὴν μετὰ τῶν μετάλλων ἕνωσιν τοῦ ὀξυγόνου ἐπαλείφοντες αὐτὰ διὰ διαφόρων οὐσιῶν, τὸν σίδηρον π. χ. δι' ἐλαιωδῶν χρωμάτων ἢ *γραφίτου*, τὸν χαλκὸν διὰ *κασσιτέρου* καὶ οὕτω καθεξῆς.

Τὸ ὀξυγόνον τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν *καῦσιν* τῶν διαφόρων σωμάτων, οἷον ἀνθράκων, ξύλων καὶ τῶν

τοιούτων. Ὅσῳ δὲ περισσότερον ὀξυγόνον παρέχομεν εἰς τὰ καιόμενα σώματα, τοσούτῳ ζωηρότερον καὶ ἀναφλέγονται. Πάντες γινώσκομεν, ὅτι φυσῶντες διὰ τοῦ στόματος ἢ τοῦ φυσητῆρος πυρὰν ἐξάπτομεν αὐτὴν ἔτι μᾶλλον, ὡς παρέχοντες εἰς αὐτὴν διὰ τοῦ φυσήματος ἰσχυρὸν ῥεῦμα ὀξυγόνου· τοὐναντίον δέ, ὅπου ἐλαττοῦται ἢ παντελῶς ἐκλείπει τὸ ὀξυγόνον, ἐκεῖ καὶ ἡ καῦσις ἐξαφανίζεται. Ἀνάπτον κηρίον ἢ θερμάστρα σβέννυνται, ἐὰν τὸ μὲν κηρίον καλυφθῇ διὰ καλύμματος, ἡ δὲ θερμάστρα κλεισθῇ διὰ τῶν δικλίδων αὐτῆς. Τὸ ὀξυγόνον λοιπὸν συντελεῖ εἰς τὴν καῦσιν τῶν σωμάτων.

Ἐπίσης ἀπαραίτητον εἶνε εἰς συντήρησιν τῆς ζωῆς. Δύναταί τις νὰ στερηθῇ τροφῶν ἐπί τινα χρόνον, οὐχὶ ὅμως καὶ τοῦ ὀξυγόνου. Διὰ τῆς εἰσπνοῆς τὸ εὐεργετικώτατον τοῦτο ἀέριον εἰσερχόμενον εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ ἀναμιγνυόμενον μετὰ τοῦ αἵματος καθιστᾷ αὐτὸ ἐρυθρὸν καὶ πρὸς ζωὴν ἐπιτήδειον. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ ἔνθα ἐλλείπει τὸ ἀναγκαιοῦν πρὸς ἀναπνοὴν ὀξυγόνον οἱ ἄνθρωποι οὐ μόνον καχεκτικοὶ καὶ ἀσθενικοὶ ἀποβαίνουσιν, ἀλλ' ὑπόκεινται καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν θάνατον. Ἀὴρ περιέχων τὴν ἀρκοῦσαν πρὸς ἀναπνοὴν ποσότητα ὀξυγόνου εἶνε εὐεργετικώτατος εἰς διαφύλαξιν τῆς ὑγιείας καὶ εἰς συντήρησιν τῆς ζωῆς.

Τὸ ἄζωτον.

Τὸ ἄζωτον, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ γίνεται

δῆλον, οὐδόλως συντελεῖ εἰς τὴν ζωὴν οὐδὲ εἰς τὴν καῦσιν τῶν σωμάτων. Περὶ τούτου πειθόμεθα, ἐὰν ἐντὸς ἀζώτου καθαροῦ θέσωμεν ζῷόν τι ἢ βυθίσωμεν ἀνημμένον κηρόν, παρατηροῦμεν δηλαδὴ μετά τινα λεπτά, ὅτι τὸ μὲν ζῷον ἀποθνήσκει ἐξ *ἀσφυξίας*, ὁ δὲ κηρὸς σβέννυται, ἐλλείψει τοῦ ὀξυγόνου. Αὕτη δὲ ἡ ἰδιότης τοῦ ἀζώτου εἶνε λίαν σκόπιμος· διότι, ἂν ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ συνέκειτο ἐξ ὀξυγόνου μόνον, τοῦτο, ὡς λίαν εὔφλεκτον ἀέριον, ἐν ἀκαρεῖ ὡς πυρῖτις φλεγόμενον, θὰ κατέκαιε πᾶν τὸ προστυχόν. Ἡ θεία Πρόνοια κεράσασα τὸ ὀξυγόνον διὰ τοῦ τετραπλασίου αὐτοῦ ἀζώτου ἐμετρίασε διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὴν ἐνεργητικότητα τοῦ ὀξυγόνου.

Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ.

Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ δὲν εἶνε σῶμα ἁπλοῦν, ὡς τὰ προηγούμενα, ἀλλὰ σύνθετον, ἐξ ὀξυγόνου καὶ ἄνθρακος συνιστάμενον. Καίοντες ἐντὸς ἰσχυροῦ ῥεύματος ἀέρος ἄνθρακα ἢ ἄλλο τι *ἀνθρακοῦχον* σῶμα οἷον ξύλα, χάρτην, κηρὸν καὶ τὰ τοιαῦτα, παράγομεν ἀνθρακικὸν ὀξύ. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῷα διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὐτῶν παράγουσι τὸ ἀέριον τοῦτο. Γίνεται δηλαδὴ καὶ ἐν τῷ σώματι τούτων *καῦσις* ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ πυραύνου, ἐξ ἧς προκύπτει ζωηρὰ θερμότης, ἣν αἰσθανόμεθα ἐπιθέτοντες τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ σώματος ἀνθρώπου ἢ ζῴου τινός, καὶ ἥτις *ζωϊκὴ θερμότης* καλεῖται. Ἀλλὰ

πῶς εὑρίσκεται ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἡμῶν ἄνθραξ, ἀφ' οὗ οὐδέποτε τρώγομεν τοιοῦτον; — Ἡ ἀπάντησις εἶνε εὐκολωτάτη. Γινώσκομεν, ὅτι ἐὰν ἐπὶ πολὺ ἀφήσωμεν ἐπὶ τῆς πυρᾶς τροφὰς ἐκ τοῦ ζῳϊκοῦ ἢ ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, οἷον κρέας, ἰχθῦς, ἄρτον, καρποὺς ἢ λάχανα, αὗται, ἀπανθρακούμεναι, καίονται μετὰ ταῦτα ὡς ὁ ἄνθραξ. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν, ὅτι αἱ τροφαὶ περιέχουσιν ἄνθρακα, ὅστις, μετ' αὐτῶν ἀνεπαισθήτως εἰσαγόμενος ἐν τῷ σώματι ἡμῶν, καὶ ἑνούμενος μετὰ τοῦ εἰσπνεομένου ὀξυγόνου, παράγει τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὅπερ διὰ τῆς ἐκπνοῆς ἐξέρχεται διαχυνόμενον εἰς τὸν ἀέρα.

Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὡς τὸ ἄζωτον, δὲν συντελεῖ οὔτε εἰς τὴν καῦσιν οὔτε εἰς τὴν ζωὴν τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῴων. Οὔτε πῦρ οὔτε ἄνθρωποι ἐπομένως δύνανται νὰ διατηρηθῶσιν ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν σβέννυται, οὗτοι δὲ ἀποθνήσκουσιν ἐξ *ἀσφυξίας*.

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, ἀναπνέων, λαμβάνει ὀξυγόνον καὶ ἀντ' αὐτοῦ δίδει ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἀὴρ περιωρισμένου τινὸς τόπου ταχέως διαφθείρεται. Διὰ πειραμάτων ἀπεδείχθη, ὅτι ἄνθρωπος ὑγιὴς πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγιείας καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἔχει ἀνάγκην 20—25 λιτρῶν ὀξυγόνου καθ' ὥραν. Τὴν ἀναγκαιοῦσαν δὲ ταύτην ποσότητα τοῦ ὀξυγόνου εὐκόλως εὑρίσκει τις ἐν ὑπαίθρῳ· ἀλλ' ὅταν τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διαμένῃ ἐν κεκλεισμένῳ χώρῳ, τότε ὁ ἀήρ, ὡς μὴ ἀνανεούμενος, ταχέως ἀλλοιοῦται, μολύνεται, ἀποβαί-

νων ἀνεπιτήδειος πρὸς ἀναπνοήν, καὶ τέλος δηλητήριον, τὸ μὲν διὰ τὴν φθορὰν τοῦ ὀξυγόνου, τὸ δὲ διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ταχὺς ἐπέρχεται ὁ ἐξ ἀσφυξίας θάνατος, πλεῖστα δὲ τοιούτου θανάτου ὑπάρχουσι παραδείγματα, ἐξ ὧν ἀναφέρομεν ἕν.

Ἔν τινι μεταξὺ Ἄγγλων καὶ Ἰνδῶν πολέμῳ συνελήφθησαν ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἓξ Ἄγγλοι αἰχμάλωτοι, οὓς οἱ νικηταὶ ἐπεσώρευσαν ἔν τινι μικρῷ δωματίῳ, κακῶς ἀεριζομένῳ. Μετὰ παρέλευσιν ὀκτὼ ὡρῶν οἱ μὲν ἑκατὸν εἴκοσι τρεῖς τούτων ἀπέθανον ἐξ ἀσφυξίας, οἱ δὲ λοιποὶ κατελήφθησαν ὑπὸ φοβεροῦ πυρετοῦ.

Ὅθεν λοιπὸν ἐννοεῖται, ὅτι τὰ μέρη, ἐν οἷς διαμένομεν καὶ διαιτώμεθα, ἤτοι οἰκίαι, σχολεῖα, ναοί, θέατρα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ἀνάγκη οὐ μόνον εὐρύχωρα καὶ εὐάερα νὰ εἶνε, ἀλλὰ πολλάκις τῆς ἡμέρας ν' ἀεριζωνται, ἀνοιγομένων τῶν θυρῶν καὶ παραθύρων.

Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ δὲν παράγεται μόνον ἐκ τῆς καύσεως τῶν ἀνθρακούχων σωμάτων καὶ ἐκ τῆς ἀναπνοῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ ζῴων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἡφαιστείων, ἐκ διαφόρων ὀπῶν καὶ κοιλοτήτων τῆς γῆς καὶ ἐκ τῆς σήψεως διαφόρων οὐσιῶν κατὰ μεγάλας ποσότητας. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν κίνδυνος, πληρουμένης οὕτως ἁπάσης τῆς ἀτμοσφαίρας ἀνθρακικοῦ ὀξέος ν' ἀποθάνωσιν αἴφνης ἐξ ἀσφυξίας πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ζῶντα πλάσματα; — Οὐχί. Ἡ θεία πρόνοια οὕτω σο-

φῶς τὰ πάντα διέταξε καὶ ᾠκονόμησεν, ὥστε καὶ ἐν τοῖς ἐλαχίστοις αὐτοῖς καὶ ἀφανέσι νὰ καταφαίνηται ἡ πανσοφία αὐτῆς. Τὸ εἰς ζῷα καὶ ἀνθρώπους βλαπτικώτατον ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἶνε ἀπαραίτητον καὶ ἀναγκαιότατον εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φυτῶν. Ὅσον ἀναγκαῖον εἶνε τὸ ὀξυγόνον εἰς τὸν ζωϊκὸν κόσμον, τοσοῦτον ἀναγκαῖον εἶνε τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἰς τὸν φυτικόν. Τὰ φυτὰ ἀναπνέουσι καὶ αὐτά, οὐχὶ διὰ πνευμόνων, ἀλλὰ διὰ τῶν φύλλων, οὐχὶ ὀξυγόνον, ἀλλὰ ἀνθρακικὸν ὀξύ. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀπορροφοῦντα τὸ ἀέριον τοῦτο καὶ ἀποσυνθέτοντα αὐτό, κρατοῦσι μὲν τὸν ἄνθρακα, ὃν μετατρέπουσιν εἰς ξύλον καὶ ἄλλας ἀνθρακούχους οὐσίας, ἐκπέμπουσι δ' εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τὸ ὀξυγόνον. Τὰ πρὸς παρασκευὴν λοιπὸν τῶν φαγητῶν ἢ προς θέρμανσιν ἡμῶν καιόμενα ξύλα ἦσάν ποτε ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὅπερ ἀναπνεῦσαν τὸ δένδρον μετέβαλεν εἰς ξύλον· ἡμεῖς δὲ πάλιν καίοντες τὰ ξύλα ἢ ἀναπνέοντες, παράγομεν ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἵνα ἐκ νέου χρησιμεύσῃ εἰς ἕτερα δένδρα χάριν τῶν μεταγενεστέρων!

Οὕτω μεταξὺ τῶν ζῴων καὶ τῶν φυτῶν τελεῖται ἀδιάκοπος ἀνταλλαγὴ ὀξυγόνου καὶ ἀνθρακικοῦ ὀξέος συντελοῦσα θαυμασίως εἰς τὴν ζωὴν ἀμφοτέρων.

Ἐπόμενον λοιπόν, ὅτι ὅπου ὑπάρχουσι πολλὰ δένδρα καὶ φυτά, ἐκεῖ καὶ ὁ ἀὴρ εἶνε καθαρώτερος καὶ ὑγιεινότερος· διὰ τοῦτο, οἱ μὲν κατοικοῦντες ἐν ἐξοχαῖς ἢ ἐν καταφύτοις πόλεσιν εἶνε πάντοτε ζωηροί, ὑγιεῖς καὶ εὔθυμοι, οἱ δὲ ἐν ἀδένδροις καὶ κακῶς ἀεριζομένοις τόποις εἶνε ὠχροὶ καὶ ἀσθενικοί.

22. Ὕμνος πρὸς τὸν Θεόν.

Ὦ Θεὲ τοῦ παντὸς ὁ ἀφθόνως
τ' ἀγαθὰ εἰς τὸν κόσμον Σου χύσας,
ὁ μὲ ἄρωμα τ' ἄνθη ποτίσας
καὶ τὰ ἄστρα ἐνδύσας μὲ φῶς.

Ὃν ὑμνεῖ τῶν πτηνῶν ἡ χορεία,
καὶ ὁ φλοῖσβος τοῦ ῥύακος ψάλλει.
Ὃν τῆς φύσεως ψάλλουν τὰ κάλλη,
Πλάστα, Σὺ ὁ τῶν ὅλων τροφός.

Χείλη παίδων τολμοῦν νὰ Σ' ὑμνήσουν·
εὐμενὲς οὖς, ὦ Ὕψιστε, τεῖνε·
ἀσθενὴς ἡ φωνή μας ἂν εἶνε,
εἶνε ὅμως φωνὴ τῆς ψυχῆς.

Φώτισόν μας εἰς τὸ θέλημά Σου,
Σὺ γενοῦ ποδηγέτης μας θεῖος,
ἵνα ὅλος μας οὕτος ὁ βίος
ὕμνος γείνῃ πρὸς Σὲ συνεχής.

23. Ὁ ἅγιος Δημήτριος.

Τὸν Γ' μ. Χ. αἰῶνα, ἐπὶ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ συνάρχοντος αὐτοῦ Μαξιμιανοῦ, ἀδυσωπήτων διωκτῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἤκμασεν ὁ μεγαλομάρτυς καὶ θαυματουργὸς Δημήτριος. Οὗτος ἐκ Θεσσαλονίκης καταγόμενος ἦτο εὐσεβέστατος καὶ διδάσκαλος τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· ἐλθὼν δ' ὁ Μαξιμιανὸς κατὰ τὸ 290 μ. Χ. εἰς Θεσσαλονίκην καὶ μαθὼν τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἁγίου τούτου, διατάσσει τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισιν αὐτοῦ, φρονῶν ὅτι διὰ τῶν ἀπειλῶν τούτων θὰ ἐξηνάγκαζε τὸν ἅγιον Δημήτριον εἰς ἀλλαξοπιστίαν. Τελουμένων δ' ἀγώνων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὁ μὲν Μαξιμιανὸς ἐκάθητο θεατής, ἐπίσημος δέ τις παλαιστής, φίλος αὐτοῦ, *Λυαῖος* καλούμενος, ἐπαιρόμενος ἐπὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ῥώμῃ τοῦ σώματος, προσεκάλει ἐν τῷ σταδίῳ τοὺς πολίτας νὰ διαγωνισθῶσι μετ' αὐτοῦ. Ταῦτα ἰδὼν νεανίας τις, *Νέστωρ* ὀνομαζόμενος, γνώριμος τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, ἵνα ζητήσῃ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ πρὸς μονομαχίαν. Ὁ δὲ ἅγιος, κατασφραγίσας τὸ μέτωπον αὐτοῦ διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ εἶπε· «Καὶ τὸν Λυαῖον θέλεις νικήσῃ καὶ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ θέλεις μαρτυρήσῃ». Ἐκ τούτων ἀναθαρρήσας ὁ νεανίας ἐμφανίζεται εἰς τὸ στάδιον. Ἀνακράζας δ' «ὁ Θεὸς Δημητρίου βοήθει μοι» καὶ συμπλακεὶς μετὰ τοῦ Λυαίου, πλήττει αὐτὸν κατὰ καρδίας διὰ ξίφους καὶ ῥίπτει χαμαὶ ἄπνουν τὸν πρώην μεγάλαυχον. Ὁ δὲ Μαξιμιανὸς εἰς ἄκρον λυπηθεὶς ἐπὶ τούτῳ καὶ μαθὼν τὴν αἰτίαν, διέταξε πάραυτα τὸν μὲν ἅγιον Δημήτριον, ὡς αἴτιον γενόμενον τῆς τοῦ Λυαίου σφαγῆς, νὰ διατρυπήσωσι διὰ λογχῶν, τὸν δὲ Νέστορα ν' ἀποκεφαλίσωσι διὰ τοῦ ἰδίου ξίφους.

Ἑορτάζεται δ' ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Δημητρίου κατὰ τὴν 26ην Ὀκτωβρίου, ὅτε σὺν ἄλλοις ψάλλονται καὶ τὰ ἑξῆς τροπάρια.

Μέγαν εὕρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον ἡ οἰκουμένη, Ἀθλοφόρε τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως, Ἅγιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Τοῖς τῶν αἱμάτων σου ῥείθροις, Δημήτριε, τὴν Ἐκκλησίαν Θεὸς ἐπορφύρωσεν, ὁ δοὺς σοι τὸ κράτος ἀήττητον, καὶ περιέπων τὴν πόλιν σου ἄτρωτον· αὐτῆς γὰρ ὑπάρχεις τὸ στήριγμα.

---

24. Μάθημα εἰς φίλαυτον.

Μήτηρ τις ἐταξείδευε μετὰ τοῦ δεκαετοῦς υἱοῦ αὐτῆς Ἀνδρέου. Ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ, ἀπέναντι αὐτῶν, ἐκάθητο ἄγνωστος αὐτοῖς γέρων, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ κάνιστρον πλῆρες διαφόρων ὀπωρικῶν.

Ὁ Ἀνδρέας λίαν φίλαυτος ὢν ἠξίου, ἵνα πάντες ὑποχωρῶσιν εἰς τὰς ἐγωϊστικὰς αὐτοῦ θελήσεις. Οὗτος ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν μητέρα του ἐρωτᾷ,

— Εἶνε ἀναπαυτικὴ ἡ θέσις σου, μῆτέρ μου;

— Μάλιστα, τέκνον μου.

— Στηρίζεσαι καλῶς οὕτω καθημένη;

— Πολὺ καλῶς.

— Μὴ σὲ προσβάλῃ ἐκ τοῦ παραθύρου ῥεῦμα ἀέρος;

— Οὐχί, ἀγαπητὸν τέκνον.

Καὶ ἡ μήτηρ ἔχαιρε βλέπουσα τὸ ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδιαφέρον τοῦ υἱοῦ της.

—Λοιπὸν ἡ θέσις σου εἶνε καλή· δὲν ἔχει οὕτω, μῆτέρ μου;

— Ναί, φίλτατε Ἀνδρέα, εἶνε καθ' ὅλα καλή.

— Τότε ἐγέρθητι νὰ καθήσω ἐγὼ εἰς αὐτήν, εἶπεν ἀνελπίστως ὁ μικρὸς φίλαυτος, ἐγερθεὶς συγχρόνως, ἵνα καταλάβῃ τὴν τῆς μητρὸς θέσιν.

Ἡ μήτηρ, ἵνα μὴ καταισχύνῃ τὸν υἱόν της ἐνώπιον τοῦ ξένου ἐγερθεῖσα πάραυτα παρεχώρησε τὴν θέσιν της τῷ Ἀνδρέᾳ.

Ὁ γέρων ἰδὼν ταῦτα ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ κανίστρου του εὐμέγεθες καὶ ὡραῖον ροδάκινον. Ἐπιδεικνύων δὲ τοῦτο τῷ Ἀνδρέᾳ ἐρωτᾷ αὐτόν.

— Ἀγαπᾷς τὰ ὀπωρικά, μικρέ μου φίλε;

— Ὦ, καὶ πολὺ μάλιστα, εἶπεν οὗτος.

— Πῶς εὑρίσκεις τὸ ροδάκινον τοῦτο· δὲν εἶνε ὡραῖον;

Ὁ Ἀνδρέας διανοούμενος ἔλεγε καθ' ἑαυτόν: «Τοὐλάχιστον τὸ ἥμισυ θά μοι τὸ δώσῃ».

— Εἶνε λίαν ὥριμον καὶ θὰ ἔχῃ ὡραίαν γεῦσιν, εἶπεν ὁ γέρων.

— Ἄνευ ἀμφιβολίας, προσέθηκεν ὁ Ἀνδρέας μειδιῶν.

— Καὶ εἰς αὐτὸν τὸν καύσωνα πόσον θὰ δροσίσῃ τὸν στόμαχον τρωγόμενος εἰς τοιοῦτος καρπός!

—Ἀληθῶς πόσον θὰ δροσίσῃ, εἶπεν ὁ Ἀνδρέας γλιχόμενος.

Καὶ εὐθὺς ὁ γέρων κατεβρόχθισε τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο ροδάκινον πρὸ τοῦ ἐκπλήκτου Ἀνδρέου, ὅστις ἐκ τῆς ὀργῆς του ἐγένετο καταπόρφυρος.

— Κυρία, εἶπεν ὁ γέρων ἀποτεινόμενος εὐγενῶς πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Ἀνδρέου· συγχωρήσατέ μοι, ὅτι ἔδωκα ἓν μικρὸν μάθημα εἰς τὸν υἱόν σας. Ἠθέλησα νὰ τῷ δείξω τί εἶνε ἡ φιλαυτία.

---

25. Περὶ θείας Προνοίας.

(Ἀλληγορία).

Ὁ μέγας ποιητὴς τῆς Γαλλίας Βίκτωρ Οὐγκώ, ἔχων τὸ σπουδαστήριόν του ἐν τῷ ὑπερῴῳ τῆς οἰκίας του, εἰργάζετο ἐν δωματίῳ ἐντελῶς σχεδὸν ὑαλίνῳ, ὁπόθεν εὐρύτατος ὁρίζων ἐφαίνετο. Διηγεῖτο δέ ποτε πρὸς φίλον αὐτοῦ τὰ ἑξῆς:

Χθὲς τὴν ἑσπέραν, κατὰ τὴν ἕκτην ὥραν, παρετήρησα κατὰ γῆς ἐν τῷ δωματίῳ μου ὅ,τι κατ' ἔτος παρατηρῶ ἐν καιρῷ τοῦ ἔαρος, ἤτοι μελίσσας νεκράς. Τὰ δυστυχῆ ζῷα εἰσέρχονται τὴν πρωΐαν, ὅτε ἀνοίγονται τὰ παράθυρα· καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, μὴ διακρίνοντα τὸ διαφανὲς κώλυμα, τὸ κωλῦον τὴν ἔξοδον αὐτῶν, ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν ὑάλων τῶν παραθύρων, μέχρις οὗ τὴν ἑσπέραν πίπτουσι νεκρὰ ἐκ τῆς καταπονήσεως. Ἀλλὰ χθὲς μετὰ τῶν μελισσῶν ὑπῆρχε καὶ εἷς βομβυλιός,[1]) ὅστις ἔζη ἔτι, καὶ μετὰ δυνάμεως ἐξεσφενδονᾶτο ἐπὶ τῶν ὑάλων τοῦ παραθύρου. «Ματαία, τῷ εἶπον, ἡ τόση σου καρτερία. Ἐὰν δὲν σὲ βοηθήσω ἐγώ, καὶ σὺ ἐχάθης· πρὸ τῆς νυκτὸς θὰ κεῖσαι νεκρός».

Ἐπεχείρησα τότε νὰ τὸν συλλάβω ῥίπτων ἐπ' αὐτοῦ τὸ χειρόμακτρόν μου. Ἀλλ' ὁ βομβυλιός, ἐννοήσας τὸν σκοπόν

(1) Ἀγριομέλισσα.

μου, ἐγένετο μανιώδης ὁτὲ μὲν ἐπὶ τῶν ὑάλων ὁρμῶν, ὁτὲ δὲ κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν τὸ δωμάτιον διασχίζων. Ὡς νά μοι ἔλεγε· «Θέλεις νὰ μὲ συλλάβῃς! Δὲν θὰ μὲ ἀφήσῃς ἥσυχον; Τί μὲ καταδιώκεις;»

Μετὰ πολλὰς προσπαθείας κατώρθωσα νὰ ῥίψω αὐτὸν χαμαί, καὶ ἐν ᾧ δὲ χειρομάκτρου συνελάμβανον αὐτόν, ἀκουσίως τῷ προὐξένησα μικρὰν βλάβην. Μετὰ πόσης εὐχαριστήσεως θὰ μὲ ἐξεδικεῖτο! Ἐξετίνασσε τὸ κέντρον του μετὰ βίας, τὸ δὲ μικρὸν νευρῶδες σῶμά του, συσπώμενον ὑπὸ τοὺς δακτύλους μου, κατέβαλεν ὅσην περιέσωζε δύναμιν, ἵνα μὲ κεντήσῃ. Ἀλλ' ἐγώ, ἀτάραχος πρὸς τὴν λύσσαν του, ἐξέτεινα τὸν βραχίονά μου ἔξω τοῦ παραθύρου, ἔσεισα τὸ χειρόμακτρον καὶ ὁ βομβυλιός, ἐπὶ στιγμὴν θορυβηθείς, ἀνέλαβε τὴν πτῆσιν αὐτοῦ ἐν τῷ ἀπείρῳ. Ἔσωσα λοιπὸν τὸ ἔντομον τοῦτο καὶ ἐγενόμην ἡ *Πρόνοια* αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς πάντες, ἀνόητοι ὡς οἱ βομβυλιοί, δὲν φερόμεθα ὁμοίως πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ Πρόνοιαν; Ὡς ὁ βομβυλιός, τρέφομεν καὶ ἡμεῖς τὰ μικρὰ καὶ ἄτοπα πολλάκις σχέδιά μας καὶ ἔχομεν τὰς σφοδρὰς ἡμῶν ἐπιθυμίας, ὧν τὴν πλήρωσιν μετὰ πείσματος ἐπιδιώκομεν, χωρὶς νὰ βλέπωμεν ὅτι ὁρμῶμεν νὰ συντρίψωμεν τὴν κεφαλὴν κατὰ προσκόμματος ἀδιοράτου. Ὅταν δὲ ὁ Θεός, ὁ πάνθ' ὁρῶν καὶ σώζων, ἀντιπράττῃ κατὰ τῶν σχεδίων τούτων, ἀρχίζομεν καὶ ἡμεῖς νὰ βομβῶμεν, ἀνοήτως μεμψιμοιροῦντες κατὰ τῆς θείας Προνοίας καὶ μὴ ἐννοοῦντες ὅτι, ἐὰν ἀνατρέπῃ τὰ σχέδια ἡμῶν, τοῦτο πράττει, ἵνα μᾶς ἐλευθερώσῃ, ἵνα μᾶς διανοίξῃ τὸ ἄπειρον.

---

26. Αἱ ἀσχολίαι τῆς Κυριακῆς.

Κατὰ τὴν ἑβδόμην τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν, ἥτις δι' ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς εἶνε ἡ *Κυριακή*, ὀφείλομεν νὰ καταπαύωμεν ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν καὶ ν' ἀφιερῶμεν αὐτὴν εἰς τὸν Θεόν, νὰ ἐνασχολώμεθα δηλονότι εἰς ἔργα θεάρεστα, ὡς διατάσσει ἡ τοῦ δεκαλόγου τετάρτη ἐντολή· «Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν· ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου».

Καὶ ἐν πρώτοις ὀφείλομεν νὰ μεταβαίνωμεν τακτικῶς εἰς τὸν ναὸν πρὸς λατρείαν *Ἐκείνου*, ὅστις τὰ πάντα ἐχορήγησε καὶ χορηγεῖ ἡμῖν, εἶτα δ' ἅπασαν τὴν ἡμέραν νὰ διαθέτωμεν εἰς ἀγαθοποιΐαν, σπεύδοντες εἰς βοήθειαν παντός, τὴν ἀνάγκην τῆς βοηθείας ἡμῶν ἔχοντος.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἡμῶν αὐτῶν βελτιώσεως ὀφείλομεν νὰ μεριμνῶμεν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σχολικῶν ἡμῶν καθηκόντων δυνάμεθα ν' ἀναγινώσκωμεν εἰς ἐπήκοον τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας θρησκευτικὸν ἢ ἠθικόν τι βιβλίον, ἐξ οὗ πάντες θέλουσι πορισθῇ ὠφέλιμα διδάγματα καὶ λαμπρὰ παραδείγματα ἐναρέτων ἀνθρώπων.

Ἀλλ' οὐδόλως βεβαίως εἶνε δυνατὸν νὰ ἐνασχολώμεθα ἀποκλειστικῶς ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν ἀγαθο-

ποιοῦντες ἢ ἀναγινώσκοντες, στεροῦντες ἑαυτοὺς ἀθώων ἀπολαύσεων. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ λαμβάνωμεν μέρος εἰς συγκεχωρημένας τινὰς διασκεδάσεις καὶ παιδιάς, ὧν κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας, ἕνεκα τῶν τακτικῶν ἡμῶν ἐργασιῶν, ἐστερήθημεν. Κατὰ ταύτας ὅμως ἂς φροντίζωμεν, ἵνα κοσμίως καὶ εὐσχημόνως πρὸς πάντας φερώμεθα, ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἀφορμὴν δυναμένην νὰ γεννήσῃ ἀταξίας καὶ ἔριδας καὶ ἀκολούθως λυπηρὰν μεταμέλειαν.

Οὕτω φερόμενοι οὐ μόνον τὴν ἁγιότητα τῆς Κυριακῆς τηροῦμεν, ἀλλὰ καὶ νέας δυνάμεις εἴς τε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα παρέχομεν, δραστηριώτεροι πρὸς νέας ἐργασίας ἀποβαίνοντες.

---

27. Ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀποτελεῖται ἐκ στρωμάτων ἀέρος ἀλλεπαλλήλως κειμένων, ὧν τὰ κατώτερα, ὑποκείμενα εἰς τὴν πίεσιν τῶν ἀνωτέρων, εἶνε πυκνότερα, ἐπομένως καὶ βαρύτερα. Διὰ τοῦτο ὁ εἰς τὰς ὑψηλὰς τῆς ἀτμοσφαίρας χώρας ἀὴρ εἶνε πολὺ ἐλαφρότερος τοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἢ ἐπὶ τῶν χαμηλῶν πεδιάδων εὑρισκομένου. Ἡ πυκνότης αὕτη τῶν τοῦ ἀέρος στρωμάτων ἐπιφέρει μεγίστην πίεσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ τῶν ἐπὶ ταύτης εὑρισκομένων σωμάτων, ὡς τὸ ὕδωρ πιέζει τὸν πυθμένα τῶν λιμνῶν καὶ θαλασσῶν καὶ

τὰ ἐν αὐταῖς εὑρισκόμενα ζῷα καὶ πράγματα. Ἡ ἐπὶ τῶν σωμάτων πίεσις τοῦ ἀέρος δὲν γίνεται ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῶν πλαγίων. Εὐκόλως δὲ περὶ τούτων δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν ἐκτελοῦντες τὰ ἑξῆς πειράματα.

Αον. Ἐὰν ἀπὸ ὑαλίνου κυλίνδρου, οὗτινος τὸ ἄνω μέρος εἶναι *ἑρμητικῶς* κεκλεισμένον διὰ τεταμένης κύστεως, ἀφαιρέσωμεν δι' *ἀεραντλίας* τὸν ἐν αὐτῷ ἀέρα, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ κύστις κοιλοῦται καὶ ἐπὶ τέλους θραύεται μετὰ πατάγου· διότι ὁ ἐξωτερικὸς ἀὴρ πιέζων ἐκ τῶν ἄνω ἰσχυρῶς τὴν μὴ ὑποστηριζομένην κάτωθεν ὑπ' οὐδενὸς σώματος κύστιν κολποῖ καὶ θραύει αὐτήν. Ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται *ἡ ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω πίεσις τοῦ ἀέρος.*

Σχ. 2.

Βον. Ἐπὶ ποτηρίου πλήρους ὕδατος ἐπιθέτομεν φύλλον χάρτου, ὅπερ πιέζοντες διὰ τῆς παλάμης ἀναστρέφομεν τὸ ποτήριον· εἶτα ἀφαιροῦντες τὴν χεῖρα παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ὕδωρ, ὡς πιεζόμενον ἐκ τῶν κάτω ὑπὸ τοῦ ἀέρος, δὲν ἐκχύνεται. Ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται ἡ ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω πίεσις τοῦ ἀέρος.

Γον. Βυθίζομεν σωλῆνά τινα ἑκατέρωθεν ἀνοικτὸν ἐντὸς ὕδατος, εἶτα δὲ κλείοντες στεγανῶς διὰ τοῦ δα-

κτύλου τὸ ἄνω στόμιον αὐτοῦ, ἐξάγομεν τὸν σωλῆνα κρατοῦντες αὐτὸν πλαγίως· τὸ ἐν αὐτῷ ὕδωρ, ὡς πιεζόμενον ἐκ τῶν πλαγίων ὑπὸ τοῦ ἀέρος, δὲν καταρρέει. Ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται *ἡ ἐκ τῶν πλαγίων πίεσις τοῦ ἀέρος.*

Σχ. 3.

Ἀλλ' ἡ πανταχόθεν τοῦ ἀέρος πίεσις ἀποδεικνύεται κάλλιον διὰ τῶν *Μαγδεμβουργείων* λεγομένων *ἡμισφαιρίων*. Ταῦτα εἶνε δύο χάλκινα κοῖλα ἡμισφαίρια, ἀκριβῶς ἐπ' ἄλληλα ἐφαρμοζόμενα καὶ ἀποτελοῦντα κοίλην σφαῖραν. Ἐὰν μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἀφαιρεθῇ διὰ τῆς ἀεραντλίας ὁ ἐν αὐτοῖς ἐγκεκλεισμένος ἀήρ, τοσοῦτον συσφίγγονται μεταξύ των, ὥστε, ἵν' ἀποχωρισθῶσιν, ἀπαιτεῖται *ἰσχυρὰ δύναμις οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ διεύθυνσις, καθ' ἣν ἕλκονται ταῦτα.*

---

28. Ἡ φιλεργία.

Ἡ ἐργασία, φίλτατοι παῖδες, ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς φύλαξ καὶ φρουρὸς τῆς ἀρετῆς. Μόνον οἱ ἐργαζόμενοι εἶνε ἐνάρετοι· διότι ἡ ἐργασία εἰς τὰ χρήσιμα ἀπασχολοῦσα τὸν ἄνθρωπον, δὲν ἀφίνει αὐτὸν νὰ κυριευθῇ ὑπὸ παθῶν ἢ κακῶν ὀρέξεων. Πλὴν δὲ τούτου εὐαρέστως διαθέτουσα τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, αὐξάνει τὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις, συνεπάγουσα τὴν εὐεξίαν, τὴν πηγὴν τῆς ὑγιείας, ἐν ᾧ τοὐναντίον ἡ ἀργία ἐκνευρίζουσα τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰς ἀκμαζούσας αὐτοῦ δυνάμεις καταμαραίνουσα, ἀποκαθιστᾷ αὐτὸν τρυφηλὸν καὶ ἀψίκορον.

Ἐργάζεσθε λοιπόν, ὦ φίλοι παῖδες, ἐργάζεσθε ἂν θέλητε οὐ μόνον τὴν ψυχὴν ὑμῶν δι' ἀρετῆς νὰ ἐπικοσμήσητε, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα ὑμῶν ὑγιὲς καὶ ῥωμαλαῖον νὰ καταστήσητε. Διὰ τῆς ἐργασίας θέλετε καὶ τοὺς ὑμετέρους γονεῖς εὐχαριστήσῃ καὶ τὸν ἔπαινον τῶν ἄλλων ἐπισύρῃ.

Ὁ βίος ἡμῶν, φίλοι παῖδες, ἀποτελεῖται ἐκ στιγμῶν χρόνου· φείδεσθε λοιπὸν τοῦ χρόνου, τοῦ πολυτιμοτάτου τούτου χρήματος. Ὁ χρόνος εἶνε χρυσός, δοξα, μεγαλεῖον, ὅ,τι ἂν εἴπῃ τις μέγα καὶ ζηλωτόν. Μόνον ὁ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὴν φειδὼ τοῦ χρόνου ἐθιζόμενος, δύναται νὰ ἀποβῇ ἔνδοξος, σοφός, μέγας· ἵνα δέ τις, ἀνδρούμενος θερίσῃ καρποὺς γενναίους, δέον ἐγκαίρως νὰ σπείρῃ γενναῖα ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ σπέρματα. Καὶ ἐν τούτοις ὀφείλεται ἡ ἀξία πάντων τῶν σοφῶν καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων.

---

29. Ὁ Πιττακὸς καὶ ὁ μύλος αὐτοῦ.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ σοφὸς τῆς Μιτυλήνης ἡγεμὼν Πιττακὸς μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ὑποθέσεων τῆς πατρίδος του δὲν κατέτριβε τὸν χρόνον ἀνωφελῶς, ἀλλ' ἔμενεν ἐν τῷ οἴκῳ, ἔνθα ἐγυμνάζετο, ἀλέθων εἰς μύλον τὸν ἀναγκαιοῦντα εἰς τροφήν του σῖτον. Τοσοῦτον δ' ἀναγκαίαν ἐθεώρει τὴν ἐργασίαν ὁ σοφὸς οὗτος Ἕλλην, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς πλουσίους συνεβούλευε νὰ μὴ μένωσιν ἀργοὶ λέγων· «Ἀργὸς μὴ ἴσθι, μηδ' ἂν πλουτῇς». Συνεβούλευε δὲ πρὸς τούτοις καὶ τὰ ἑξῆς :

Φίλον μὴ λέγε κακῶς, ἀλλὰ μηδὲ ἐχθρόν.—Γονέας αἰδοῦ.—Μέτρῳ χρῶ.—Ἀνιαρὸν ἀργία.—Βαρὺ ἀπαιδευσία.—Μὴ πᾶσι πίστευε.—Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός.

---

30. Ὁ Οὐασιγκτὼν καὶ ὁ δεκανεύς.

Διαρκούσης τῆς κατὰ τῆς Ἀγγλίας ἐπαναστάσεως τῶν Ἀγγλαμερικανῶν, εἰργάζοντο ἡμέραν τινὰ εἰς κατασκευὴν ὀχυρώματος Ἀγγλαμερικανοί τινες στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἑαυτῶν δεκανέως. Προσπαθοῦντες δὲ ν' ἀνυψώσωσι στύλον βαρύτατον, ἐκοπίαζον ὑπερβολικῶς· ἀλλ' ὁ δεκανεὺς ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ καὶ αὐτὸς διὰ τῶν χειρῶν του ἠρκεῖτο εἰς τὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ μόνον διὰ φωνῶν τοὺς ἐργαζομένους στρατιώτας.

Ἄγνωστος δέ τις διαβάτης, παρατηρήσας ταῦτα, ἠρώτησε τὸν δεκανέα διατί δὲν βοηθεῖ καὶ αὐτὸς διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς κοπιάζοντας στρατιώτας πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας; Ἀλλ' ὁ δεκανεὺς πλήρης ὑπερηφανίας ἀπαντᾷ.

— Καὶ δὲν βλέπεις, ὅτι ἐγὼ εἶμαι δεκανεύς;

— Συγχωρήσατέ μοι, λέγει ὁ ἄγνωστος ὑποκλινόμενος· δὲν παρετήρησα τὸν βαθμόν σας.

Καὶ εὐθὺς ἀφαιρέσας τὸν πῖλον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του ἀναμιγνύεται μετὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ βοηθεῖ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ στύλου. Ἀφ' οὗ δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς του ἐπερατώθη, ἐνδυθεὶς καὶ μετὰ σεβασμοῦ ἀποχαιρετίσας τὸν δεκανέα, εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Ὁσάκις, κύριε δεκανεῦ, ἔχετε ἀνάγκην βοηθοῦ διὰ βαρεῖάν τινα ἐργασίαν, δύνασθε νὰ προσκαλῆτε ἐλευθέρως τὸν γενικὸν ἀρχηγόν σας, τὸν στρατηγὸν Οὐασιγκτῶνα, ἐγὼ δὲ προθύμως θέλω τρέχῃ εἰς βοήθειάν σας.

Κατησχυμμένος καὶ ἐμβρόντητος ἔμεινεν ὁ δεκανεὺς ἐνώπιον τοῦ μεγάλου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στρατηγοῦ. Μικρὸς καὶ ἀσήμαντος αὐτός, ἀπέφευγε τοὺς κόπους καὶ δὲν κατεδέχετο τὴν ἐργασίαν· ἀλλ' ὁ μέγας Οὐασιγκτών, χρέος νομίζων τὸ νὰ μεταχειρίζηται εἰς ἐργασίαν τὰς χεῖρας, ἃς τῷ ἐχάρισεν ὁ Θεός, ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἔνδοξος, θαυμαζόμενος ὑπὸ πάντων.

---

31. Γνωμικά.

Ἀργία μήτηρ κακίας.—Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν.—Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος· ἀεργία ὄνειδος.—Εἴ τις οὐ

θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω.—Ὁδοὶ ἀεργῶν ἐστρωμέναι ἀκάνθαις.—Ἐνδύεται διερρηγμένα καὶ ῥακώδη πᾶς ὑπνώδης.—Ψυχὴ ἀεργοῦ πεινάσει.—Τὰ καλὰ κόποις κτῶνται.

---

32. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ὁ μέγας οὗτος φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς οἰκουμένης Διδάσκαλος ἐγεννήθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας τῷ 347 μ. Χ. Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας μεγίστην ἔδειξε φιλομάθειαν· παιδευθεὶς δὲ παρὰ Λιβανίου τοῦ σοφιστοῦ καὶ Ἀνδραγαθίου τοῦ φιλοσόφου καὶ ἄλλων διδασκάλων τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν θεολογίαν ἀπέβη δεινότατος ῥήτωρ, διὸ παρὰ πολλῶν ἐκαλεῖτο ὁ Δημοσθένης τῆς Ἐκκλησίας, *Χρυσορρόας καὶ Χρυσόστομος*. Ἕνεκα τῆς παιδείας αὐτοῦ ταύτης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ταχέως προήχθη εἰς τὰς βαθμίδας τῆς ἱερωσύνης. Καὶ πρῶτον μὲν χειροτονεῖται διάκονος καὶ πρεσβύτερος, εἶτα δέ, τῷ 387, ἀποθανόντος τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεκταρίου, ἐντολῇ τοῦ βασιλέως Ἀρκαδίου καὶ ψήφῳ τῶν Ἐπισκόπων ἐξελέγη πατριάρχης τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. Ἀνελθὼν ἐν τῇ περιόπτῳ ταύτῃ θέσει ἔτι μᾶλλον ἐνέτεινε τὴν ἐν ταῖς ἑρμηνείαις τῶν Γραφῶν σπουδὴν καὶ τὴν ἐν ταῖς διαλέξεσι διδασκαλίαν, δι' ἧς πολλοὺς εἰς θεογνωσίαν καὶ μετάνοιαν ἤγαγεν. Ὁρῶν τὴν τῶν ἠθῶν κατάπτωσιν, ἰδίᾳ τῶν ἀνωτέρων κοινωνικῶν τάξεων, σφοδρῶς ἐξήλεγχε τὰς πράξεις παντὸς παρεκτρεπομένου, αὐτὸς γινόμενος παράδειγμα σώφρονος καὶ χριστιανικοῦ βίου. Οὐ μόνον δ' αὐτὸς ἐν ἄκρᾳ ἐγκρατείᾳ καὶ σκληραγωγίᾳ ἔζη, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ ἰδίᾳ τοῖς κληρικοῖς συνίστα τὴν τοιαύτην δίαιταν, ἐξ οὗ πλεῖσται περιτταὶ δαπάναι περιεκόπησαν, ἀντὶ τῶν ὁποίων πλεῖστα φιλανθρωπικὰ καταστήματα ᾠκοδομήθησαν χάριν τῶν ἐνδεῶν καὶ τῶν ἀπόρων. Διὰ δὲ τοὺς πρακτικοὺς μέν, ἀλλ' αὐστηροὺς καὶ ὁρμητικοὺς αὐτοῦ λόγους ἐξωρίσθη τῷ 403, ἀλλ' ἐπανῆλθεν εὐθὺς μετ' ὀλίγον, διότι σεισμοῦ ἰσχυροῦ γενομένου, ὡς θεία ὀργὴ ἐπὶ τῇ ἀδίκῳ ἐξορίᾳ τοῦ ἁγίου Πατρὸς θεωρηθέντος, *Εὐδοξία* ἡ αὐτοκράτειρα δι' ἰδίας ἐπιστολῆς τὸν ἐξορισθέντα Ἰωάννην ἀνεκάλεσεν.

Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ πάλιν εἰς Πόντον ὑπὸ τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Εὐδοξίας ἐξορίζεται, διότι αὕτη δριμέως ὑπὸ τοῦ κήρυκος τούτου τῆς ἀληθείας ἐλεγχθεῖσα διὰ τὴν πρὸς πανηγυρισμὸν ἀναστήλωσιν τοῦ ἑαυτῆς ἀνδριάντος, προέβη εἰς τὴν δευτέραν ταύτην τοῦ θείου Πατρὸς ἐξορίαν, καθ' ἣν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετακομιζόμενος καὶ τὰ πάνδεινα παθών, ἀπέθανε τῷ 407 ἐν Κομάνοις, ἐπιρωνῶν «*Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν*».

Τοσαῦτα δὲ συνέγραψε καὶ τοσοῦτον ἡρμήνευσε καὶ ἐσαφήνισε τὴν ἁγίαν Γραφήν, ὅσον οὐδεὶς τῶν ἄλλων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων. Τὰ σωζόμενα αὐτοῦ ἔργα εἶνε 1447 λόγοι καὶ 249 ἐπιστολαί.

Ἡ σεπτὴ αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ 13 Νοεμβρίου, ὅτε ψάλλεται καὶ τὸ ἑξῆς:

Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ πυρσὸς ἐκλάμψασα χάρις, τὴν οἰκουμένην ἐφώτισεν· ἀφιλαργυρίας τῷ κόσμῳ θησαυροὺς ἐναπέθετο τὸ ὕψος ἡμῖν τῆς ταπεινοφροσύνης ὑπέδειξεν. Ἀλλὰ τοὺς λόγους παιδεύων, Πάτερ Ἰωάννη Χρυσό-

στομε, πρέσβευε τῷ Λόγῳ, Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

ΞΒ. Ἐφαρμογαὶ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως.

Βαρόμετρα τεχνητὰ καὶ φυσικά.

Ἡ ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις πλείστας ἔχει ἐφαρμογὰς ἐν τῷ βίῳ. Ἐπὶ ταύτης στηρίζεται ἡ κατασκευὴ τῆς *σιφωνος*, δι' ὧν ἐκ διαφόρων δοχείων μεταγγίζομεν ὑγρά, τῆς *ἀναρροφητικῆς ἀντλίας*, δι' ἧς ἐκ τῶν φρεάτων ἀναβιβάζομεν τὸ ὕδωρ, τῆς *καταθλιπτικῆς* καὶ τῆς *πυροσβεστικῆς ἀντλίας*. Ἀλλὰ καὶ εἰς πλείστας ἄλλας περιστάσεις καταφαίνονται τὰ ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως ἀποτελέσματα. Ὁ οἶνος κάδου τινὸς οὐδέποτε ἐκρέει ἐκ τῆς ἀνοικτῆς ὀπῆς, τῆς ἄνωθι δευτέρας ὀπῆς κλειστῆς μενούσης, ὡς οὐδὲ τὸ ὕδωρ ἐκ στενολαίμου φιάλης, ἐπίστομα κρατουμένης. Πασῶν ὅμως χρησιμωτέρα ἐφαρμογὴ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως εἶνε τὸ *βαρόμετρον*, ἐφευρεθὲν ὑπὸ τοῦ Τορρικέλλη, μαθητοῦ τοῦ διασήμου φυσικοῦ Γαλιλαίου.

Ἡ ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις δὲν εἶνε πανταχοῦ ἡ αὐτή· αἱ ταπειναὶ χῶραι, εἰς τὴν πίεσιν πλειόνων στρωμάτων τοῦ ἀέρος ὑποκείμεναι, πιέζονται μᾶλλον ἢ αἱ ὑψηλαί. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ ἄλλων αἰτίων, ἡ ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις συ-

χνὰς πάσχει μεταβολάς. Τὴν αὐξομείωσιν ταύτην τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως δεικνύει τὸ βαρόμετρον.

Κατασκευὴ καὶ χρῆσις τοῦ βαρομέτρου.

Πρὸς κατασκευὴν τοῦ ὀργάνου τούτου λαμβάνομεν σωλῆνα ὑάλινον, ὀγδοήκοντα τοὐλάχιστον ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, κλειστὸν κατὰ τὸ ἕτερον αὐτοῦ ἄκρον, καὶ πληροῦμεν αὐτὸν ὑδραργύρου· εἶτα κλείοντες διὰ τοῦ δακτύλου τὸ ἀνοικτὸν ἄκρον καὶ ἀναστρέφοντες τὸν σωλῆνα, ἐμβαπτίζομεν αὐτὸν ἐντὸς λεκάνης περιεχούσης ὑδράργυρον. Ἀφαιροῦντες δ' ἀκολούθως τὸν δάκτυλον, παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ἐν τῷ σωλῆνι ὑδράργυρος, κωλυόμενος ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως, κατέρχεται μέχρι τινὸς καὶ τέλος ἵσταται ὡς στήλη εἰς ἑβδομήκοντα ἓξ περίπου ἑκατοστομέτρων ὕψος ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ τῆς λεκάνης ὑδραργύρου. Ἡ στήλη αὕτη, *ὑδραργυρικὴ ἢ βαρομετρικὴ στήλη* καλουμένη, ἀναλόγως τῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος πιέσεως, δὲν μένει πάντοτε σταθερῶς εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ἀλλ' ὁτὲ μὲν ἀνέρχεται, ὁτὲ δὲ κατέρχεται· παρετηρήθη δ' ὅτι ἡ στήλη αὕτη ὑψοῦται μέν, τοῦ καιροῦ βελτιουμένου, καταπίπτει δέ, προσεγγιζούσης βροχῆς ἢ θυέλλης. Ἐκ τῆς ἀνυψώσεως καὶ καταπτώσεως ἑπομένως ταύτης δυνάμεθα νὰ προβλέπωμεν τὸν καλὸν ἢ κακὸν καιρόν, ὅπερ εἰς πλείστας

περιστάσεις εἶνε ὠφέλιμον, ἰδίᾳ εἰς γεωργικὰς ἐργασίας ἐνασχολουμένους.

Τοιοῦτο ἦτο τὸ πρῶτον κατασκευασθὲν βαρόμετρον, ἁπλούστατον ὅλως, *κοινὸν βαρόμετρον* καλούμενον.

Ἀλλ' ὡς δύσχρηστον, τοῦ χρόνου προϊόντος, τὰ μέγιστα ἐτροποποιήθη τὸ κοινὸν τοῦτο βαρόμετρον, σήμερον δὲ ποικίλα εἴδη *ὑδραργυρικῶν* καὶ *μεταλλικῶν βαρομέτρων* κατασκευάζονται, ὡς εἶνε τὸ τοῦ *Φορτίνου*, τὸ τοῦ *Γαιλουσάκου* καὶ τὸ τοῦ *Βορδῶνος*. Τὸ τελευταῖον τοῦτο σύγκειται ἔκ τινος ὀρειχαλκίνου κυκλοτεροῦς σωλῆνος, ἔχοντος λεπτοτάτας παρειάς, κλειστοῦ κατὰ τὰ δύο ἄκρα καὶ κενοῦ ἀέρος. Ὁ σωλὴν οὗτος, ὢν λίαν εὐαίσθητος, κυρτοῦται μᾶλλον ἢ ἧττον κατὰ τὰς διαφόρους τῆς ἀτμοσφαίρας μεταβολάς, διὰ μηχανισμοῦ δὲ καταλλήλου πιέζει δείκτην τινά, ὅστις κινούμενος ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ τἀνάπαλιν, δεικνύει ἐπὶ τῆς τοῦ βαρομέτρου κυκλικῆς πλακὸς τὰς γεγραμμένας λέξεις: *ὡραῖος καιρός, μεταβλητός, βροχή, τρικυμία*, δι' ὧν προαγγέλλεται ἡ τοῦ καιροῦ κατάστασις.

Σχ. 4.

Πλὴν τῶν *τεχνητῶν* τούτων βαρομέτρων ὑπάρχουσι καὶ *φυσικὰ* βαρόμετρα καὶ ὡς τοιαῦτα εἶνε τὰ ζῷα, ἅτινα ἐξ ἐνστίκτου προαισθάνονται τὴν μέλλουσαν τοῦ καιροῦ κατάστασιν. Οὕτω τὰ στρουθία τῶν ἀγρῶν κατὰ

τὴν προσέγγισιν κακοκαιρίας ἀπέχουσι τοῦ συνήθους αὐτῶν κελαδήματος. Ὅταν δ' οἱ χῆνες καὶ αἱ νῆσσαι τεταραγμέναι βυθίζωνται ἀλλεπαλλήλως ἐν τῷ ὕδατι, αἱ ὄρνιθες κυλίωνται ἐν τῷ χώματι, οἱ δὲ βάτραχοι κοάζωσιν ἰσχυρότερον τοῦ συνήθους, εἶνε γνώρισμα ὅτι ἡ βροχὴ δὲν ἀπέχει πολύ.

Ἐκ τῶν τετραπόδων οἱ μὲν ὄνοι, ἡμίονοι καὶ ἵπποι ἐν τῇ προσεγγίσει κακοκαιρίας φαίνονται κατεχόμενοι ὑπὸ ποιᾶς τινος ταραχῆς, ἡ δὲ γαλῆ λείχεται ἐπιμόνως φέρουσα τὸν πόδα ὄπισθεν τοῦ ὠτός.

Ἡ χελιδών, ἐπικειμένης βροχῆς, κατέρχεται τοσοῦτον χαμηλὰ καὶ σχεδὸν ἐφάπτεται τοῦ ἐδάφους ἱπταμένη, πρὸς σύλληψιν τῶν πρὸς τὸ ἔδαφος ἐκ τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων τοῦ ἀέρος κατερχομένων ἐπίσης ἐντόμων.

Ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν ζῴων ὁδηγὸς ἀσφαλέστατος τῆς τοῦ καιροῦ μεταβολῆς εἶνε ἡ βδέλλα.

Λαμβάνοντες βδέλλαν θέτομεν αὐτὴν ἐντὸς ὑαλίνης φιάλης πεπληρωμένης διαυγοῦς ὕδατος καὶ φρασσομένης διὰ πανίου περὶ τὸ στόμιον. Ἐὰν ἡ ἡμέρα θὰ εἶνε εὐδία, ἡ βδέλλα μένει εἰς τὸ βάθος τῆς φιάλης, ἀκινήτως συνεσπειρωμένη. Ἐὰν πρόκειται νὰ βρέξῃ, ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ἔνθα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς βροχῆς διαμένει. Ἐὰν ἐπίκειται ἄνεμος σφοδρός, συνταράσσεται ἀδιακόπως. Ἐὰν ἐπαπειλῆται σφοδρὰ θύελλα ἐξέρχεται ἐντελῶς τοῦ ὕδατος καὶ ἀναρρι-

χᾶται πρὸς τὸ στόμιον, κατεχομένη ὑπὸ ταραχῆς, ἣν ἐκδηλοῖ διὰ διαφόρων σπασμωδικῶν κινήσεων.

---

34. Αὐταπάρνησις.

Ἐπλημμύρησέ ποτε ὁ ποταμὸς τῆς Ἰταλίας Ἀδίγης καὶ διὰ τοῦ ὁρμητικοῦ αὐτοῦ ρεύματος κατεκρήμνισε τὰς δύο ἄκρας τῆς γεφύρας τῆς πόλεως Βερώνης, κειμένης εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου. Ὑπελείφθη δ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ σαλευόμενος ὁ μέσος τῆς γεφύρας θόλος, ἐφ' οὗ ἔκειτο μικρὰ καλύβη, ἐν ᾗ κατῴκει πτωχὴ οἰκογένεια.

Ἀπομονωθεῖσα οὕτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ ἡ τάλαινα αὕτη οἰκογένεια, περιέμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀγωνιῶσα τὴν κατακρήμνισιν τοῦ θόλου καὶ ἐπομένως τὸν φοβερὸν ὄλεθρόν της· ὅθεν διὰ κραυγῶν, ὀδυρμῶν καὶ ἀπελπιστικῶν κινημάτων ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν ἐκ τῆς ὄχθης.

Πολλοὶ κάτοικοι τῆς πόλεως συναθροισθέντες εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔβλεπον μετὰ φρίκης τὴν δεινὴν τῆς οἰκογενείας θέσιν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ εἰσέλθῃ εἰς πλοιάριον καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς σωτηρίαν τῶν κινδυνευόντων. Ἡ ὁρμὴ τῶν κυμάτων τοῦ ποταμοῦ ἦτο τοσοῦτον τρομερά, ὥστε μέγαν κίνδυνον ἤθελε διατρέξῃ ἐκεῖνος ὅστις θὰ ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ διὰ πλοιαρίου τὸν κλονιζόμενον τῆς γεφύρας θόλον.

Μάτην δὲ πλούσιος κάτοικος τῆς Βερώνης προεκήρυξεν ἀμέσως βραβεῖον ἑκατὸν φλωρίων εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε σώσῃ τὴν κινδυνεύουσαν οἰκογένειαν. Ἀλλ' οὔτε τὸ προκηρυχθὲν τοῦτο βραβεῖον οὔτε ὁ ἀκαταπαύστως αὐξάνων κίνδυνος παρεκίνησάν τινα ἐκ τῶν περιεστώτων νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωήν του πρὸς διάσωσιν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων πλασμάτων.

Ἀλλ' οἱ γενναῖοι καὶ εὐεργετικοὶ ἄνδρες, καίπερ σπάνιοι, δὲν ἔλλειψαν ὅμως ἀπὸ τῆς γῆς· ὁ πανάγαθος ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ὅπως μᾶς ὑπενθυμίζωσι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν του.

Χωρικός τις ἔτυχε διαβαίνων ἐκεῖθεν· ἰδὼν δὲ τὸν κόσμον συνηθροισμένον, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς συρροῆς ταύτης· ὅτε δὲ τῷ ἔδειξαν τὸν κίνδυνον τῆς οἰκογενείας καὶ τῷ εἶπον τὸ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς τεθὲν βραβεῖον, πηδᾷ ἀμέσως ἐντὸς πλοιαρίου, λαμβάνων δὲ τὰς κώπας διὰ τῶν στιβαρῶν αὐτοῦ χειρῶν, ἀρχίζει ν' ἀντικρούῃ τὰ ὁρμητικὰ τοῦ ρεύματος κύματα, προσπαθῶν μετὰ μεγάλου ἀγῶνος καὶ προφανοῦς κινδύνου νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν ἑτοιμόρροπον θόλον. Οἱ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν θεαταὶ ἐταλάνιζον τὸν δυστυχῆ χωρικόν, λέγοντες ὅτι δι' ἑκατὸν φλωρία ἀπεφάσισε νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωήν του.

Ἀλλ' ὁ γενναῖος χωρικὸς μετὰ πολὺν ἀγῶνα καὶ

κίνδυνον κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ παραλάβῃ ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου τὴν οἰκογένειαν καὶ σώαν ν' ἀποβιβάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὄχθην ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς χαρᾶς τῶν παρεστώτων.

Πάντες τότε θαυμάζουσι καὶ συγχαίρουσι τὸν φιλάνθρωπον χωρικόν· ὁ δὲ προτείνας τὸ βραβεῖον τῶν ἑκατὸν φλωρίων προθύμως προσφέρει ταῦτα εἰς τὸν σωτῆρα τῆς δυστυχοῦς οἰκογενείας. Ἀλλ' αὐτός, «Δὲν πωλῶ, λέγει, κύριε, τὴν ζωήν μου διὰ χρήματα· εἶμαι χριστιανός, καὶ ὡς τοιοῦτος ἐξεπλήρωσα τὸ χριστιανικὸν καθῆκον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Ἀρκοῦσα ἀμοιβή μοὶ εἶνε ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν ἡ πρᾶξίς μου αὕτη μοὶ προὐξένησεν. Εἶμαι μὲν πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐργασίας μου δύναμαι νὰ ἐξοικονομῶ τὰς ἀνάγκας μου. Δότε λοιπόν, παρακαλῶ, τὰ ἑκατὸν ταῦτα φλωρία εἰς τὴν πτωχὴν ταύτην οἰκογένειαν, ἥτις ἔχει μεγαλειτέραν ἀνάγκην αὐτῶν».

Τὰ φλωρία ἐδόθησαν αὐθωρεὶ εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν· ὁ χωρικὸς ἐπωνομάσθη ἔκτοτε *Σωτήρ*, αἱ δὲ εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι τῆς εὐγνωμονούσης οἰκογενείας συνώδευον αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

---

35. Υἱϊκὴ ἀφοσίωσις.

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος νέος ἔτι ὤν, ὑπὸ θείου κινούμενος ζήλου, ἠθέλησε μετά τινος αὐτοῦ φίλου νὰ μεταβῇ εἴς τινα

τῆς Συρίας ἔρημον, ὅπως ἐν τοῖς ἐκεῖσε εὑρισκομένοις ἡσυχαστηρίοις ἐπιδοθῇ εἰς τὴν μελέτην τῶν ἁγίων Γραφῶν. Ἀλλ' ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἀνθοῦσα οὐδένα ἄλλον πλὴν τοῦ υἱοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ἔχουσα, μαθοῦσα τὴν ἀπόρασιν αὐτοῦ, θερμῶς παρεκάλει τὸν Ἰωάννην νὰ μεταβάλῃ γνώμην. Οὗτος δ' ὑπερβολικῶς ἀγαπῶν τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ βαθύτερον σκεπτόμενος, ἐνόμισεν ὅτι ἀντιβαίνει οὐ μόνον εἰς τὴν φιλανθρωπίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν θεῖον νόμον μὴ ὑπακούων εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς φιλοστόργου αὐτοῦ μητρός.

Ἰδοὺ δὲ πῶς αὐτὸς οὗτος διηγεῖται τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς μητρός του γενομένην περὶ τούτου συγκινητικὴν σκηνήν.

Ἡ μήτηρ μου, λέγει, μαθοῦσα ὅτι τοιαῦτα διενοούμην, λαβοῦσά με τῆς δεξιᾶς ὡδήγησε παρὰ τὴν κλίνην, ἐφ' ἧς τὰς ὠδῖνας τοῦ τοκετοῦ ὑπέστη. Καθήσασα δὲ παρ' ἐμοὶ κατὰ πρῶτον ἤρχισε κλαίουσα, εἶτα δὲ εἰπέ μοι λόγους συγκινητικωτέρους τῶν δακρύων.

«Υἱέ μου, εἶπε, μόνη μου παρηγορία ἐν τῷ μέσῳ τῶν κακῶν, ἅτινα ἐν τῇ χηρείᾳ μου ἐδοκίμασα, παρηγορούμην μόνον σὲ βλέπουσα ἀκαταπαύστως καὶ ἐν τῷ σῷ προσώπῳ θαυμάζουσα τὴν τοῦ πατρός σου εἰκόνα. Καὶ αὕτη μου ἡ παρηγορία ἀπὸ τῆς παιδικῆς σου ἔτι ἡλικίας ἤρχισεν. Ἤδη παρὰ σοῦ μίαν μόνην ζητῶ χάριν, ἣν μή μοι ἀρνηθῇς, τέκνον. Γινώσκεις, ὅτι ὁ θάνατος ἐστέρησεν ἡμᾶς τοῦ μεγίστου τῶν στηριγμάτων, σὺ δὲ μόνος ὑπολείπεσαι ὡς παρηγορία μου· μὴ μὲ καταστήσῃς καὶ τὸ δεύτερον χήραν, μὴ ἀνανεώσῃς τὸ πένθος, ὅπερ ἤρχισε νὰ ἐξαλείφηται. Ἴσως μετ' ὀλίγον θέλω ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ὅταν μὲ θάψῃς, ὅταν τὰ ἐμὰ ὀστᾶ μετὰ τῶν τοῦ πατρός σου ἀναμίξῃς, τότε ἐπιχείρησον

μακρὰς ἀποδημίας καὶ πλεῦσον οἱανδήποτε θάλασσαν θέλῃς· οὐδεὶς θὰ σὲ κωλύσῃ. Ἀλλ' ἐνόσῳ ἀναπνέω ἔτι μὴ ἐγκαταλείπῃς με, ἀλλ' ὑπόμενε μετ' ἐμοῦ ζῶν. Τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁρισθέντα ἡμῖν χρόνον, ἂς διέλθωμεν πάντοτε ὁμοῦ».

Ὁ Ἰωάννης βαθύτατα ἔκ τε τῶν συγκινητικῶν λόγων καὶ τῶν δακρύων τῆς ἀγαπητῆς του μητρὸς συγκινηθείς, προὐτίμησε νὰ μείνῃ παρ' αὐτῇ, ἐναντίον τῆς πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον μεγάλης αὐτοῦ κλίσεως.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς.

---

36. Ἡ μήτηρ μου.

Καθηῦδον εἰς τὸ λίκνον μου, ἀγνόν, μικρὸν παιδίον·
καὶ μὲ ἀγγέλων ὄνειρα μ' ἠνοίγοντο οἱ οὐρανοί,
ὅτε ἠρέμα γλυκερῶς, μετὰ παλμῶν ἁγίων
μ' ἐφίλησε γυνή.
Ἦτο ἡ μήτηρ μου.

Ἄλλοτε ὑπὸ τὸ γλυκὺ καὶ ἥπιόν της βλέμμα
τὴν παιδικήν μου ἔστελλον εἰς τὸν Θεὸν εὐχήν,
κ' ἐν ᾧ αὐτὴ φιλόστοργος μ' ἠτένιζεν ἠρέμα,
ἐγὼ ἓν ὄνομα γλυκὺ ἔλεγον εἰς τὴν προσευχήν.
Ἡ μήτηρ μου.

Καὶ ὅτε ἄλλοτε νοσῶν ἔκλαιον εἰς τὸν πόνον,
μία μὲ ἐθεράπευε μὲ προθυμίαν χεὶρ,
ἐν ὃν ἠγρύπνει μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν σκοτίαν μόνον,
εἷς ἀάμπων τοὐρανοῦ ἀστήρ.
Ἦτο ἡ μήτηρ μου.

Καὶ ὅτε ἀπὸ τῆς σχολῆς ἐλάμβανον βραβεῖον
καὶ ἀλαζὼν μοὶ ἔστεφε τὸ πρόσωπον χαρά,
ποία ἀπὸ τὰς χεῖράς μου ἥρπαζε τὸ βιβλίον;
ποία ἐκ συγκινήσεως μ' ἐφίλει τρυφερά;
Ἡ μήτηρ μου.

Καὶ ὅτε νέφη μ' ἔστεψαν ψυχρᾶς μελαγχολίας
κ' ἡ νέα μου παράφορος ἔγεινε κεφαλή,
μία καρδία συμπαθεῖς λόγους παρηγορίας
τότ' ἤκουσα νά μοι λαλῇ.
Ἦτο ἡ μήτηρ μου.

Καὶ ὅτε τὸ ποτήριον ἐλάμβανον τοῦ βίου
καὶ τὰς πικρίας ἔπινον ἀπὸ αὐτὸ τῆς γῆς,
ὢ! ποία μέλι ἔρριπτεν ἐντὸς τοῦ ποτηρίου;
ποία τὸ ὀπλητήριον ἐγλύκανε μετὰ στοργῆς;
Ἡ μήτηρ μου.

Καὶ ὅτε ῥεῦμα τῆς ζωῆς μὲ ἔσυρεν ἀπόνως
κ' ἐκ τῆς θερμῆς ἀγκάλης της μὲ ἔφερε μακράν,
μίαν καρδίαν ἔθλιψε πρὸ πάντων βαρὺς πόνος,
μίαν καρδίαν τρυφεράν.
Ἦτο ἡ μήτηρ μου.

Καὶ νῦν ὅτε εἰς ξένην γῆν τὸν βίον ἀναλίσκω
καὶ νοσταλγῶν μελάγχολος βαίνω βαρυαλγής,
ποῖον τοῦ πόνου φάρμακον ἐπὶ στιγμὴν εὑρίσκω;
Ποῖος ἀστὴρ ἀπὸ μακρὰν μοὶ φέγγει τηλαυγής;
Ἡ μήτηρ μου.

Καὶ νῦν ὅτε ἔρημον ἀδελφικῆς καρδίας
μὲ θανατοῖ ἀνηλεῶς τοῦ δόλου ἡ ἐλπίς,

ποία προδάλλει φαεινὴ μέσῳ τῆς τρικυμίας,
ποία φαιδρὰ ἐλπίς;
Πάλιν ἡ μήτηρ μου.

Πλὴν οἴμοι νῦν μοὶ σδέννυται πᾶσα ἐλπὶς χρυσῆ!
Τώρα ἡ μήτηρ μου νοσεῖ.

---

37. Ἡ ἐν τῷ ναῷ εἴσοδος τῆς Θεοτόκου.

Ἡ θεομητορικὴ αὕτη ἑορτή, προοίμιον τῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐνανθρωπίσεως, ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς ἑξῆς ὑποθέσεως. Οἱ ἄτεκνοι γονεῖς τῆς Θεοτόκου, Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννα, καθικετεύοντες τὸν Θεόν, ἵνα χαρίσῃ αὐτοῖς τέκνον, εἶχον ὑποσχεθῇ, ἂν ἐπιτύχωσι τοῦ ποθουμένου, νὰ ἀφιερώσωσιν αὐτὸ εἰς αὐτόν. Τεχθείσης λοιπὸν τῆς Θεοτόκου καὶ τριετοῦς γενομένης οἱ γονεῖς αὐτῆς τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν ἐκπληροῦντες, ἄγουσι τὸ θυγάτριον εἰς τὸν ναὸν καὶ παραδίδουσιν αὐτὸ τοῖς ἱερεῦσιν. Οὗτοι δὲ παραλαβόντες τὸ θεῖον κοράσιον εἰσήγαγον εἰς τὸ ἐνδότατον τοῦ ναοῦ μέρος, τὸ καλούμενον *ἅγια τῶν ἁγίων*, ἔνθα μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἅπαξ τοῦ ἔτους εἰσήρχετο. Ἐνταῦθα ἡ Παρθένος Μαρία ἐπ' ὀλόκληρα δώδεκα ἔτη, ἤτοι μέχρι τοῦ θείου *εὐαγγελισμοῦ*, διέμεινε, ξενοπρεπῶς ὑπηρετουμένη καὶ διατρεφομένη ὑπὸ ἀγγέλου καὶ ἀξιουμένη τῆς τοῦ Θεοῦ ἐμφανείας.

Τὴν ἑορτὴν ταύτην τελεῖ ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία τῇ 21ῃ Νοεμβρίου, ὁπότε ψάλλεται καὶ τὸ ἑξῆς τροπάριον.

Σήμερον τῆς εὐδοκίας Θεοῦ τὸ προοίμιον, καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἡ προκήρυξις· ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ τραν-

ῶς ἡ Παρθένος δείκνυται, καὶ τὸν Χριστὸν τοῖς πᾶσι προκαταγγέλλεται. Αὐτῇ καὶ ἡμεῖς μεγαλοφώνως βοήσωμεν· Χαῖρε τῆς οἰκονομίας τοῦ Κτίστου ἡ ἐκπλήρωσις.

---

38. Ὁ ἀφανὴς κόσμος.

Ἀπερίγραπτος εἶνε ἡ πληθὺς καὶ ἡ ποικιλία τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζῴων. Πλεῖστα τούτων εἶνε γνωστὰ ἡμῖν, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα, ἀπειραρίθμους κόσμους ἀποτελοῦντα, ὧν οὐδὲ τὴν ὕπαρξιν ὑποπτεύομεν. Τὸ ἐπὶ τῆς πέτρας φυόμενον ἐλάχιστον βρύον κατοικεῖται ὑπὸ ὁλοκλήρου κόσμου μικροσκοπικῶν ζῳαρίων, πᾶσα δὲ σταγὼν ὕδατος γέμει τοιούτων, ἅτινα κινοῦνται, ταράσσονται καὶ ἀνασκιρτῶσιν ὡς ἐν μεγάλῃ τινὶ λίμνῃ. Ὁ πίνων ποτήριον ὕδατος, ἵνα σβέσῃ τὴν ἑαυτοῦ δίψαν, καταρροφεῖ ἀπαρατηρήτως μυριάδας ἐμψύχων ὄντων, τὰ ὁποῖα ἐν τῷ ὕδατι αὐτῷ οἰκοῦσι καὶ πολλαπλασιάζονται καὶ τῶν ὁποίων τὸν ἀπόρρητον ὀργανισμὸν μόνον διὰ τῶν ἰσχυροτάτων μικροσκοπίων ἀνακαλύπτομεν.

Τοιαῦτα ζῳάρια ὑπάρχουσιν ἐντὸς ὅλων τῶν ὑγρῶν, ἐν τῷ αἵματι καὶ ἐν τοῖς ἐντοσθίοις τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῴων, ἐν τῷ σιέλῳ, ἐν τῷ διαυγεστάτῳ ὕδατι, ἐν τῇ πρὸς κατασκευὴν ἄρτου ζύμῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Λαμβάνων τις ἐπὶ ἀκωκῆς βελόνης σταγόνιον ὄξους διερθαρμένου καὶ παρατηρῶν αὐτὸ διὰ τοῦ μικροσκοπίου μετ' ἐκπλήξεως βλέπει ἐν τῷ οὕτω μεγεθυνομένῳ σταγονίῳ πλῆθος ἀμέτρητον *μικροβίων*, ὁμοίων λεπτοῖς νήμασιν, ἀπολιγόντων ἑκατέρωθεν εἰς ὀξύ, κινουμένων κυματοειδῶς καὶ διατρεχόντων μετὰ πολλῆς ζωηρότη-

τος τὴν μεγάλην ταύτην λίμνην πανταχόσε, ὁτὲ μὲν βραδύτερον, ὁτὲ δὲ ταχύτερον, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς. Ἐν γένει δὲ πανταχοῦ δύναταί τις διὰ τοῦ μικροσκοπίου ν' ἀνακαλύψῃ τοιαῦτα μικροσκοπικὰ πλάσματα ποικιλώτατα κατὰ τὴν μορφήν, τὰς κινήσεις καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν. Τινὰ φαίνονται ἰσομεγέθη βατράχοις, ἔχοντα πόδας καὶ χεῖρας καὶ κεφαλάς· ἄλλα πλέουσιν εὐχαρίστως ἄνω καὶ κάτω, ἄλλα κινοῦνται ὁριζοντίως τῇδε κἀκεῖσε καὶ ἄλλα ὡς ἡ σβοῦρα συστρέφονται περὶ ἑαυτά. Εἴδη τινὰ τούτων εἶνε ὠοτόκα, ἕτερα ζῳοτόκα ἀκαριαίως πολλαπλασιαζόμενα καὶ θνήσκοντα. Ἐκεῖνα δὲ ὧν ἡ ὕπαρξις παραταθῇ ἐπὶ ὁλόκληρον ἡμέραν ἢ ἑβδομάδα, θεωροῦνται πατριάρχαι, ἰδόντες παρελθόντας αἰῶνας καὶ γενεάς! Ἐκ τούτων τινὰ μὲν ἀντέχουσιν εἰς τὸ δριμύτατον ψῦχος, ἄλλα δὲ εὐχαριστοῦνται ἐν τῇ θερμότητι τοῦ ζέοντος ὕδατος.

Τὰ μικρόβια ταῦτα κατά τινας περιστάσεις εἶνε λίαν ἐπικίνδυνα εἰς τὸν ἄνθρωπον, οὐχ ἧττον ὅμως πολλάκις παρέχουσιν ἡμῖν μεγάλας ὑπηρεσίας.

---

39. Ἀποτελέσματα τῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως.

Ἡ ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις πιέζει πάντα τὰ σώματα πανταχόθεν. Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶνε σῶμα, ἄρα καὶ οὗτος πιέζεται. Ἀλλὰ πόσον εἶνε τὸ βάρος τῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως; Οἱ φυσικοὶ πρὸς εὕρεσιν τούτου ἐσκέφθησαν ὡς ἑξῆς: Ἐπιφάνειά τις ἑνὸς π. χ. τετραγωνικοῦ μέτρου πιέζεται ὑπὸ στήλης ἀέρος ἐχούσης βάσιν μὲν τὴν ἐπιφάνειαν ταύτην, ὕψος δὲ τὸ ὅλον ὕψος τῆς ἀτμοσφαίρας. Ὑπελόγισαν δὲ ὅτι τὸ βάρος τῆς στήλης ταύτης ἰσοῦται πρὸς τὸ βάρος στήλης ὑδραργύρου ἐχούσης βάσιν τὸ αὐτὸ μὲν τετράγωνον, ὕψος ὅμως ἑβδομήκοντα ἓξ ἑκατοστομέτρων, ἤτοι 1330 χιλιογράμμων. Τὸ ἀνθρώπινον λοιπὸν σῶμα, ἔχον κατὰ μέσον ὅρον ἐπιφάνειαν 1,96 τετραγωνικῶν μέτρων, ὑφίσταται πίεσιν ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαίρας 16000 χιλιογράμμων, ἤτοι 12500 ὀκάδων. Ἑπομένως ἐξ ἡμῶν ἕκαστος φέρει ἰσοβίως τὸ καταπληκτικὸν τοῦτο βάρος ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ σώματος! Ἀλλ' οὐδαμῶς αἰσθανόμεθα τὴν πίεσιν ταύτην, διότι ἐντὸς τοῦ σώματος ἡμῶν ὑπάρχει ἀὴρ μηδενίζων αὐτὴν διὰ τῆς *ἰσορροπίας*. Ὁ ἀὴρ δηλαδὴ ἔχει ἰδιότητά τινα, καθ' ἣν τείνει νὰ ἐκταθῇ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ νὰ καταλάβῃ ὄγκον μεγαλείτερον ἐκείνου, ὃν κατεῖχε πρότερον, ἐφ' ὅσον δὲν ἐμποδίζεται ἀπό τινα ἐξωτερικὴν δύναμιν. Ἡ ἰδιότης αὕτη, *τάσις ἢ ἐλαστικότης* τοῦ ἀέρος καλουμένη, γίνεται καταφανὴς διὰ τοῦ ἑπομένου πειράματος. Λαμβάνομεν κύστιν τινὰ ἐντὸς τῆς ὁποίας, ἀφ' οὗ εἰσφυσήσωμεν ὀλίγον ἀέρα καὶ δέσωμεν στερεῶς τὸ στόμιον αὐτῆς, θέτομεν εἶτα ὑπὸ τὸν κώδωνα τῆς ἀεραντλίας. Κατὰ τὴν ἐκ τοῦ κώδωνος ἐξαγωγὴν τοῦ ἀέρος παρατηροῦμεν ὅτι ἡ κύστις ἐξογκοῦται βαθμηδὸν καὶ ἐπὶ τέλους θραύεται, ἐξαντλουμένου ἐντελῶς τοῦ

τῆς ἀεραντλίας ἀέρος. Ὁ ἐν τῇ κύστει ἀὴρ εἶχε μὲν καὶ πρὸ τῆς εἰς τὸν κώδωνα εἰσαγωγῆς τὴν ἐκτατικὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἀλλὰ κωλυόμενος ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως, ἰσορρόπει πρὸς αὐτήν· ἅμα δ' ἠλαττώθη ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐξωτερικὴ τοῦ ἀέρος πίεσις, κατέλαβεν ὄγκον ὅσῳ τὸ δυνατὸν μεγαλείτερον, θραύσας τὴν κύστιν. Παρόμοιον συμβαίνει καὶ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις, ὡς ἐρρήθη, δὲν εἶνε οὔτε πανταχοῦ οὔτε πάντοτε ἡ αὐτή, ἕπεται ὅτι αἱ μεταβολαὶ αὗται σπουδαίως ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Ἡ ἐν μέτρῳ τινὶ αὔξησις τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως εἶνε ἀναγκαία διὰ τὴν εὐεξίαν ἡμῶν, διότι καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ σώματος λειτουργίαι τελοῦνται κανονικώτερον. Τοὐναντίον δ' ἡ ἐλάττωσις αὐτῆς συνεπάγεται δυσάρεστα καὶ πολλάκις ὀλέθρια συμπτώματα ἐκδηλωθέντα ἐπὶ ἀνθρώπων ἀναβάντων ἐφ' ὑψηλῶν ὀρέων ἢ δι' ἀεροστάτων εἰς ὑψηλὰς χώρας τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἐν πρώτοις δηλαδὴ ἠσθάνθησαν σκοτοδινίασιν καὶ βοὴν τῶν ὤτων, ἡ δ' ἀναπνοὴ αὐτῶν ἐγένετο κοπιώδης καὶ τὸ στόμα ξηρόν· εἶτα δέ, καθ' ὅσον ἀνυψοῦντο ἐλαττουμένης τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως, τὰ ἐν τῷ σώματι αὐτῶν ἀέρια ἐπὶ τοσοῦτον διετάθησαν, ὥστε διαρρήξαντα ἀγγεῖα καὶ ὑμένας, ἐπέφερον αἱμορραγίαν ἐκ τῆς ῥινός, τοῦ στόματος, τῶν ὤτων καὶ τῶν πόρων τοῦ σώματος. Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται, ὅτι εἰς ἀποπειρωμένους ὑψηλοτέρας ἀναβάσεις θὰ συμβῇ ὅ,τι καὶ εἰς τὴν κύστιν ὑπὸ τὸν κώδωνα τῆς ἀεραντλίας μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ἀέρος.

40. Ὁ Φαγόνδιος.

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ καὶ ἀριστοκρατικὴν τῆς Βενετίας οἰκογένειαν, ἀλλ' οὔτε τὰ αἰσθήματά του ἦσαν εὐγενῆ οὔτε τὰ ἤθη του ἄριστα.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτοῦ ἐλαττωμάτων τὸν πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία. Ὁ δὲ ὕπνος, ὅστις συνήθως ἀποστρέφεται τοὺς βεβαρυμένους στομάχους, εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ φεύγῃ μακρὰν τοῦ Φαγονδίου. Ἐξησθενημένος ὁ στόμαχός του ὑπὸ τῶν ὑπερβολικῶν ἀγώνων καὶ ὅλως ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς σωμασκίας, δὲν ἠδύνατο νὰ χωνεύῃ. Ἀλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος χαμερπὴς τοῦ πάθους του, ἠναγκάζετο ἑκάστοτε νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικὰ τῆς ὀρέξεως, ἅτινα ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του. Ἤρχισε λοιπὸν νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία του καὶ βαθμηδὸν ὁλόκληρον τὸ σῶμα· ὀδυνηρὰ σῆψις τῶν ὀδόντων του ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου αὐτοῦ, ἡ δὲ πολυσαρκία του τοσοῦτον προὐχώρει, ὥστε ἐξηπλωμένος ἢ ὄρθιος κατέστη εἰς ἄκρον δυσκίνητος· πόνοι ἐνοχλητικώτατοι κατέλαβον πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν. Μετὰ πολλῆς δὲ

δυσκολίας, ἐπὶ βακτηρίας στηριζόμενος καὶ ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του βοηθούμενος, ἠδύνατο νὰ μεταβαίνῃ ἐκ τῆς ἀπαλῆς κλίνης εἰς τὸ ἀπαλώτερον ἀνάκλιντρον τοῦ κοιτῶνός του.

Οἱ ἄριστοι τῶν ἰατρῶν τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν θεραπείας ἐλπίδα εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν οὔτε τὴν πολυποσίαν ἤθελε νὰ ἐγκαταλίπῃ. Ἐνόμιζε δ' ὁ μωρός, ὅτι ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ διὰ μόνων τῶν φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴ βλέπων ἐπὶ τέλους βελτίωσίν τινα, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Παταύϊον, πλησιόχωρον τῆς Βενετίας πόλιν, ἵνα θεραπευθῇ ὑπό τινος ἐκεῖσε περιφήμου ἰατροῦ τῆς Ἰταλίας. Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἰατρῶν αὐτοῦ συστατικὰ γράμματα καὶ ἔκθεσιν τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Παταύϊον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, μαγείρων καὶ ὑπομαγείρων αὐτοῦ.

Ὁ σοφὸς τοῦ Παταυίου ἰατρός, ἀναγνώσας τὴν ἰατρικὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετίᾳ συναδέλφων αὐτοῦ καὶ παρατηρήσας ἐπ' ὀλίγον τὸν Φαγόνδιον, ἐννόησε καὶ τὰ αἴτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Εἶπε δὲ σοβαρῶς πρὸς αὐτόν.

— Εὐχαρίστως ἀναλαμβάνω τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῇς εἰλικρινῶς, ὅτι θέλεις διαμείνῃ ὁλόκληρον μῆνα διαρκῶς ἐν τῇ οἰκίᾳ μου καὶ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θέλεις συμμορφωθῇ αὐστηρῶς μὲ ὅλας τὰς διαταγάς μου, ὧν ἡ πρώτη εἶνε ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν ὅλην τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς αἰτηθείσας παρὰ τοῦ ἰατροῦ ὑποσχέσεις καὶ οὕτως ἐγκατελείφθη μόνος εἰς τὴν διάκρισιν τούτου. Ἡ θεραπεία δὲ τοῦ πάθους τοῦ Φαγονδίου ἤρχισεν ἀμέσως ὡς ἑξῆς.

— Δὲν εἶνε εἰσέτι ἕτοιμον τὸ ἰδιαίτερόν σου δωμάτιον, τῷ λέγει ὁ ἰατρός· ὅθεν περίμεινον, παρακαλῶ, ὀλίγας στιγμὰς ἐντὸς τοῦ μικροῦ τούτου δωματίου, μέχρις οὗ ἑτοιμασθῇ ὁ κοιτών σου. Εἰσάγει δ' αὐτὸν ἐντὸς μικροῦ τινος δωματίου, ἔνθα ἐγκαταλείπει αὐτὸν μόνον· ἐξερχόμενος δὲ κλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος, μὴ βλέπων ἐντὸς τοῦ δωματίου μήτε θρανίον μήτε ἄλλο τι ἔπιπλον, εἰμὴ μόνον ξηροὺς τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρχισε νὰ στενοχωρῆται· στηρίξας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του ἔμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὄπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, περιέμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαί, ὅπως μεταβῇ καὶ ἀναπαυθῇ εἰς τὸν ἑτοιμαζόμενον κοιτῶνά του.

Ἀλλ' αἴφνης αἰσθάνεται τὸν τοῖχον, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο, καὶ τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἐπάτει, θερμαινόμενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δ' ὡς ἐκ τῆς θερμότητος μήτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζηται, μήτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διαρκῶς νὰ πατῇ, ἠναγκάζετο νὰ μεταβάλῃ θέσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, καὶ συγχρόνως ν'

ἀναβιβάζῃ καὶ νὰ καταβιβάζῃ ἐναλλὰξ τοὺς πόδας του πρὸς ἀπορυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Οὕτως ἐτέθη ὁ δυστυχὴς εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν καὶ ὀδυρόμενος ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου τῆς κολάσεως. Μάτην προσεπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν καὶ νὰ σωθῇ, εἰς μάτην διὰ τῶν γοερῶν αὐτοῦ φωνῶν ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης τοῦ δωματίου ἤρχισε νὰ μετριάζῃ, ἡ θύρα ἐπὶ τέλους ἀνοίγει καὶ ὁ ἰατρὸς παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὐτὸς δέ, ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἱδρῶτος, ῥίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ἀποτείνων συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν ἰατρόν. Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ πραότητος διακόπτει τὸν ἐξωργισμένον Φαγόνδιον, λέγων αὐτῷ, ὅτι τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο νέον εἶδος ξηροῦ λουτροῦ, ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴδῃ, ἂν τὰ διάφορα φαγητά, τὰ ὁποῖα διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγονδίου, ἦσαν ἕτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος, ἀκούσας «γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα», κατεπράϋνε τὸν θυμόν του.

Τὸ γεῦμα ἐν τούτοις ἠργοπόρησεν ὀλίγον, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ὁ ἀσθενὴς ν' ἀναπαυθῇ ἀπὸ τὴν κούρασίν του, καὶ ἀλλάζων ἐνδύματα νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν ἄφθονον ἱδρῶτά του, ἴσως δὲ διὰ νὰ κεντηθῇ ὀλίγον διὰ τῆς πείνης καὶ ἡ ὄρεξίς του.

Μεγάλως δ' ηὐχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος, ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησίς του συντόμως μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, διότι ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια, ἵνα ἴδῃ τὸ περιεχόμενον, εἰς μὲν τὸ πρῶτον δὲν εὗρε παρὰ ἥμισυ γεώμηλον βεβρασμένον, εἰς τὸ δεύτερον ἕτερον ἥμισυ ἐψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον πτέρυγα μικροῦ πτηνοῦ καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἓν μῆλον ψητόν.

— Ὦ! δυστυχία! ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀγανακτήσει του ὁ λαίμαργος· τί γεῦμα εἶνε αὐτό;

Ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι εἶχον ἀφήσῃ αὐτὸν μόνον ἐντὸς τοῦ δωματίου. Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὔτε κἂν νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄθλιον τοῦτο γεῦμα, ἀλλ' ἡ πεῖνα ἀμέσως μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν του· οὕτω δὲ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο ὅλα τὰ πινάκια.

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμα παρεπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν λιτότητα καὶ ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ, ὁ ἰατρὸς προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ διασκεδάσῃ εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας του, τὸν ὁποῖον ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν διασκεδάσεως καὶ σωμασκίας.

Ὁ ἰατρὸς προσκαλῶν εἰς τὸν κῆπόν του τὸν Φαγόνδιον, ποτὲ μὲν διὰ νὰ τῷ δείξῃ ἄνθος τι ὡραῖον ἢ φυτὸν περίεργον, ποτὲ δὲ διὰ νὰ τῷ βοηθήσῃ εἴς τινα κηπου-

ρικὴν ἐργασίαν, κατώρθωσεν ἐπιτηδείως, ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὸ ἑσπέρας ἀπεσύρθη νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμὰς δυσαρεσκείας καὶ ἀπελπισίας ἔλαβεν, εὑρὼν καὶ τὸ στρῶμα τῆς κλίνης σκληρὸν καὶ τὸ προσκεφάλαιόν του σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, ὃν μάτην ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἁπαλῆς καὶ μαλθακῆς κλίνης του εἰς Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐπεσκέφθη αὐτόν, διότι καὶ τὸν στόμαχόν του εὗρεν ἐλαφρόν, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του κουρασμένα ἀπὸ τὸ χορευτικὸν δωμάτιον καὶ ἀπὸ τὸν διασκεδαστικὸν κῆπον.

Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἰατρὸς τὸν ἐξύπνισεν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του· τὸν ἠνάγκασε δ' ἀμέσως νὰ ἐγερθῇ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν ἰατρικῶν ἦτο καὶ τὸ νὰ ἐγείρηται ἐνωρίς.

Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς ἣν ἐφ' ὁλόκληρον μῆνα ὑπεβλήθη. Οὕτω δὲ διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, διὰ τῆς ἁπλουστάτης διαίτης καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ ἰατρὸς καὶ τὴν πολυσαρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους του βαθμηδὸν νὰ τὸν ἀ-

παλλάξῃ καὶ τὸν στόμαχόν του νὰ ἐνδυναμώσῃ καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐκίνητα νὰ καταστήσῃ καὶ ἀπὸ τὸ ὀδυνηρὸν πάθος τῆς ποδαλγίας ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἀλλά, πρὶν ἀποχωρισθῇ ὁ ἰατρὸς τὸν Φαγόνδιον, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῇ, ὅτι καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἐξακολουθήσῃ νὰ τρέφηται ὀλιγαρκῶς, καὶ νὰ γυμνάζηται διὰ τοῦ περιπάτου, καὶ ἑνωρὶς νὰ ἐγείρηται ἀπὸ τῆς κλίνης του. Συγχρόνως δ' ἐζήτησε παρὰ τοῦ Φαγονδίου νὰ καθαρίσῃ τὸ στόμα του ἀπὸ τοὺς σεσηπότας ὀδόντας του, διότι μένοντες ἤθελον βλάπτῃ πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ὑγείαν του.

Ὁ Φαγόνδιος εὐχαρίστως ὑπεσχέθη τὴν ἐξακολούθησιν τῆς αὐτῆς διαίτης, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ὀδυνηρὰν ἐκρίζωσιν τῶν σεσηπότων ὀδόντων του, καταρώμενος τὴν λαιμαργίαν, τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν, αἵτινες ἐπέφερον τὴν σῆψιν αὐτῶν. Εὐχαριστήσας δὲ καὶ ἀποχαιρετίσας τὸν σοφὸν τοῦ Παταυίου ἰατρόν, ἐπανῆλθεν ὑγιής, εὔθυμος καὶ εὐτυχὴς εἰς Βενετίαν.

---

41. Συμβουλαὶ τοῦ στομάχου.

Λαίμαργός τις παρεπονεῖτό ποτε κατὰ τοῦ στομάχου του λέγων πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐξ αἰτίας του πάσχει, ἀγρυπνῶν τὰς

νύκτας, πίνων πικρότατα ἰατρικά, καὶ ὑποφέρων δεινὰς στενοχωρίας καὶ πόνους.

— Διατί οἰκειοποιεῖσαι ἀδίκως τὰ ἰδικά μου παράπονα; Ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ στόμαχός του. Δὲν ἐννοεῖς, ὅτι πρῶτος ἐγὼ πάσχω τὰ δεινά σου καὶ ἀκολούθως συμμερίζεσαι καὶ σὺ τοὺς πόνους καὶ τὰ βάσανά μου; Ἀντὶ νὰ παραπονῶμαι ἐγὼ κατὰ σοῦ, ὅστις μὲ παραφορτόνεις καὶ μὲ καταπιέζεις, τολμᾷς νὰ παραπονῆσαι, σύ, ὁ αἴτιος ὅλων τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα ὑποφέρω.

Ὁ λαίμαργος, σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐπείσθη ὅτι ὀρθὴ καὶ δικαία ἦτο ἡ ἀπάντησις τοῦ στομάχου του. Ὅθεν ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν γνωρίζῃ νὰ τὸν συμβουλεύσῃ τί πρέπει νὰ κάμνῃ εἰς τὸ ἑξῆς, ὅπως ἀμφότεροι ἐλευθερωθῶσι τῶν βασάνων των.

Ὁ δὲ στόμαχος ἔδωκε πρὸς τὸν λαίμαργον τὰς ἑπομένας συμβουλάς:

Λοι. Ἔκλεγε τροφὴν ὑγιεινὴν καὶ ἀβλαβῆ.

Βοι. Ἔσο μέτριος πρὸς τὴν τροφήν σου.

Γοι. Μάσα καλῶς τὰς τροφάς.

Δοι. Ἔσο τακτικὸς εἰς τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ.

Εοι. Γυμνάζου διὰ νὰ ἐνδυναμώσῃς τὸ σῶμά σου καὶ διευκολύνῃς οὕτω τὴν πέψιν.

Ϛοι. Ἂν ἀδιαθετήσῃς ποτὲ ἐκ τοῦ φαγητοῦ, σοὶ συνιστῶ δίαιταν καὶ ἀνάπαυσιν.

Ζοι. Καθάριζον μετὰ τὸ φαγητὸν τοὺς ὀδόντας.

Ὁ λαίμαργος μετά τινος δυσκολίας ἀκολουθήσας τὰς συμβουλὰς ταύτας, ἔκτοτε αὐτός τε καὶ ὁ στόμαχός του ἔζησαν ὑγιεῖς, εὐτυχεῖς καὶ ἄνευ παραπόνων.

---

42. Ὁ ἅγιος Νικόλαος.

Ὁ θεοφόρος οὗτος πατὴρ ὑπῆρξε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ. Γεννηθεὶς ἐκ γονέων ἀγαθῶν ἐν *Πατάροις* τῆς Λυκίας, ἐκ μικρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας διεκρίθη διὰ τὸν πρὸς τὰ ἱερὰ γράμματα ζῆλον καὶ τὴν ἄκραν αὐτοῦ εὐσέβειαν. Νέος ἔτι εἶχε τὸ ἦθος σοβαρὸν καὶ πρεσβυτικὸν καὶ ἠγάπα μᾶλλον νὰ διατρίβῃ ἐν τοῖς ναοῖς ἢ νὰ κατατρίβῃ τὸν χρόνον αὐτοῦ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ πλατείαις μεθ' ὁμηλίκων. Οὕτω μετὰ τῆς ἡλικίας συνηύξανε καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Νικολάου, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὰ προτερήματα αὐτοῦ ἐκτιμῶντες, ἠξίουν νὰ χειροτονηθῇ πρεσβύτερος ἐν Μύροις. Ὁ δὲ τῶν Μυρέων ἀρχιερεύς, ἀποδεχθεὶς τὴν αἴτησιν ταύτην, ἐχειροτόνησε πρεσβύτερον τὸν θεοσεβῆ Νικόλαον, λέγων ὅτι οὗτος θὰ ποιμάνῃ τὰς ψυχὰς καλῶς, θ' ἀνακαλέσῃ τοὺς πεπλανημένους εἰς τὴν ἀληθῆ πίστιν καὶ θ' ἀποβῇ ἡ παραμυθία τῶν λυπουμένων καὶ ὁ σωτὴρ τῶν κινδυνευόντων. Καὶ πρῶτον μὲν ὡς πρεσβύτερος, εἶτα δ' ὡς ἀρχιερεὺς μετ' ἐνθέου ζήλου ἐξεπλήρωσε τὴν πρόρρησιν ταύτην. Τοῦτο ἐξώργισε τοὺς ἀσεβεῖς καὶ εἰδωλολάτρας ἄρχοντας τῆς Λυκίας, οἵτινες συλλαβόντες τὸν ἅγιον Νικόλαον καὶ εἰς πλεῖστα μαρτύρια καὶ βασάνους ὑποβαλόντες ἔρριψαν ἀκολούθως μετ' ἄλλων χριστιανῶν εἰς τὰς φυλακάς, ὁπόθεν ἀπελύθησαν, ἀναβάντος εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ πρώτου τῶν χριστιανῶν αὐτοκράτορος, Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. Μετ' οὐ πολὺ δέ, ἤτοι τῷ 325 μ. Χ. ἔτει, συγκληθείσης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης μεγάλης οἰκουμενικῆς συνόδου πρὸς καταπολέμησιν τῆς τοῦ αἱρετικοῦ *Ἀρείου* βλασφημίας,

παρευρέθη ἐν αὐτῇ καὶ ὁ πατὴρ Νικόλαος, ἐν ᾗ μετὰ τῶν ἄλλων τῆς Ἐκκλησίας πατέρων γενναίως καὶ μετὰ παρρησίας ἤλεγξαν τὴν τοῦ Ἀρείου πλάνην καὶ ἀπέδειξαν τὴν ἀλήθειαν, συντάξαντες καὶ τὸ *σύμβολον τῆς πίστεως*. Ἐπανελθὼν δ' εἶτα ὁ ἅγιος Νικόλαος εἰς τὴν ἑαυτοῦ ποίμνην ἐξηκολούθει διδάσκων τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοὺς πάντας προτρέπων εἰς ἀρετὴν αὐτὸς πρῶτος γινόμενος ὁ κανὼν καὶ τὸ παράδειγμα τῆς πίστεως, τῆς πραότητος καὶ τῆς ἐγκρατείας. Ὅ,τι ὅμως καθιστᾷ αὐτὸν προσφιλέστατον παρὰ τοῖς χριστιανικοῖς λαοῖς, εἶνε ἡ ἀκράδαντος πεποίθησις περὶ τῆς ἐνεργοῦ καὶ ταχείας ἀρωγῆς τοῦ ἁγίου ἐν τοῖς κινδύνοις καὶ δειναῖς περιστάσεσιν· ἡ ἐπὶ τὴν προστασίαν τοῦ ἁγίου πεποίθησις αὕτη ἐνέπνευσεν εἰς τὸν ὑμνῳδὸν τὴν σύνθεσιν τοῦ θαυμασίου δοξαστικοῦ τοῦ ἁγίου, ἐξ οὗ ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς·

« . . . . *Συνελθόντες εὐφημήσωμεν οἱ ἐν νόσοις τὸν ἰατρόν, οἱ ἐν κινδύνοις τὸν ῥύστην, οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸν προστάτην, οἱ πένητες τὸν θησαυρόν, οἱ ἐν θλίψει τὴν παραμυθίαν, τὸν συνοδίτην οἱ ὁδοιπόροι, οἱ ἐν θαλάσσαις τὸν κυβερνήτην, οἱ πάντες τὸν πανταχοῦ θερμῶς προφθάνοντα μέγιστον ἱεράρχην* . . . . »

Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἑορτάζεται κατὰ τὴν 6ην Δεκεμβρίου, ὅτε ψάλλεται καὶ τόδε:

Κανόνα πίστεως καὶ εἰκόνα πραότητος, ἐγκρατείας διδάσκαλον ἀνέδειξέ σε τῇ ποίμνῃ σου ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια· διὰ τοῦτο ἐκτήσω τῇ ταπεινώσει τὰ ὑψηλά, τῇ πτωχείᾳ τὰ πλούσια, Πάτερ ἱεράρχα Νικόλαε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

43. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα στηρίζεται ἐπὶ λίαν σοφῆς καὶ θαυμασίας συναρθρώσεως ὀστῶν. Ὑπὲρ τὰ διακόσια ὀστᾶ ἀποτελοῦσι τὸν *σκελετὸν* τοῦ ἀνθρώπου· ταῦτα δὲ εἶνε διπλᾶ τὰ πλεῖστα· ἁπλᾶ δὲ μόνον τὰ ἐν τῷ μέσῳ· ὥστε, ἐάν τις διχοτομήσῃ κατὰ μέσον τὸ σῶμα ἀπὸ κορυφῆς μέχρι ποδῶν, θέλει ἔχῃ δύο ἡμίση ἐντελῶς ἴσα καὶ ὅμοια πρὸς ἄλληλα, ἤτοι δύο πόδας, δύο χεῖρας, δύο ὦτα, δύο ὀφθαλμοὺς κ.τ.λ. Οὕτω τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶνε διμεροῦς κατασκευῆς, καὶ ἐν περιπτώσει καταστροφῆς ὀργάνου τινός, ἡ ὕπαρξις τοῦ ἑνὸς μέρους ἀναπληροῖ ὁπωσοῦν τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἑτέρου. Ἀλλά, καίτοι ἅπαντα σχεδὸν τὰ μέλη τοῦ σώματος εἶνε διπλᾶ, ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀκούει καὶ βλέπει οὐχὶ διττῶς.

Τὰ ὀστᾶ περικαλύπτει ἀμέσως τὸ *περιόστεον*, ἤτοι λεπτὴ καὶ ἰσχυρὰ μεμβράνη φέρουσα διάφορα *αἱματοφόρα ἀγγεῖα* χρησιμεύοντα διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ὀστῶν, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς μὲν εἶνε χονδροφυῆ, μαλακὰ καὶ εὔκαμπτα, περὶ δὲ τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος λαμβάνουσι τὴν πλήρη αὐτῶν ἀνάπτυξιν καὶ εἶτα ἀπὸ τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους γίνονται κατὰ μικρὸν ἐλαφρὰ καὶ εὔθραστα.

Ἐπίδεσμοι εὔκαμπτοι καὶ ἰνώδεις, *τένοντες* καλούμενοι, εἰσδύουσι καὶ περιπλέκονται εἰς τὰ μαλακὰ τοῦ σώματος μέρη καὶ συνδέουσιν αὐτὰ μετὰ τῶν ὀστῶν· πλεῖσται δὲ τοιαῦται ἶνες, συμφυόμεναι, ἀποτελοῦσιν ὑπὸ διάφορα σχήματα τοὺς λεγομένους *μῦς*, οἵτινες εἶνε λίαν εὐαίσθητοι καὶ παράγουσι τὰς κινήσεις τοῦ σώματος. Ὅ,τι ἀποκαλοῦμεν *σάρκα*, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ σύμπλεγμα τενόντων, ἰνῶν, μεμ-

βρανῶν, ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν. Διὰ τῶν *ἀρτηριῶν* καὶ *φλεβῶν* ῥέει ἀδιακόπως τὸ *αἷμα* ἀπὸ τῆς *καρδίας* καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τὴν καρδίαν.

Ἕκαστον μέρος τοῦ σώματος, καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔτι, κεῖται ἐν τῷ οἰκείῳ καὶ καταλλήλῳ τόπῳ, ἔχει ἰδίαν ὡρισμένην ἐνέργειαν καὶ εὑρίσκεται στενῶς συνδεδεμένον πρὸς τὸ ὅλον. Πλεῖστα τῶν μερῶν τούτων χρησιμεύουσιν εἰς τὸ νὰ παρέχωσι τροφὴν τῇ ὅλῃ μηχανῇ, τῇ τοσοῦτον τεχνικῶς κατεσκευασμένῃ. Ἄλλα μεταβάλλουσι τὴν τροφὴν εἰς αἷμα, ὑμένας, ἶνας, μῦς, ὀστᾶ, καὶ ἄλλα ἀποχωρίζουσι καὶ ἀπωθοῦσιν ἀπὸ τοῦ σώματος τὰ πλεονάζοντα καὶ μὴ θρεπτικὰ μόρια. Πᾶσαι δὲ αἱ λειτουργίαι αὗται τοῦ σώματος τελοῦνται ἀδιαλείπτως καὶ μάλιστα ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Γινώσκομεν μέν, ὅτι ἡ τροφὴ μετὰ τὴν μάσησιν κατέρχεται διὰ τοῦ *φάρυγγος* καὶ τοῦ *οἰσοφάγου* εἰς τὸν *στόμαχον*, ὅτι ἐκεῖ διαλύεται ὑπὸ τοῦ ὀξέος *γαστρικοῦ ὑγροῦ*, ὅτι ἀκολούθως δι' ἄλλων ὑγρῶν καὶ τῆς *χολῆς* ἀποχωρίζονται αἱ θρεπτικαὶ οὐσίαι ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων, ὅτι μετὰ περαιτέρω ἐν τοῖς *ἐντέροις* πέψιν διὰ πολλῶν ἑλιγμῶν διερχομένη ἡ οὕτω παρασκευασθεῖσα τροφή, ἀφίνει καθ' ὁδὸν τὰ χρήσιμα αὐτῆς μόρια, ἀπορροφούμενα διὰ διαφόρων *ἀγγείων*. Ἠξεύρομεν προσέτι, ὅτι τὰ ἐκ τῆς τροφῆς ὑγρὰ διαῤῥέουσι διὰ τῶν *νεφρῶν*, ὅπως ἀφαιρεθῶσι τὰ πρὸς θρέψιν τοῦ σώματος ἀκατάλληλα μέρη· ἀλλ' ὅμως ἐξ ὅλης ταύτης τῆς σοφῆς διοργανώσεως γνωρίζομεν τὸ ἀποτέλεσμα μόνον, ἡ δὲ αἰτία θαμβοῖ ἡμᾶς.

Ὅσῳ δὲ ἀξιοθαύμαστοι εἶνε αἱ ἐργασίαι τῶν ποικίλων ἐ-

ξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν μελῶν καὶ ὀργάνων τοῦ σώματος, τοσούτῳ σπουδαῖον καὶ μυστηριώδες εἶνε τὸ ἔργον τῶν πανταχοῦ τοῦ σώματος διεσπαρμένων *νεύρων*, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰ κύρια ὄργανα, δ' ὧν ἡ ψυχὴ διευθύνει τὸ σῶμα. Διὰ τῶν νεύρων ἡ ψυχὴ εὑρίσκεται οὕτως εἰπεῖν παροῦσα εἰς πᾶν μέρος τοῦ σώματος· δι' αὐτῶν ἀντιλαμβάνεται τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων.

Τὰ νεῦρα, ἀπαλαὶ καὶ μεταξώδεις ἶνες, ἐξέρχονται ἐκ τοῦ *ἐγκεφάλου* καὶ τοῦ *νωτιαίου μυελοῦ* καὶ δίκην τηλεγραφικῶν συρμάτων διατρέχουσιν ὅλον τὸ σῶμα. Ἡ ψυχή, ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ οἰκοῦσα, ἐξαποστέλλει ἀγγέλματα πανταχόσε διὰ τῶν συρμάτων τούτων, καὶ δέχεται τοιαῦτα. Οὕτω διὰ τῶν νεύρων οὐ μόνον τὰ βουλεύματα τῆς ψυχῆς ἐκδηλοῦνται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔξωθεν συμβαίνοντα ἀκαριαίως διαβιβάζονται τῇ ψυχῇ, ἥτις λαμβάνει τὰς *ἐντυπώσεις* αὐτῶν. Εἶνε τὸ μέσον τῆς συγκοινωνίας τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου.

Θαυμαστοὶ ἀληθῶς καὶ ἀπόῤῥητοι δεσμοὶ συνδέουσιν οὕτω τὸ σῶμα μετὰ τῆς ψυχῆς καὶ ταύτην πρὸς τὸ σύνολον τῶν ὄντων. Πόσον θαυμαστὰ εἶνε τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου!

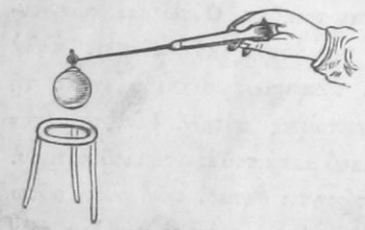
44. Περὶ θερμότητος.

Γινώσκομεν ὅτι τὰ ἐν τῇ φύσει διάφορα σώματα ἐμφανίζονται ἡμῖν ὑπὸ τρεῖς διαφόρους καταστάσεις· εἶνε δηλαδὴ ἢ *στερεά*, ὡς ὁ λίθος, τὸ ξύλον, ὁ σίδηρος, ἢ *ὑγρά*, ὡς τὸ ὕδωρ, ὁ οἶνος, τὸ ἔλαιον, ἢ *ἀέρια*, ὡς ὁ ἀήρ, οἱ ἀτμοὶ καὶ τὰ τοιαῦτα. Πάντα δὲ ταῦτα ἐφα-

πτόμενα τοῦ σώματος ἡμῶν διεγείρουσιν ἐν ἡμῖν τὸ αἴσθημα τοῦ θερμοῦ ἢ τοῦ ψυχροῦ. Τοῦτο ἐν τῇ φύσει καλεῖται *θερμότης*.

Ἀλλοίωσις τῶν σωμάτων ὑπὸ τῆς θερμότητος.

Ἡ θερμότης εἰσερχομένη ἢ ἀπερχομένη τῶν σωμάτων αὐξάνει ἢ σμικρύνει τὸν ὄγκον αὐτῶν. Τοῦτο γίνεται καταφανὲς διὰ διαφόρων πειραμάτων.

Σχ. 5.

Αον. Σφαῖρά τις σιδηρᾶ, μόλις διὰ δακτυλίου διερχομένη, θερμανθεῖσα, δὲν δύναται πλέον νὰ διέλθῃ δι' αὐτοῦ, ἐὰν μὴ ψυχθῇ.

Βον. Θερμαίνοντες φιαλίδιον μέχρι χειλέων πεπληρωμένον ψυχροῦ ὕδατος, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ἐν αὐτῷ ὑγρὸν ἐξογκούμενον ἐκχύνεται.

Γον. Ἐὰν ἐπίσης θερμάνωμεν σωλῆνά τινα ἑρμητικῶς κατὰ τὰ δύο ἄκρα διὰ φελλοῦ κεκλεισμένον, μεθ' οὗ πολὺ βλέπομεν ἐκτινασσόμενα μακρὰν τὰ πώματα ταῦτα.

Ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πειραμάτων τούτων ἡ θερμότης *διέστειλε* σῶμα στερεόν, τὴν σιδηρᾶν σφαῖραν, ἐν τῷ δευτέρῳ ὑγρόν, τὸ ὕδωρ, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ἀέριον, τὸν ἐν τῷ σωλῆνι κεκλεισμένον ἀέρα. Ἐκ τούτων λοιπὸν διδασκόμεθα ὅτι *τὰ σώματα, στερεά, ὑγρὰ καὶ ἀέρια, θερμαινόμενα διαστέλλονται καὶ τοὐναντίον ψυχόμενα συστέλλονται.*

Ἡ ἰδιότης αὕτη τῶν σωμάτων ἔχει πλείστας ἐν τῷ βίῳ ἐφαρμογὰς καὶ πλεῖστα παρουσιάζει φαινόμενα. Αἱ σιδηραῖ ῥάβδοι τῶν σιδηροδρόμων, ἐφ' ὧν κινοῦνται αἱ ἁμαξοστοιχίαι εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔχωσι μεταξὺ αὐτῶν ἱκανὸν διάστημα κενὸν χάριν τῆς διαστολῆς αὐτῶν. Τοιαῦται ῥάβδοι ἔχουσαι τὸν χειμῶνα 100 χιλιομέτρων μῆκος, ἐκτείνονται τὸ θέρος εἰς 170 περίπου. Ἐὰν λοιπὸν αἱ σιδηραῖ αὗται ῥάβδοι ἐφήπτοντο ἀλλήλων, ἀνυψούμεναι ἢ ἄλλως ὑπὸ τῆς διαστολῆς ἐκτοπιζόμεναι, θὰ ἐπέφερον τὴν ἐκτροχίασιν τῶν ἐπ' αὐτῶν διερχομένων ἁμαξοστοιχιῶν.

Οἱ ἁμαξοπηγοὶ περιβάλλοντες τοὺς τροχοὺς τῶν ἁμαξῶν διὰ σιδηροῦ *ἐπισώτρου*, πρῶτον πυρακτοῦσιν αὐτὸ καὶ ἀμέσως καθηλοῦσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ· ἀκολούθως ῥίπτουσιν ἐπ' αὐτοῦ ὕδωρ, ἵνα ψυχθῇ. Συστελλόμενον δὲ τὸ ἐπίσωτρον διὰ τῆς ψύξεως καὶ εἰς τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ μῆκος ἐπανερχόμενον περισφίγγει καὶ συγκρατεῖ τοσοῦτον ἰσχυρῶς τὸν ξύλινον τροχόν, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ.

Πλεῖστα δὲ φαινόμενα, ἐπὶ τῆς τῶν σωμάτων διαστολῆς στηριζόμενα, ἑλκύουσι καθ' ἑκάστην τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Φιάλη π. χ. ὀλίγον ὕδωρ ἢ ἄλλο τι ὑγρὸν

περιέχουσα καὶ ἑρμητικῶς οὖσα κεκλεισμένη, ἐὰν τεθῇ ἐπὶ πυρός, διαρρηγνύεται μεθ' ὁρμῆς εἰς μυρία τεμάχια, διότι τὸ ἐν αὐτῇ ὕδωρ μεταβάλλεται διὰ τῆς θερμότητος εἰς ἀτμούς, οἵτινες διαστελλόμενοι, ἐξωθοῦσιν ἰσχυρῶς ἔσωθεν τὰς παρειὰς τῆς φιάλης, αἵτινες μὴ ἀντέχουσαι εἰς τὴν πίεσιν θραύονται.

Πάντες γινώσκομεν, ὅτι τὸ ἐπὶ τῆς πυρᾶς ῥιπτόμενον ἅλας ἐκπυρσοκροτεῖ. Καὶ τοῦτο ἐπὶ τῆς διαστολῆς τῶν σωμάτων στηρίζεται· διότι οἱ μικροὶ *κρυσταλλικοὶ κύβοι*, ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ἅλας, περικλείουσιν ἐντὸς αὐτῶν ὕδωρ, ὅπερ διαστελλόμενον ὑπὸ τῆς θερμότητος θραύει τὰ μικρὰ τῶν τοίχων τοιχώματα, ἅτινα ἐκτινάσσονται πέριξ. Πολλάκις ἐκ τῶν καιομένων ξύλων ἐκσφενδονίζονται μακρὰν μετὰ πατάγου σπινθῆρες καὶ μικρὰ τεμάχια ἄνθρακος. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τῶν ἐντὸς τῶν πόρων τῶν ξύλων ἐγκεκλεισμένων ἀερίων, ἅτινα διαστελλόμενα ὑπὸ τῆς θερμότητος, θραύουσι τὸ ξύλον καὶ ἐξέρχονται, συνεπάγοντα καὶ τὰ κατὰ τὴν ἔξοδον αὐτῶν ἀνθιστάμενα μόρια αὐτοῦ.

---

45. Ἡ πῆξις τοῦ ὕδατος καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἀποτελέσματα.

Τὰ σώματα ὅσῳ περισσότερον ψύχονται τόσῳ περισσότερον συστέλλονται. Τὸ ὕδωρ ὅμως δὲν ἀκολουθεῖ τὸν

νόμον τοῦτον, διότι ψυχόμενον μέχρι τινός, συστέλλεται· ἀλλ' ὅταν πλησιάζῃ νὰ γείνῃ πάγος, ἀρχίζει νὰ διαστέλληται. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ πάγος εἶνε ὕδωρ ἀραιότερον καὶ ἑπομένως ἐλαφρότερον, διὰ τοῦτο πλέει ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἢ ὡς στέγη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐκτεινόμενος προφυλάττει τὰ ὑπαίθρια ὕδατα ἀπὸ τῆς περαιτέρω πήξεως. Ἂν ὁ ἐπὶ τῶν ὑδάτων σχηματιζόμενος πάγος ἦτο βαρύτερος τοῦ ὕδατος, καταβυθιζόμενος ἀλληλοδιαδόχως ὡς λίθος εἰς τὰ βάθη αὐτῶν, θὰ μετέβαλλε βαθμηδὸν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας μέχρι τοῦ πυθμένος ὅλον τὸν ὄγκον τοῦ ὕδατος εἰς πάγον. Οὕτω δὲ ἤθελε προκύψῃ καταστροφὴ οὐ μόνον εἰς τὰ ἐν τοῖς ὕδασιν ἔμψυχα ὄντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐπὶ γῆς οἰκοῦντα ζῷα καὶ ἀνθρώπους.

Ἡ ἐξαίρεσις αὕτη τοῦ ὕδατος μαρτυρεῖ καὶ αὖθις τὴν πρόνοιαν τοῦ Δημιουργοῦ, ὅστις διὰ τοσούτων σοφωτάτων καὶ θαυμαστῶν νόμων καὶ ἐξαιρέσεων κυβερνᾷ τὸν κόσμον.

Τὸ πηγνύμενον ὕδωρ ἀποκτᾷ μεγίστην ἐκτατικὴν δύναμιν θραῦον τὰ δοχεῖα, ἐν οἷς πήγνυται. Ἕνεκα τούτου ὀχετοὶ ὑδραγωγείων, μὴ τιθέμενοι εἰς ἱκανὸν τῆς γῆς βάθος, θραύονται κατὰ τὸν χειμῶνα.

Αἱ οἰκοδομαί, αἱ ἐκ πορωδῶν λίθων κατασκευαζόμεναι, διασαθροῦνται βαθμηδόν, διότι τὸ τῆς βροχῆς ὕδωρ εἰσδύον ἐντὸς τῶν πόρων τούτων καὶ ὑπὸ τοῦ χειμερινοῦ ψύχους εἰς πάγον μεταβαλλόμενον, θραύει τούς τε λί-

θους καὶ τὰ κονιάματα τῶν οἰκοδομῶν, ἅτινα κατὰ μικρὰ τεμάχια καταπίπτουσιν.

Αἱ ποικίλου χρώματος γαῖαι, καὶ αὐταί, ἦσάν ποτε ὄρη καὶ βράχοι ἐκ πελωρίων λίθων, εἰς τοὺς πόρους τῶν ὁποίων εἰσελθὸν τὸ βρόχινον ὕδωρ καὶ πηχθέν, διεσάθρωσε διὰ τῆς ἐκτατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως καὶ κατεμέλισεν αὐτούς, μεταβαλὸν εἰς χῶμα ἐρυθρωπόν, μελανωπὸν ἢ κιτρινωπόν, ὅπερ νῦν καλύπτει τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς.

Ἐπίσης τὰ φυτά, ὅταν συμβῇ ψῦχος ὁριμύ, ξηραίνονται· διότι οἱ ἐντὸς τῶν φυτῶν εὑρισκόμενοι χυμοί, πηγνύμενοι ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ διαστελλόμενοι, θραύουσι τοὺς ἱστοὺς αὐτῶν.

---

46. Ὁ ἀλέκτωρ.

Τὸ διακρινόμενον μεταξὺ πάντων τῶν κατοικιδίων πτηνῶν διὰ τὴν ὡραιότητα, ὑπερηφάνειαν καὶ τόλμην εἶνε ὁ *ἀλέκτωρ*. Καὶ εἰς τὸ βάδισμα καὶ εἰς τὴν στάσιν καὶ εἰς τὴν μετὰ τῶν ἀλεκτορίδων ἀναστροφὴν καὶ εἰς ἅπασαν αὐτοῦ τὴν δίαιταν πολλὰς ἔχει τὰς χάριτας καὶ πολλὰ τὰ περίεργα ἰδιώματα.

Ὑψοῖ ὑπερηφάνως τὴν ἐστεμμένην αὐτοῦ κεφαλήν, διασκοπίζει πανταχόσε τὰ γοργὰ αὐτοῦ καὶ κατασκοπευτικὰ βλέμματα καὶ ἐνώπιον οὐδενὸς κινδύνου ἐκπλήττεται, ἀλλὰ μετ' ἐπιμονῆς καὶ τόλμης ἀναλαμβάνει ὁντιναδήποτε ἀγῶνα πρὸς ὁντιναδήποτε ἐχθρόν. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ξένον ἀλέκτορα, ὅστις ἤθελε τολμήσῃ ν' ἀναμιχθῇ μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἀλεκτορίδων, ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ ἤθελε νά του ἁρπάσῃ μίαν ἐκ τῶν ἠγαπημένων του.

Ἅπαντα αὐτοῦ τά τε διανοήματα καὶ αἰσθήματα διὰ διαφόρων τῆς φωνῆς ἐντάσεων καὶ ποικίλων τοῦ σώματος κινήσεων γνωρίζει νὰ ἐκδηλοῖ. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἀκούει τις αὐτὸν δι' ἰσχυρᾶς φωνῆς νὰ συγκαλῇ περὶ ἑαυτὸν τὰς ἀγαπητάς του, ὁπόταν τὸ τυχὸν σπερμάτιον ἢ ἄλλην τινὰ τροφὴν εὕρῃ. Ἄλλοτε δὲ βλέπει τις αὐτὸν ἐν γωνίᾳ τινὶ συγκαθίζοντα καὶ διὰ τῶν ποδῶν ποιοῦντα λάκκωμά τι, ὅπερ θὰ χρησιμεύσῃ ὡς μικρὰ φωλεὰ μιᾶς τῶν ἀλεκτορίδων του. Καὶ ἄλλοτε πάλιν ὑπερηφάνως βαδίζων ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ τάγματός του, οὗτινος εἶνε ὁ ὁδηγὸς καὶ ὑπερασπιστής, ἐξέρχεται εἰς τοὺς ἀγρούς, ἀλλὰ μόλις ἔχει προχωρήσῃ ἑκατὸν βήματα, ἀκούει ἀπὸ τοῦ ὀρνιθῶνος τὴν χαρμόσυνον καὶ ἐνθουσιώδη φωνὴν ἀλεκτορίδος, ἀγγελλούσης ὅτι ἐγέννησεν ᾠόν. Δρομαῖος ἐπιστρέφει, καὶ χαιρετίζων

Σχ. 6.

αὐτὴν διὰ τρυφερῶν βλεμμάτων καὶ συνεπιφωνῶν εἰς τὴν χαρμόσυνον αὐτῆς φωνήν, τρέχει ἀκολούθως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸ ἐξελθὸν τάγμα, ἵνα καὶ πάλιν τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ.

Τὴν ἐλαχίστην δὲ τῆς ἀτμοσφαίρας μεταβολὴν αἰσθανόμενος, γνωστοποιεῖ αὐτὴν διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ φωνῆς. Κράζων δὲ μεγαλοφώνως προαναγγέλλει ἐπίσης τὴν ἀνατέλλουσαν ἡμέραν, ἐξεγείρων τὸν φιλόπονον χωρικὸν πρὸς νέαν ἐργασίαν. Πολλάκις δ' ἐπί τινος τοίχου ἢ στέγης ἀναβαίνων καὶ πλήττων ἰσχυρῶς διὰ τῶν πτερύγων αὐτοῦ τὸν ἀέρα, κράζει ἰσχυρῶς οἱονεὶ λέγων: «Ἐδῶ εἶμαι κύριος ἐγώ! Τίς τολμητίας δύναται νὰ μετρηθῇ μετ' ἐμοῦ; »

Ὁπόσον δ' ὑπερήφανος καὶ ὡραιότερος τοῦ συνήθους φαίνεται ἐν τῇ στιγμῇ, καθ' ἣν προσβάλλει τὴν ἀκοὴν αὐτοῦ ἡ φωνὴ ξένου ἀλέκτορος! Ἀνορθοῦται, ἀκροᾶται, βαίνει πρὸς τὰ πρόσω μετὰ τόλμης, λύει τὰς πτέρυγάς του, δι' ὧν πλήττει τὸν ἀέρα καὶ προκαλεῖ ἐκεῖνον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς φωνῆς του εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἡ δὲ τόλμη αὐτοῦ ἐκφαίνεται ζωηροτέρα, ὅταν ὁ ξένος ἀλέκτωρ εἰσπηδήσῃ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ αὐλὴν ἢ πλησιάσῃ πρὸς τὴν ἀγέλην του. Ῥίπτει βλέμμα περιφρονητικὸν ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ, προκαλεῖ αὐτὸν εἰς μάχην διὰ πολλῶν καὶ ὀργίλων φωνῶν καὶ ὁρμᾷ ἐπὶ τέλους θαρραλέως κατ' αὐτοῦ εἴτε μέγας εἶνε εἴτε μικρός. Καὶ συμπλέκονται. Τὰ περὶ τὸν λαιμὸν αὐτῶν πτερὰ προβαλλόμενα σχηματίζουσιν ἀσπίδα, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν σπινθηροβολοῦσιν, ἕκαστος δ' ἐφορμῶν κατὰ τοῦ ἑτέρου μεθ' ὅλης τῆς ἰσχύος του ζητεῖ νὰ καταβάλῃ αὐτόν. Τίς θὰ εἶνε ὁ νικητής; Ἀμφότεροι φαίνονται ἴσοι κατά τε τὴν τόλμην καὶ τὰς δυνάμεις. Ἑκάτερος προσπαθεῖ νὰ κερδήσῃ ὑψηλότερόν τινα τόπον, ὁπόθεν ἐπιτιθέμενος νὰ δύναται μετὰ μείζονος ἰσχύος ν' ἀγωνίζηται. Ἐπὶ μακρὸν διαρκεῖ ἡ μάχη, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ διαρκέσῃ πάντοτε. Αἱ δυνάμεις αὐτῶν καταβάλλονται, διὸ μεσολαβεῖ βραχεῖά τις ἀνάπαυλα. Τότε, τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω νεύοντες καὶ συγχρόνως ἑτοίμην πρός τε ἄμυναν καὶ ἐπίθεσιν ἔχοντες, καὶ διὰ τοῦ ῥάμφους ψιχία χώματος ἀνασκαλεύοντες, ὡς νὰ ἤθελον νὰ ἐμπαίξωσι διὰ τούτου τὸν ἐχθρόν, ὅτι δῆθεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀγῶνος ἀφίνουσιν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς τροφῆς, ἵστανται πλήρεις θυμοῦ ἀπέναντι ἀλλήλων. Καὶ ἤδη κράζει πάλιν ὁ εἷς μὲ τρέμουσαν φωνήν, διότι ἀσθμαίνει εἰσέτι, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἐφορμᾷ ὁ ἕτερος κατ' αὐτοῦ. Μετὰ νέας λύσσης συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλους καὶ ὡς πρότερον ἀγωνίζονται, ἀλλὰ τέλος καὶ οἱ πόδες καὶ τὰ πτερὰ αὐτῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ καμάτου κατέστησαν πλέον ἀνεπιτήδεια εἰς τὸν ἀγῶνα. Δὲν ἀναπηδῶσι πλέον, ἀλλὰ δίκην χαλάζης ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτῶν αἱ ὑπὸ τοῦ ῥάμφους πληγαὶ καὶ καθαιμάσσουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.

Τέλος τὸν ἐχθρὸν ἐκλείπει τὸ θάρρος· ταλαντεύεται, ὀπισθοχωρεῖ, καὶ ἀφ' οὗ ἤδη λάβῃ μίαν τελευταίαν

ἰσχυρὰν πληγήν, γίνεται ἡ κρίσις τῆς μάχης. Ὁ ἡττηθεὶς τότε ἀνορθοῖ ὑπὸ φρίκης τὰ ῥιχιαῖα αὐτοῦ πτερά, ἐγείρει τὰς πτέρυγας, καταβιβάζει τὴν οὐράν, ζητεῖ γωνίαν τινά, συμμαζεύεται καὶ κακαρίζει ὡς τις ἀλεκτορίς, διότι πιστεύει, ὅτι παριστάνων ἑαυτὸν ὡς ἀλεκτορίδα θὰ τύχῃ συγγνώμης καὶ οἴκτου. Ἀλλ' ὁ νικητὴς δὲν φαινακίζεται διὰ τοῦ κακαρισμοῦ. Ἀφ' οὗ ἀναλάβῃ τὴν ἀναπνοήν του ἐπί τινας στιγμάς, πλήττει τὸν ἀέρα διὰ τῶν πτερύγων, κράζει ἀγρίως καὶ ὁρμᾷ πρὸς καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ἤδη δὲν ἀμύνεται πλέον, ἀλλὰ φεύγει συνεσταλμένος μὴ τολμῶν ἐκ νέου νὰ μετρηθῇ μετὰ τοῦ νικητοῦ.

---

47. Ὁ Μέγας Βασίλειος.

Ὁ θεῖος οὗτος πατήρ, ὁ διὰ τὸ ἀτρόμητον θάρρος *Μέγας* ἐπικληθείς, ἐγεννήθη τῷ 329 μ. Χ. ἔτει, ἐκ γονέων πλουσίων καὶ εὐσεβῶν, τοῦ Βασιλείου καὶ τῆς Ἐμμελείας. Διακούσας τὰ πρῶτα μαθήματα ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Καισαρείᾳ, μετέβη ἀκολούθως εἰς τὰς σχολὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας καὶ Ἀθηνῶν, ἐν αἷς ἐσπούδασε τὴν ῥητορικὴν καὶ φιλοσοφίαν, ἀείποτε ἐπὶ σοφίᾳ καὶ φιλομαθείᾳ διαπρέπων. Ἐν Ἀθήναις συναντήσας τῷ κατὰ πάντα ἐφαμίλλῳ καὶ ὁμόφρονι αὐτῷ Γρηγορίῳ τῷ Ναζιανζηνῷ, συνεδέθη μετ' αὐτοῦ διὰ στενωτάτης φιλίας. Μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐπανακάμψας οἴκαδε, μετ' οὐ πολὺ τῇ προτροπῇ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μακρίνης, μοναχῆς οὔσης, ἠσπάσθη τὸν μοναχικὸν βίον καὶ κατῴκησεν εἴς τινα παρὰ τὸν Πόντον ἔρημον, ἔνθα μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Γρηγορίου, προσκληθέντος ἐκεῖσε, ἐπεδόθη εἰς τὴν προσευχὴν καὶ μελέτην τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ εἰς τὴν σύνταξιν λαμπροῦ συγγράμματος, τῆς «Φιλοκαλίας».

Τῷ 364 ἔτει ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος ἐν Καισαρείᾳ, ἔνθα ἐπὶ ἐξαετίαν ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, εἶτα, ἀποθανόντος τοῦ ἐπισκόπου Εὐσεβίου, ἐγένετο διάδοχος αὐτοῦ. Καὶ ἐντεῦθεν κυρίως ἄρχεται ἡ δρᾶσις τοῦ ἁγίου Πατρός. Οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ εὐημερίας τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἀδιαλείπτως ἐμερίμνα, ἐλεῶν τοὺς πτωχοὺς καὶ παρηγορῶν τοὺς δυστυχεῖς καὶ ἀνεγείρων ναοὺς καὶ νοσοκομεῖα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ θριάμβου καὶ τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας μετ' ἐνθέου ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως ἠγωνίζετο. Ἰδίᾳ τοὺς μεγίστους ἀγῶνας κατέβαλεν εἰς καταπολέμησιν τῶν *ἀρειανιστῶν*, οἵτινες, ὑπὸ τοῦ ῥωμαίου αὐτοκράτορος Οὐάλεντος ὑποστηριζόμενοι, μεγίστην ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἐπέφερον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τὸ ἑξῆς δὲ γεγονὸς καταδεικνύει τὸ ἀτρόμητον καὶ τὴν εὐσέβειαν τοῦ θείου ἀνδρός.

Ὅτε ὁ ἐν Καππαδοκίᾳ ἀντιπρόσωπος τοῦ Οὐάλεντος Μόδεστος ἠθέλησε διὰ τῆς βίας νὰ εἰσαγάγῃ ἐκεῖ τὸν ἀρειανισμόν, ὁ μέγας Βασίλειος, μαθὼν τοῦτο, ἐρρωμένως ἀντέστη· διὸ ὀργισθεὶς ὁ ἀλαζὼν Μόδεστος προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς ἀπολογίαν. «Διατί ἀνθίστασαι, εἶπε, τῷ αὐτοκράτορι; Δὲν φοβεῖσαι τὴν δύναμιν αὐτοῦ; Δὲν φοβεῖσαι τὴν ἐξορίαν, τὰ μαρτύρια, τὸν θάνατον;»—Ἄλλα λέγε· ἀποκρίνεται ὁ Βασίλειος. Ἐξορίαν δὲν φοβεῖται ὁ ξένος καὶ παρεπίδημος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Μαρτύρια δὲν δύνανται νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰς

σῶμα ἀσθενές, ὅπερ ἡ πρώτη προσβολὴ τοῦ ἀνέμου δύναται νὰ ἀνατρέψῃ. Ὁ δὲ θάνατος θά μοι εἶνε εὐεργέτημα, διότι ταχύτερον θά με ὁδηγήσῃ εἰς τὸν Θεόν μου». Ὁ Μόδεστος ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῇ τόλμῃ τοῦ Βασιλείου εἶπεν· «Οὐδέποτε τοσοῦτον τολμηρῶς ὡμίλησέ μοι ἐπίσκοπος».—«Ἐπειδή, εἶπεν ὁ Βασίλειος, καὶ οὐδέποτε εἶδες ἀληθῆ ἐπίσκοπον· εἴμεθα, προσέθηκε, πρᾷοι καὶ ταπεινοὶ οὐχὶ μόνον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐλάχιστον τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλά, περὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ προκειμένου, οὐδένα πτοούμεθα. Πῦρ καὶ ξίφος καὶ θῆρες καὶ οἱ τὰς σάρκας τέμνοντες ὄνυχες τρυφὴ μᾶλλον ἢ κατάπληξις ἡμῖν εἶνε».

Οὕτω κατὰ τῶν αἱρετικῶν καὶ κακοδόξων γενναίως ἀγωνιζόμενος ἐτήρει ἀλώβητα καὶ ἀπρόσβλητα τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως. Ἀλλ' οἱ δυσχερεῖς οὗτοι ἀγῶνες ἐξαντλοῦντες τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ἥτις ἄλλως καὶ ὑπὸ χρονίας ἀσθενείας ὑπεσκάπτετο, κατέβαλον αὐτὸν σωματικῶς. Οὕτω καταπεπονημένος ὁ φωστὴρ οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ἀπέθανε τῷ 379.

Συνέγραψε δὲ πλείστους λόγους καὶ συγγράμματα, ἐν οἷς διαλάμπει ἡ σοφία καὶ πολυμάθεια αὐτοῦ. Ἕνεκα δὲ τῆς τοῦ λόγου μεγαλοπρεπείας καὶ δεινότητος προσέλαβε καὶ τὸ ἐπώνυμον *Οὐρανοφάντωρ*.

Ἡ σεπτὴ αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου, ὅτε ψάλλεται καὶ τὸ ἑξῆς.

Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου, ὡς δεξαμένην τὸν λόγον σου· δι' οὗ θεοπρεπῶς ἐδογμάτισας, τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτράνωσας, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἤθη κατεκόσμησας. Βασίλειον ἱεράτευμα, Πάτερ ὅσιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

48. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς σταθερᾶς θελήσεως.

Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, κατὰ τὸ τριακοστὸν ὀγδοηκοστὸν πρῶτον ἔτος πρὸ Χριστοῦ, ἐγεννήθη τέκνον ἀδύνατον, ἰσχνὸν καὶ φιλάσθενον, τὸ ὁποῖον ἐπταετὲς ἔτι ὄν, στερηθὲν τοὺς γονεῖς του, παρεδόθη εἰς παιδαγωγόν, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Ὁ παιδαγωγός του συμπαρέλαβεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸ δικαστήριον τὸν νέον μαθητήν του. Ὅτε δὲ οὗτος ἠκροάσθη τὸν εὔγλωττον ῥήτορα Καλλίστρατον, καὶ εἶδεν ἅπαντας θαυμάζοντας καὶ ἐπαινοῦντας αὐτόν, ᾐσθάνθη εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἐγειρόμενον τὸ αἴσθημα τῆς φιλοτιμίας καὶ ἐπομένως σφοδροτάτην ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀναφανῇ ποτε καὶ αὐτὸς ῥήτωρ δεινὸς καὶ εὔγλωττος ὡς ὁ Καλλίστρατος.

Ἀφήσας λοιπὸν ἔκτοτε πάντα τὰ εἰς τὴν ῥητορικὴν ξένα μαθήματα, περιωρίσθη εἰς ὅσα ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύναντο νὰ τὸν ἀναδείξωσι ῥήτορα ἔνδοξον.

Ἀλλ' ἵνα τις ἀποβῇ ῥήτωρ δεινός, δὲν ἀρκοῦσι μόνον οἱ κανόνες τῆς ῥητορικῆς, ἀλλ' ἀπαιτοῦνται καὶ σωματικὰ προτερήματα.

Ὁ δὲ ὀρφανὸς οὐ μόνον τὰ προτερήματα ταῦτα ἐστερεῖτο, ἀλλ' εἶχε δυστυχῶς καὶ πολλὰ φυσικὰ ἐλαττώματα, ἐμποδίζοντα αὐτὸν τοῦ ν' ἀναφανῇ ῥήτωρ εὔγλωττος καὶ δεινός.

Ἔχων σῶμα ἀσθενὲς καὶ ἰσχνόν, εἶχε καὶ φωνὴν ἀδύνατον, εὐκόλως διακοπτομένην, ἰσχνὴν καὶ εἰς ἄκρον δυσάρεστον. Ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζεν· ἡ προφορά του ἦτο ἀσαφής. Ἡ παραμικρὰ ταραχὴ τὸν κατεθορύβει καὶ διέκοπτε τὴν σειρὰν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν λόγων του. Πλὴν δὲ τῆς κακῆς καὶ ἐλαττωματικῆς προφορᾶς εἶχε ἀπαγγελίαν δυσάρεστον· ὥστε, ὅτε κατὰ πρῶτον παρουσιάσθη ν' ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, κατεγελάσθη ὁ δυστυχὴς ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν του. Ἀπηλπισμένος δὲ κατέβη εἰς τὸν Πειραιᾶ πλήρης ἀθυμίας καὶ λύπης.

Ἀλλ' εὐτυχῶς εὑρέθη γέρων τις ἀγαθὸς καὶ ἔμφρων, Εὔνομος καλούμενος, ὅστις, συναντήσας αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, προσεπάθησε νὰ τὸν ἐμψυχώσῃ, δίδων αὐτῷ συμβουλὰς καταλλήλους πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων του, ἰδίως δὲ συνιστῶν αὐτῷ «*θέλησιν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον*» πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Κατὰ παραγγελίαν λοιπὸν τοῦ Εὐνόμου ἤρχισε νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμά του, ὅπως ἐνδυναμώσῃ αὐτό. Ἀνέβαινε τρέχων ἀνηφόρους καὶ ἀπήγγελλε συγχρόνως στίχους διὰ ν' ἀναπτύξῃ οὕτω τοὺς πνεύμονας καὶ τὴν φωνήν του. Κρατῶν δὲ χάλικας ἐντὸς τοῦ στόματος προσεπάθει νὰ ἐκφωνῇ λόγους, διορθῶν οὕτω τὴν τραυλότητα τῆς γλώσσης του καὶ τὴν ἀσάφειαν τῆς προφορᾶς του. Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ εἰς τὰς ταραχὰς καὶ τοὺς θορύβους τοῦ ἀκροατηρίου του, κατέβαινεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους του ἐνώπιον τῶν συντριβομένων καὶ ἀφριζόντων εἰς τοὺς βράχους κυμάτων. Λαβὼν παρά τινος ὑποκριτοῦ Σατύρου ὁδηγίας τινάς, προσεπάθει νὰ ἐκφωνῇ τοὺς λόγους του καὶ δι' ἀπαγγελλίας ἐκφραστικῆς καὶ διὰ χειρονομιῶν καταλλήλων.

Κατεσκεύασε προσέτι ὑπόγειον, εἰς τὸ ὁποῖον καταβαίνων ἔμενε δύο καὶ τρεῖς μῆνας ἐντὸς αὐτοῦ, μελετῶν, συνθέτων καὶ ἀπαγγέλλων τοὺς λόγους του. Πρὸς τούτοις διὰ ν' ἀποκτήσῃ ἱστορικὰς γνώσεις καὶ πολιτικὴν ἐμπειρίαν, ἰδίως δὲ διὰ νὰ μορφώσῃ τὸ λεκτικόν του ἀντέγραψεν *ὀκτάκις* ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου.

Τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγῶνες ἱκανοποίησαν ἐπὶ τέλους τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου ῥήτορος, στεφανώσαντες διὰ πληρεστάτης ἐπιτυχίας τὴν ἐπιμονὴν τῆς σταθερᾶς θελήσεώς του καὶ ἀναδείξαντες αὐτὸν τὸν μεγαλείτερον καὶ δεινότερον ῥήτορα ἀφ' ὅσους ἄχρι τοῦδε ἐγέννησεν ὁ ἀρχαῖος καὶ νεώτερος κόσμος.

Ὁ νέος οὗτος ἦτο ὁ Δημοσθένης.

Οἱ συμπολῖταί του Ἀθηναῖοι καὶ πάντες οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ Ἕλληνες ἐθαύμαζον αὐτὸν διὰ τὴν ἀνδρικὴν εὐγλωττίαν του. Ὁ δὲ γνήσιος τοῦ ἀνδρὸς πατριωτισμὸς ἔτι μᾶλλον ἐλάμπρυνε τὴν εὐγλωττίαν του ταύτην.

Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὅστις διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεώς του κατετρόμαζε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα, μόνον ἐνώπιον τοῦ Δημοσθένους ἔτρεμε, διότι αὐτός, ἀποκαλύπτων καὶ κεραυνοβολῶν διὰ τῶν *Φιλιππικῶν* του λόγων τὰ κατακτητικὰ σχέδιά του, ἤναπτε καὶ διήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν.

Ἰδοὺ τὰ ἀποτελέσματα τῆς φιλοτιμίας, τῆς σταθερᾶς θελήσεως καὶ τῆς φρονίμου ἐπιμονῆς.

Σταγόνες ὕδατος, πέτρας κοιλαίνουσι.

49. Μία μητέρα.

Ἦτο χειμών. Ὁ ἥλιος ἔδυσεν ἢ ἀπὸ τῶν νεφῶν ἀπεσβέσθη, ὁ ἄνεμος ἔξω ἄγριος ἐγόγγυζεν, ἡ χάλαζα ἔπληττε διακεκομμένως τοῦ παραθύρου τὰς ὑέλους.

Νεαρὰ μήτηρ ἐκάθητο παρὰ τὴν κοιτίδα τοῦ τέκνου της. Τοῦτο κάτωχρον, μὲ ὀρθαλμοὺς κλειστούς, ἀνέπνεε δυσκόλως καὶ ἑκάστη πνοὴ ἦτο βαθεῖα ὡς νὰ ἦτο ἀναστεναγμός. Ἔφερεν ἐπὶ τοῦ μετώπου του πλειοτέρας ῥυτίδας ἢ ἔτη.

Ἠδύνατό τις μόνον ἀτενίζων ν' ἀναγνώσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς μητρός, ὅτι βαρεῖα ὀδύνη ἐσπάρασσεν ἐνδομύχως τὴν ταλαίπωρον. Ἔβλεπε τὸ ἀσθενοῦν μετὰ λύπης ἀφώνου, ὡς ἡ ἀπελπισία. Ἠγρύπνει πρὸ τριῶν νυκτῶν.

Ἡ θύρα ἐκρούσθη.

— Εἰσέλθετε, εἶπεν ἡ μήτηρ.

Ἡ θύρα ἠνοίχθη καὶ ἐκλείσθη πάλιν ἀθορύβως. Ἡ περίλυπος μήτηρ, μὴ ἀκούσασα βήματα, ἐστράφη νὰ ἴδῃ.

Εἶδε τότε νὰ πλησιάζῃ κάτισχνος γέρων, κεκαλυμμένος διά τινος σκεπάσματος ὡς τὸ τῶν ἵππων.

Ἦτο ἔνδυμα ἐλεεινόν· ἄλλο νὰ φορέσῃ δὲν θὰ εἶχεν. Ἦτο γυμνόπους· διὰ τοῦτο βεβαίως ἐβημάτιζεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀψοφητί. Σκελετώδης, σιγηλός.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ γέρων ἔτρεμεν ἀπὸ τοῦ κρύους, καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἐσιώπα, τὸ δὲ τέκνον ἐφαίνετο βαθύτερον κοιμώμενον ἀφ' ὅτου αὐτὸς εἰσῆλθεν, ἡ πτωχὴ μήτηρ ἠγέρθη νὰ συνδαυλίσῃ τὴν ἑστίαν, νὰ δώσῃ ζωὴν εἰς τὸν κατάψυκτον.

Ὁ γέρων κατέλαβε τὴν θέσιν της καὶ ἤρχισε νὰ βαυκαλίζῃ τὸ νήπιον ἐπᾴδων ᾆσμα θανασίμως πένθιμον, εἰς γλῶσσαν ἄγνωστον.

— Δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι θὰ λυτρώσω αὐτό; Εἶπεν ἡ μήτηρ ἀπευθυνομένη εἰς τὸν σκοτεινὸν ξένον.

Αὐτὸς ἔκαμε διὰ τῆς κεφαλῆς σημεῖον, ὅπερ οὔτε ναί, οὔτε ὄχι ἐδήλου, καὶ ἀφῆκε μειδίαμα ἀλλόκοτον.

Ἡ μήτηρ ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς, μεγάλα δάκρυα ἤρχισαν λειβόμενα ἐπὶ τῶν παρειῶν της, ἡ κεφαλή της ἔπεσε βαρεῖα ἐπὶ τοῦ στήθους.

Ὁ γέρων ἠρέμα ἐκίνει τὸ λίκνον, ἐφησυχάζων αὐτήν. Ἐκεῖ ἡ καταβεβλημένη μήτηρ, θαλπομένη ὑπὸ τῆς πυρᾶς, ἐκλυομένη ὑπὸ τῆς λύπης, ἀφέθη ἄκουσα εἰς λιποθυμον ὕπνον ἐπὶ στιγμήν. Αἴφνης ἀφυπνίσθη ἔντρομος παγερά.

— Ποῦ εἶνε λοιπὸν ὁ γέρων; ἀνεφώνησεν.

Ἐκεῖνος δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖ.

Τρέχει εἰς τὴν κοιτίδα.

Ἡ κοιτὶς ἦτο κενή. — Πτωχὴ μῆτερ! . . . Ὁ ὕπνος σου συνέδραμε τὸν θάνατον· οἱ δύο ἀδελφοὶ βοηθοῦνται.

Ὁ γέρων εἶχεν ἁρπάσῃ τὸ παιδίον.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν τὸ παλαιὸν ὡρολόγιον, ὅπερ ἐπὶ

τοῦ τοίχου εἰς μίαν γωνίαν ἠρείδετο, ἐφάνη ὡσεὶ λυόμενον, τὸ ἐκκρεμὲς κατέβη ἕως ἐδάφους, ἡ ὥρα ἐσταμάτησεν. Ἀντίπεραν, μακράν, ἠκούσθη φωνὴ γλαυκός.

Ἡ μήτηρ ἐλαφροσκεπής, λυσίκομος ἐρρίφθη ἔξω τῆς οἰκίας ἀναφωνοῦσα.

— Τὸ τέκνον μου! Τί ἔγεινε τὸ τέκνον μου;

Γυνὴ ὑψηλή, περιβεβλημένη μέλαιναν μακρὰν ἐσθῆτα καὶ περιφερομένη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπέναντι τῆς οἰκίας, μὲ τοὺς πόδας εἰς τὴν χιόνα, τῇ εἶπεν·

— Ἄφρον! Ἀφῆκες τὸν θάνατον νὰ εἰσέλθῃ καὶ βαυκαλίσῃ τὸ τέκνον σου, ἀντὶ ν' ἀποδιώξῃς αὐτόν. Ἀπεκοιμήθης, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἦτο ἐκεῖ, ἐν ᾧ αὐτὸς περιέμενε νὰ κλείσῃς τοὺς ὀφθαλμούς. Τότε τὸ ἥρπασεν· εἶδον αὐτὸν νὰ φεύγῃ δρομαῖος καὶ νὰ φέρῃ τὸ τέκνον σου εἰς τοὺς βραχίονάς του. Ἔφευγε ταχὺς ὡς ὁ ἄνεμος, καὶ ὅ,τι ὁ θάνατος ἀπαγάγῃ οὐδέποτε φέρει ὀπίσω, πτωχὴ μῆτερ, οὐδέποτε!

— Ὦ, εἰπέ μοι μόνον τὴν ὁδόν, ἣν ἔλαβεν, ἀνεφώνησεν ἡ μήτηρ, καὶ θὰ δυνηθῶ ν' ἀνεύρω αὐτὸν ἐγώ.

— Ἀληθῶς οὐδὲν μοὶ εἶνε εὐκολώτερον, εἶπεν ἡ μέλαινα γυνή, ἀλλὰ πρὶν ἢ τοῦτο κάμω, θελω νὰ μοὶ τραγῳδήσῃς ὅλα τὰ ἄσματα, ἅτινα ἔψαλλες βαυκαλίζουσα τὸ τέκνον σου ὑγιές. Εἶμαι ἡ Νυξ.

— Σοὶ τὰ λέγω ὅλα, ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου, εἶπεν ἡ μήτηρ, ἀλλ' ἄλλοτε, ἀλλ' ἀργότερον.

Ἄφες με ἤδη νὰ περάσω μήπως τοὺς συναντήσω καὶ ἐπαναφέρω τὸ τέκνον μου.

Ἀλλ' ἡ Νὺξ ἔμεινεν ἄφωνος καὶ ἀνένδοτος.—Τότε ἡ δειλαία μήτηρ, περίδακρυς καὶ ἀγωνιῶσα, ἤρξατο ἐπᾴδουσα· οἱ λυγμοὶ ἦσαν τὸ μέτρον τῶν στίχων, καὶ ἐλέγοντο μετὰ τοσαύτης περιπαθείας καὶ στοργῆς, ὥστε ἦτο δυνατὸν ν' ἀναστήσωσι νεκρὸν καὶ οὐχὶ ν' ἀποκοιμίσωσιν ἐγρηγορότα. Εἶπε:

Κοιμήσου, ἄστρον μου γλυκύ,
Τὰ βλέφαρά σου κλεῖσε.
Ἡμέρα εἶμαι, φυλακὴ
Τοῦ ὕπνου σου. Κοιμοῦ,
Κοιμήσου Εὐφροσύνη μου
Καὶ ὕπνος μου σὺ εἶσαι,
Σὺ εἶσαι ἡ γαλήνη μου
Καὶ τ' ὄνειρον ὁμοῦ . . . .

Καὶ ὅταν πάλιν τὴν αὐγὴν
Τὰ ὄμματα ἀνοίγῃς,
Καὶ μὲ οὐράνιον σιγὴν
Ἐμπρός μου μειδιᾷς,
Λέγω: Ξανθέ μου ἥλιε,
Ἐὰν ποτέ μου φύγῃς,
Ὦ! . . . . . .

Ἡ φωνὴ τῆς μητρὸς ἐθραύσθη ὑπὸ χείμαρρον δακρύων, ὡς κλωνίον κρίνου ὑπὸ πολλὴν δρόσον. Ἔμεινεν ὀλολύζουσα.

— Ἀρκεῖ, εἶπεν ἡ Νὺξ συγκεκινημένη. Ταλαίπωρος, ἤρχισας, ὅθεν ἔπρεπε νὰ τελειώσῃς . . . . Ἄγε κατ' εὐ-

θεῖαν εἰς τὸ σκοτεινὸν ἐκεῖνο δάσος τῶν κυπαρίσσων· ἐκεῖ εἶδον νὰ εἰσέλθῃ ὁ θάνατος μετὰ τοῦ τέκνου σου.

Ὥρμησεν ἡ μήτηρ, φθάνει, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δάσους ἡ ὁδὸς ἠνοίγετο εἰς δύο. Ἐστάθη ἀποροῦσα ποῦ νὰ διευθυνθῇ, ἂν δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ.

Ἀκριβῶς ὅθεν ἡ ὁδὸς διεκλαδίζετο, μεγάλη ἐφύετο βάτος, ἥτις οὔτε ἄνθη οὔτε φύλλα εἶχε πλέον, διότι ἦτο χειμών. Ἦτο κεκαλυμμένη ὑπὸ τοῦ παγετοῦ καὶ εἰς τοὺς κλῶνάς της ἀντὶ ἀνθέων ἔφερε κρύσταλλα.

Εἶπεν ἡ μήτηρ εἰς τὴν βάτον.

— Μήπως εἶδες τὸν θάνατον νὰ διέλθῃ μετὰ τοῦ τέκνου μου ἐντεῦθεν;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ ἀκανθηρὸς Θάμνος· ἀλλὰ δὲν θὰ σοὶ εἴπω τὴν ὁδόν, ἣν ἔλαβε, πρὶν ἡ μὲ θερμάνῃς εἰς τὸ στῆθός σου, διότι, βλέπεις, ἀπεκρυσταλλώθην.

Ἡ μήτηρ ἄνευ δισταγμοῦ ἐγονυπέτησε καὶ ἐνηγκαλίσθη θλίβουσα τὴν βάτον ἐπὶ τοῦ στήθους της. Οἱ πάγοι ἀνελύοντο, αἱ ἄκανθαι γυμνούμεναι εἰσήρχοντο εἰς τῆς μητρὸς τὰ στήθη καὶ τὸ αἷμα ἀπελείβετο εἰς ῥανίδας μεγάλας. Ἀλλὰ βαθμηδόν, ἐν ᾧ τὸ στῆθος τῆς μητρὸς κατεσχίζετο καὶ τὸ αἷμα κατέρρεεν ἐπὶ τῆς βάτου, ἥτις ἦτο ἀγρία λευκάκανθα, ἀνεβλάστανον περικαλλῆ πράσινα φύλλα καὶ ὡραῖοι ἐρυθρωποὶ καρποί. Τόσον θερμὴ εἶνε ἡ καρδία μιᾶς μητρός!

Τότε ἡ βάτος τῇ ὑπέδειξε τὴν ὁδόν, ἣν ὤφειλε ν' ἀκολουθήσῃ.

Αὕτη ἔδραμε φλογερά, ὡς ἡλιακὴ ἀκτίς, καὶ μετὰ μικρὸν περιῆλθε τὴν ὄχθην μεγάλης λίμνης, ἐφ' ἧς οὔτε λέμβος οὔτε πλοιάριον ἐφαίνετο. Ἡ λίμνη ἦτο παγωμένη εἰς τοσοῦτον, ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ διέλθῃ αὐτὴν κολυμβῶσα, ἐπὶ τοσοῦτον ἅμα ὑδατώδης, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ διέλθῃ αὐτὴν πεζῇ. Βλέπει κύκλῳ· εἰς τὸ πλάτος ἡ λίμνη εἶνε ἀπέραντος, ὡς ὁ λογισμός.

Ἡ τάλαινα μήτηρ ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα καὶ ἀνέτεινεν ἱκέτιδας χεῖρας ἐλπίζουσα, ὅτι ὁ Θεὸς ἤθελε θαυματουργήσῃ ὑπὲρ αὐτῆς.

— Μὴ ἔλπιζε τὸ ἀδύνατον, τῇ λέγει ἡ νηρηὶς τῆς λίμνης, ἐγείρουσα τὴν λευκὴν κεφαλήν της ὑπὲρ τὰ ὕδατα· ἂς ἴδωμεν μᾶλλον ἂν αἱ δύο ἡμεῖς θὰ κατορθώσωμεν τοῦτο. Ἀγαπῶ νὰ συναθροίζω τοὺς πολυτίμους λίθους, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου εἶνε οἱ ὡραιότεροι ἀφ' ὅσους ποτὲ εἶδον· δέχεσαι νὰ κλαύσῃς ἐπὶ τῶν ὑδάτων μου τόσον, ἕως οὗ καταπέσωσιν οἱ ὀφθαλμοί σου; Διότι οὕτω τὰ δάκρυά σου θὰ μεταβληθῶσιν εἰς μαργαρίτας, οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς ἀδάμαντας. Μετὰ τοῦτο δὲ θὰ σὲ μεταφέρω ἐπὶ τῆς ἑτέρας μου ὄχθης, εἰς τὸ μέγα θερμὸν φυτοκομεῖον, ὅπου ὁ θάνατος διαμένει καὶ ὅπου καλλιεργεῖ τὰ δένδρα καὶ τὰ ἄνθη, ὧν ἕκαστον ἀναπαριστᾷ μίαν ζωὴν ἀνθρώπου.

— Ὦ, μόνον τοῦτο θέλεις; Εἶπεν ἡ πτωχὴ μήτηρ. Ὅλα, ὅλα σοὶ δίδω διὰ νὰ προφθάσω τὸ τέκνον μου!

Καὶ ἤρξατο κλαίουσα, κλαίουσα εἰς τοσοῦτον, ὥστε

στειρεύσαντες πλέον οἱ ὀρθαλμοί, ἠκολούθησαν τὰ δάκρυα, ἅτινα εἶχον μεταβληθῇ εἰς μαργαρίτας, καὶ ἐχύθησαν ἐντὸς τῆς λίμνης, ὅπου μετεβλήθησαν οὗτοι εἰς ἀδάμαντας.

Τότε τὸ πνεῦμα ἀνέτεινε τοὺς βραχίονάς του, ἔλαβε τὴν τυφλὴν μητέρα καὶ ἐντὸς στιγμῆς μετήγαγεν ἐπὶ τὴν ἀντίπεραν ὄχθην. Ἐκεῖ ἠγείρετο τὸ μέγαρον τῶν ζώντων ἀνθέων.

Τὸ μέγαρον τοῦτο ἦτο ὑάλινον, μήκους πολλῶν λευγῶν, ἡπίως θερμαινόμενον τὸν χειμῶνα ὑπὸ ἀοράτων ἑστιῶν, καὶ τὸ ἔαρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἡ πτωχὴ μήτηρ δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ αὐτό, ἐπειδὴ ὄμματα δὲν εἶχε πλέον. Ἐκινήθη ψηλαφῶσα, ἕως οὗ ἀνεῦρε τὴν εἴσοδον· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ ἐκάθητο γραῖα οἰκοφύλαξ.

— Τί ζητεῖς ἐδῶ; ἠρώτησεν ἡ φρουροῦσα.

— Ὤ, μία γυνή! ἀνεφώνησεν ἡ μήτηρ. Θὰ μὲ εὐσπλαχνισθῇ.—Καὶ εἶπεν.

— Ἔρχομαι ζητοῦσα τὸν θάνατον, ὅστις ἥρπασε τὸ τέκνον μου.

— Πῶς ἦλθες ἐδῶ καὶ τίς σ' ἐβοήθησεν; Ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα.

— Ὁ ἀγαθὸς Θεός, εἶπεν ἡ μήτηρ, μὲ εὐσπλαγχνίσθη. Σὺ ὁμοίως θὰ μὲ εὐσπλαγχνισθῇς καὶ θὰ μοὶ εἴπῃς ποῦ δύναμαι νὰ ἐπανεύρω τὸ τέκνον μου.

— Δὲν γνωρίζω τὸ τέκνον σου, εἶπεν ἡ γραῖα, καὶ σὺ δὲν δύνασαι πλέον νὰ τὸ ἴδῃς. Πολλὰ ἄνθη καὶ δένδρα ζωῆς ἀπέθανον τὴν νύκτα ταύτην. Μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθῃ ὁ θάνατος διὰ νὰ τὰ ἀποσπάσῃ, διότι δὲν ἀγνοεῖς, ὅτι πᾶν ἀνθρώπινον πλάσμα ἔχει ἐδῶ τὸ ἄνθος του ἢ τὸ δένδρον του, κατὰ τὸ σῶμα ἑκάστου. Ἔχουσι τὴν αὐτὴν ὡς τὰ ἄλλα φυτὰ ὄψιν, ἔχουσιν ὅμως καρδίαν καὶ ἡ καρδία αὕτη πάλλει πάντοτε. Καὶ ἀφ' οὗ ἡ καρδία τῶν μικρῶν παιδίων κτυπᾷ ὡς καὶ τῶν ἀνδρῶν, ἂν διὰ τῆς ἁφῆς ἠδύνασο νὰ ἀναγνωρίσῃς τὸν παλμὸν τοῦ ἰδικοῦ σου. . . . . .

— Ὤ, ναί, εἶπεν ἡ μήτηρ, θὰ τὸ ἀναγνωρίσω, εἶμαι βεβαία.

— Τίνος ἡλικίας ἦτο τὸ τέκνον σου;

— Ἑνὸς ἔτους· ἐμειδία πρὸ πολλοῦ, καὶ μόνον διὰ πρώτην φορὰν εἶπε χθὲς τὸ ἑσπέρας *μαμά μου*.

— Θὰ σὲ ὁδηγήσω εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν μονοετῶν παιδίων, ἀλλὰ τί θέλεις μοὶ δώσῃ;

— Μήπως ἔχω τι πλέον νὰ διαθέσω; Εἶπεν ἡ μήτηρ. Τίποτε, ὡς βλέπεις· ἀλλ' ἂν πρόκειται χάριν σου νὰ ὑπάγω γυμνόπους εἰς τὸ πέρας τοῦ κόσμου, θὰ ὑπάγω!

— Δὲν ἔχω ὑποθέσεις εἰς τὸ πέρας τοῦ κόσμου, εἶπε ξηρῶς ἡ γραῖα· ἀλλ' ἂν θέλῃς νὰ μοὶ δώσῃς τοὺς μακροὺς μέλανας βοστρύχους σου ἀναλαμβάνουσα τὴν φαιὰν κόμην μου, θὰ κάμω ὅ,τι ποθεῖς.

— Τοῦτο μόνον! Εἶπεν ἡ πτωχὴ γυνή. —Ὤ, λάβε τους, λάβε τους!

Καὶ ἡ μήτηρ τῇ ἔδωκε τοὺς ὡραίους μέλανας πλοκάμους της εἰς ἀνταλλαγὴν τῶν ὀλίγων λευκῶν τριχῶν τῆς γραίας.

Τότε εἰσῆλθεν εἰς τὸ μέγα θερμὸν φυτοκομεῖον τοῦ θανάτου, ὅπου φυτά, ἄνθη, θάμνοι, δένδρα εἶνε παρατεθειμένα καὶ διακεκριμένα κατὰ ἡλικίαν.

Ἦσαν ἐκεῖ ὑάκινθοι ὑπὸ ὑαλίνας καλύπτρας, ὑδροχαρῆ φυτὰ ἔπλεον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν λεκανῶν, ἄλλα ζωηρὰ καὶ δροσώδη, ἄλλα ἀσθενῆ καὶ μαραινόμενα. Ἦσαν ἐκεῖ μεγαλοπρεπεῖς φοίνικες, λεῦκαι γιγάντειοι, βαθύσκιοι πλάτανοι· ἦσαν ἐρεῖκαι, ἔρπυλοι, θῦμοι ἀνθοστεφεῖς. Πᾶν δένδρον, πᾶν χόρτον, πᾶν ἄνθος εἶχε τὸ ὄνομά του καὶ ἀναπαρίστα μίαν ζωὴν ἀνθρωπίνην. Ἦσαν ἐκεῖ δένδρα μεγάλα εἰς στενοὺς πίθους, ἑτοίμους νὰ διαρραγῶσιν ἕνεκα τῆς σμικρότητός των· ἦσαν πάλιν πολλὰ μικρὰ φυτὰ τεθειμένα εἰς πολυτελεῖς γάστρας, δεκάκις ἀναλόγως δι' αὐτὰ μεγαλειτέρας. Οἱ στενοὶ πίθοι παρίστανον τοὺς πτωχούς, αἱ μεγάλαι γάστραι τοὺς πλουσίους.—Τέλος ἡ μήτηρ ἔφθασεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν παιδίων.

— Ἐδῶ, τῇ εἶπεν ἡ γραῖα.

Τότε ἡ τυφλὴ μήτηρ ἤρχισε νὰ ἀκροᾶται τοὺς παλμοὺς τῶν ἀνθέων καὶ νὰ θίγῃ τὰς παλλομένας καρδίας των.

Εἶχε δὲ κλίνῃ τοσάκις ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ τέκνου της, τοὺς παλμοὺς αἰσθανομένη, ὥστε θὰ ἀνεγνώριζε

τὴν καρδίαν του καὶ ἐν μέσῳ μυριάδων ἄλλων καρδιῶν.

— Ἐδῶ εἶνε, ἐδῶ εἶνε! Ἀνεφώνησεν ἐν τέλει τείνουσα τὰς χεῖράς της εἰς μικρόν τινα κάκτον, ὅστις ἔκλινε μεμαραμμένος παρά τινα ἐκεῖ πλευράν.

— Μὴ ἐγγίσῃς τὸ ἄνθος τοῦ τέκνου σου, τῇ εἶπεν ἡ γραῖα, ἀλλὰ τοποθετήσου ἐδῶ πλησίον. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀναμένω τὸν θάνατον, καὶ ὅταν αὐτὸς ἔλθῃ, μὴ ἀφήσῃς αὐτὸν ν' ἀποσπάσῃ τὸ δενδρύλλιον, καὶ ἂν ἐπιμείνῃ, ἀπείλησον αὐτὸν ὅτι θὰ κάμῃς τὸ ἴδιον εἰς δύο ἄλλα ἄνθη· αὐτὸς θὰ φοβηθῇ, διότι διὰ ν' ἀποσπάσῃ ἓν τῶν φυτῶν, πρέπει νὰ λάβῃ τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ θάνατος ὀφείλει λόγον εἰς τὸν Θεὸν δι' ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἄνθη.

— Ἀλλὰ διατί, εἶπεν ἡ μήτηρ, διατί κρυόνω;

— Εἰσέρχεται ὁ θάνατος, εἶπεν ἡ γραῖα. Μεῖνον αὐτοῦ καὶ μὴ λησμόνει ὅ,τι σοὶ εἶπον.

Καὶ ἡ γραῖα ἔφυγε.

Καθ' ὅσον ὁ θάνατος προσήρχετο, ἡ μήτηρ ἠσθάνετο τὸ ψῦχος διπλασιαζόμενον. Δὲν ἔβλεπεν αὐτόν, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι τέλος ἦτο ἐμπρός του.

— Πῶς ἠδυνήθης νὰ εὕρῃς τὸν δρόμον ἕως ἐδῶ; Πῶς μάλιστα ἠδυνήθης νὰ φθάσῃς ἐδῶ πρὶν ἐμοῦ; Εἶπεν ὁ θάνατος.

— Εἶμαι μήτηρ, ἀπεκρίθη ἡ δύσμοιρος.

Ὁ Θάνατος ἐκτείνει τὸν ξηρὸν βραχιονά του πρὸς τὸν μικρὸν κάκτον· ἀλλ' ἡ μήτηρ νοήσασα τοῦτο ἐκάλυψεν

αὐτὸν διὰ τῶν χειρῶν της μετὰ τοσαύτης ἰσχύος καὶ ἐπιμονῆς, ὥστε οὐτος οὐδὲ ἓν τῶν φύλλων του συνέλαβε.

Τότε ὁ Θάνατος ἐφύσησεν ἐπὶ τῶν χειρῶν τῆς μητρός, καὶ ἡ ἀτυχὴς ἠσθάνθη τὴν πνοὴν αὐτοῦ ὡς ἀπὸ στόματος ἐκπνεομένην μαρμάρου. Οἱ μυῶνες αὐτῆς ἐχαλαρώθησαν καὶ αἱ χεῖρές της ἀπεσπάσθησαν τοῦ φυτοῦ ἀνίσχυροι καὶ κατάψυχροι.

— Ἄρρον! Δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ παλαίσῃς ἐναντίον μου, εἶπεν ὁ Θάνατος.

— Ὄχι· ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς Θεὸς δύναται τοῦτο, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ.

— Ἐγὼ πράττω ὅ,τι ἐκεῖνος μὲ διατάττει, ἀπήντησεν ὁ Θάνατος. Εἶμαι κηπουρός του· ἀνασπῶ τὰ ἄνθη καὶ τὰ δένδρα, ἃ ἐφύτευσεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ φυτεύω πάλιν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ μεγάλου τούτου παραδείσου.

— Ὦ, ἀπόδος μοι τὸ τέκνον, εἶπεν ἡ μήτηρ κλαίουσα καὶ ὀλοφυρομένη, ἢ ταὐτοχρόνως ἀπόσπασον καὶ τὸ δένδρον τὸ ἰδικόν μου!

— Ἀδύνατον, εἶπεν ὁ Θάνατος· σὺ ἔχεις νὰ ζήσῃς ἀκόμη τριάκοντα ἔτη.

— Τριάκοντα ἔτη! Ἀνεφώνησεν ἄπελπις ἡ μήτηρ· καὶ τί θέλεις, ὦ Θάνατε, τί θέλεις νὰ κάμω τὰ τριάκοντα αὐτὰ ἔτη; Δὸς αὐτὰ εἰς εὐτυχεστέραν μητέρα, ὅπως ἐγὼ ἔδωκα τὸ αἷμά μου εἰς τὴν βάτον, τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὴν λίμνην, τοὺς πλοκάμους μου εἰς τὴν γραῖαν.

— Ὄχι, εἶπεν ὁ Θάνατος· αὕτη εἶνε ἡ βουλὴ τοῦ Θεοῦ καὶ οὐδὲν νὰ παραλλάξω δύναμαι.

— Τότε λοιπόν, εἶπεν ἡ μήτηρ, οἱ δύο μας;—Θάνατε, ἐὰν ἐγγίσῃς εἰς τὸ φυτὸν τοῦ τέκνου μου θὰ ἀποσπάσω καὶ ἐγὼ ταῦτα.

Καὶ συνέλαβε διὰ τῶν χειρῶν δύο νεαρὰς φυξίας.

— Μὴ ἐγγίζῃς εἰς τὰ ἄνθη ταῦτα, ἀνεφώνησεν ὁ Θάνατος· λέγεις, ὅτι εἶσαι δυστυχής, καὶ ὅμως θέλεις νὰ καταστήσῃς μίαν ἄλλην μητέρα δυστυχεστέραν ἀπὸ σέ, διότι αἱ δύο αὗται φυξίαι εἶνε δίδυμα.

— Ὦ, μία μητέρα ἀκόμη! Εἶπεν ἡ πτωχὴ γυνή, καὶ ἀφῆκε τὰ ἄνθη.

Ἐγένετο σιγή, καθ' ἣν ἐφαίνετο ὡς νὰ ἠσθάνθη ὁ Θάνατος ἐλέους συγκινήσεις.

— Λάβε, εἶπεν ὁ Θάνατος, παρουσιάζων εἰς τὴν μητέρα δύο ὡραίους ἀδάμαντας· εἶνε οἱ ὀφθαλμοί σου· ἐπῆρα αὐτοὺς διερχόμενος ἀπὸ τῆς λίμνης. Ἀνάλαβε αὐτούς· εἶνε λαμπρότεροι καὶ ὡραιότεροι ἀφ' ὅσον ποτὲ ὑπῆρξαν. Σοὶ τοὺς χαρίζω, καὶ ἰδὲ εἰς τὸ βαθὺ τοῦτο νᾶμα τῆς πηγῆς, ὅπερ ῥέει πλησίον σου. Θὰ σοὶ εἴπω τὰ ὀνόματα τῶν δύο τούτων ἀνθέων, ἅπερ ἤθελες νὰ ἀποσπάσῃς καὶ θὰ ἴδῃς ὅλον τὸ μέλλον, ὅλον τὸν βίον τῶν δύο τούτων φυξιῶν. Θὰ ἴδῃς τί ἤθελες νὰ θραύσῃς καὶ ἀφανίσῃς.

Καὶ ἀναλαβοῦσα τὰ ὄμματά της ἡ μήτηρ εἶδεν εἰς τὴν πηγήν. Ἦτο μαγικὸν θέαμα νὰ βλέπῃ τις διὰ ποῖον

ἀέλλον ἀγαθοεργιῶν καὶ εὐδαιμονίας ἦσαν προωρισμένα τὰ δύο ἄνθη, ἄτινα ἀπεπειράθη νὰ ἐκριζώσῃ. Ἡ ζωή των ἔρρεεν ὑπὸ ὁρίζοντα χαρᾶς, ἐν μέσῳ συναυλίας εὐλογιῶν.

— Ἄ, εἶπεν ἡ μήτηρ καλύπτουσα τοὺς ὀφθαλμούς της, θὰ ἐγινόμην ἔνοχος φοβερά.

— Ἰδέ, εἶπεν ὁ Θάνατος.

Αἱ δύο ψυξίαι εἶχον ἀφανισθῇ καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀνεφαίνετο εἰς μικρὸς κάκτος, ὅστις ἐλάμβανε τὸ σχῆμα παιδίου. Τὸ παιδίον ἀνεπτύσσετο καὶ ἐγένετο ἀνὴρ πλήρης παθῶν φλογερῶν. Ἡ ζωή του ἦτο σύννεφον δακρύων, παραφορᾶ ὀδύνης. Ἀπέθνησκεν αὐτόχειρ.

— Ὦ Θεέ μου, εἶπεν ἡ μήτηρ, τίς ἦτο αὐτός;

— Τὸ τέκνον σου, ἀπεκρίθη ὁ Θάνατος. Ἡ πτωχὴ μήτηρ ἀνέπεμψε στεναγμὸν καὶ ἐστρεύθη κατὰ γῆς. Μετ' ὀλίγον ἀνεγείρουσα τὰς χεῖράς της πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Ὦ Θεέ μου, εἶπεν, ἀφ' οὗ μοὶ τὸ ἀφῄρεσας, φύλαττε αὐτό. Ὅ,τι παρὰ Σοῦ γίνεται, γίνεται καλῶς.

Τότε πλέον ὁ Θάνατος ἔτεινε τὸν βραχίονά του ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς ζωῆς τὸν μικρὸν κάκτον.

Ἀλλ' ἡ μήτηρ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς κρατήσασα τὸν βραχίονά του καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἐπαναδίδουσα τοὺς ὀφθαλμούς της.

— Στάσου, εἶπεν, ἵνα μὴ τὸ ἴδω ἀποθνῄσκον!

Καὶ ἡ μήτηρ, ἡ τάλαινα μήτηρ, ἔζησε τριάκοντα ἔτη τυφλὴ καὶ ἐγκαρτεροῦσα.

Ὁ Θεὸς ἔθηκε τὸ παιδίον ἐν μέσῳ τῶν ἀγγέλων, τὴν μητέρα εἰς τὰς τάξεις τῶν μαρτύρων.

---

50. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ Θάνατος.

Ὁ Θεὸς τὸν Θάνατον, λυτρωτὴν τῶν πόνων,
ἔπεμψεν εἰς ἄρρωστον, ἄνδρα γεωπόνον,
νὰ τῷ δώσῃ ἄνεσιν τῶν δεινῶν καὶ κόπων,
καὶ εἰς ἀναπαύσεως νὰ τὸν φέρῃ τόπον.
Ἔβλεπε ὁ Θάνατος κ' ἐπὶ τῆς καλύβης
τοῦ πτωχοῦ ἐκάθησεν, ὡς ἡ ὄρνις ἴδης.
Στεναγμοὶ ἠκούοντο, οἰμωγαὶ καὶ θρῆνοι,
ὅλη κατεσείετο στέγ' ἡ καλαμίνη.
Πέντε, ἓξ ἀνήλικα, καὶ ἀπὸ μητέρα ὀρφανὰ
ὀρφανά, τὸν θνήσκοντα ἔκλαιον πατέρα.
«Θνήσκει, πάτερ, ἔκραζον κύκλοθεν τῆς κλίνης
καὶ ἡμᾶς τὰ ἔρημα, ἄχ! ποῦ μᾶς ἀφίνεις;»
Ἤκουσεν ὁ Θάνατος καὶ τὰ ἐλυπήθη·
οἰκτιρμὸν ἠσθάνθησαν τ' ἄπονά του στήθη.
Ἄπρακτος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν κύριόν του,
κ' ἐν ταὐτῷ φοβούμενος τὸν φρικτὸν θυμόν του,
ἄφωνος εἰς τοὐρανοῦ ἴστατο τὰς θύρας.
— «Διατί, ὦ Θάνατε, μὲ κενὰς τὰς χεῖρας;»
— «Διὰ τὰ παντέρημα τίς θὰ προνοήσῃ,
ὅταν καὶ ὁ μόνος των βοηθὸς τ' ἀφήσῃ;»
— «Τρέξε! Εἶπ' ὁ Ἄναρχος, τρέξε ν' ἀποσπάσῃς
λίθον ἀπὸ τ' ἄμετρα βάθη τῆς θαλάσσης».
Εἶπε· κ' εἰς τὴν θάλασσαν δίχως νὰ βραδύνῃ,

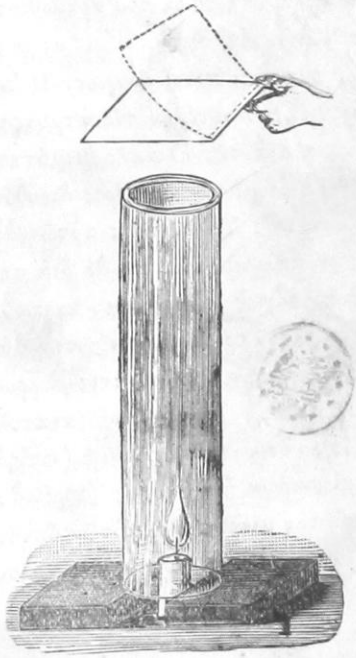
ὡς βολὶς ὁ Θάνατος πίπτει μολυβδίνη,
καὶ εἰς τὰ οὐράνια μετὰ τάχους ἴσου
φέρει τὸν ζητούμενον λίθον τῆς ἀδύσσου.
— «Θραῦσέ τον!» Εἰς δάκτυλα δύο τὸν λαμβάνει,
τὸν συντρίβει, κ' ἔνδον του σκώληξ ζῶν ἐφάνη.
Τότε ὁ Πανάγαθος ἔκραξεν ὀργίλος,
καὶ ὁ θόλος τοὐρανοῦ ἔτρεμεν ὁ κοῖλος·
— «Τίς εἰς τὰ ἀνήλια βάθη, ἀποκρίσου,
συντηρεῖ τὸν σκώληκα τοῦτον τῆς ἀδύσσου;
Τίς ὁμοῦ, ὦ κάθαρμα, κάλλιον γνωρίζει
ἢ ζωὴν ἢ θάνατον πότε νὰ χαρίζῃ;»
Κ' ἐν ταὐτῷ τὸ σκῆπτρόν του αἴρ' ἡ δεξιά του
δίδ' εἰς τὸ μετάφρενον μίαν τοῦ Θανάτου.
Ἤστραψε κ' ἐβρόντησε, τὸν κατακωφαίνει
καὶ κωφὸς ὁ Θάνατος ἀπὸ τότε μένει.
Μάταια τὰ ὠτά του ὁ κλαυθμός μας κρούει·
δὲν ἀκούει δέησιν, θρήνους δὲν ἀκούει.

---

51. Ῥεύματα ἀέρος· ἄνεμοι.

Πάντα τὰ σώματα διαστελλόμενα ὑπὸ τῆς θερμότητος καθίστανται ἀραιότερα, ἑπομένως καὶ κουφότερα. Τοῦτο παρατηροῦμεν καὶ εἰς τὸν ἀέρα. Ἐὰν ἄνωθεν τοῦ ὑαλίνου σωλῆνος λυχνίας πετρελαίου κρατήσωμεν ὁριζοντίως λεπτὸν τεμάχιον χάρτου παρατηροῦμεν, ὅτι οὗτος ἀνυψοῦται, διότι ὁ ἐντὸς τοῦ σωλῆνος ἀὴρ διαστελλόμενος ὑπὸ τῆς φλογὸς καὶ κουφότερος ἑπομένως καθιστάμενος, ἀνέρχεται ὡς ὁ φελλὸς ἐν τῷ ὕδατι. Ἀνερχομένου τούτου, συγχρόνως εἰσορμᾷ κάτωθεν ἐν τῷ σωλῆνι νέος ἀήρ, ὅστις πάσχει ὅ,τι καὶ ὁ προηγούμενος. Ἐκ τούτου σχηματίζεται ταχὺ καὶ ἀδιάκοπον ῥεῦμα ἀέρος, διευθυνόμενον ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω. (Σχ. 7).

Τοιαῦτα ῥεύματα ἀέρος σχηματίζονται πανταχοῦ, ὅπου θερμαίνεται ἀήρ. Ἐὰν θερμάνωμεν δωμάτιόν τι καὶ εἶτα ἀνοίξωμεν ὀλίγον τὴν θύραν αὐτοῦ, ὁ ἐν αὐτῷ θερμανθεὶς ἀήρ, ὡς ἐλαφρότερος ἐξέρχεται ἐκ τῶν ἄνω τῆς θύρας μερῶν πρὸς τὰ ἔξω, ἐν ᾧ συγχρόνως ἐκ τῶν κάτω εἰσέρχεται ὁ ἔξωθεν ψυχρὸς ἀήρ. Τὰς ἀντιθέτους ταύτας τῶν ῥευμάτων διευθύνσεις εὐκόλως δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν, ἐὰν διαδοχικῶς κρατήσωμεν εἰς τὰ ἄνω καὶ κάτω μέρη τοῦ ἀνοίγματος τῆς θύρας κηρὸν ἀνημμένον· παρατηροῦμεν δηλαδή, ὅτι, ὅταν μὲν κρατῶμεν τὸν κηρὸν πρὸς τὰ κάτω μέρη, ἡ φλὸξ αὐτοῦ διευθύνεται πρὸς τὰ ἔνδον, τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει, ὅταν κρατῶμεν αὐτὸ πρὸς τὰ ἄνω.

Σχ. 7.

Ἤδη εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν πῶς γεννῶνται οἱ ἄνεμοι. Ὅ,τι ὑπὸ τοιούτους ὅρους συμβαίνει ἐν σμικρῷ, τοῦτο ἀκριβῶς γίνεται ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ ἐπὶ τῆς γηΐνης ἐπιφα-

νείας. Ἐὰν ἀντὶ δωματίου φαντασθῶμεν οἱονδήτινα τῆς γῆς τόπον, ὑπερβολικῶς θερμανθέντα ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὰ ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου στρώματα τοῦ ἀέρος θερμαινόμενα καὶ κουφότερα καθιστάμενα ἀνέρχονται εἰς τὰς ὑψηλοτέρας χώρας τῆς ἀτμοσφαίρας. Τότε ὁ ἐκ τῶν πέριξ πυκνότερος ἀὴρ σπεύδων νὰ πληρώσῃ τὸ ἐκ τοῦ ἀραιωθέντος καὶ ἀνελθόντος ἀέρος προκύψαν κενόν, σχηματίζει μέγα καὶ ἰσχυρὸν ῥεῦμα ἀέρος, ὅτε λέγομεν ὅτι *πνέει ἄνεμος*. Ὁ ἄνεμος λοιπὸν εἶνε ῥεῦμα ἀέρος ῥέον ἐκ πυκνοτέρων τῆς ἀτμοσφαίρας στρωμάτων πρὸς ἕτερα, ἅτινα διὰ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος ἐγένοντο ἀραιά.

Τὰ ῥεύματα τοῦ ἀέρος διευθύνονται καθ' ὅλα τὰ μέρη· ὁρίζεται δὲ ἡ διεύθυνσις αὐτῶν διά τινος ὀργάνου, *ἀνεμοδείκτου* καλουμένου, ἔτι δὲ διὰ σημαίας ἢ διὰ τοῦ ἐξ ὑψηλῆς καπνοδόχης ἐξερχομένου καπνοῦ. Καίτοι δὲ ἐκ πάντων τῶν μερῶν τοῦ ὁρίζοντος πνέουσι, διακρίνονται ὅμως ὀκτὼ κύριοι ἄνεμοι, οἵτινες καλοῦνται: *βορρᾶς* (βόρειος), *καικίας* (βορειοανατολικός), *ἀπηλιώτης* (ἀνατολικός), *εὖρος* (νοτιοανατολικός), *νότος* (νότιος), *λίψ* (νοτιοδυτικός), *ζέφυρος* (δυτικὸς) καὶ *σκίρων ἢ ἀργέστης* (βορειοδυτικός). Πάντας τούτους ὡς καὶ τὰς μικροτέρας αὐτῶν ὑποδιαιρέσεις δεικνύει πίναξ τις, *ἀνεμογνώμων* καλούμενος, χρήσιμος τοῖς ναυτιλλομένοις.

---

52. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὁ Ναζιανζηνός.

Ὁ μέγας οὗτος τῆς ἐκκλησίας πατὴρ καὶ διδάσκαλος ἐγεννήθη ἐν τῇ κώμῃ Ἀρειανῷ παρὰ τὴν Ναζιανζόν, ἐξεπαιδεύθη δὲ ἐν Καισαρείᾳ, Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἀθήναις, ἔνθα, ὡς

εἴδομεν, συνήντησε Βασιλείῳ τῷ Μεγάλῳ, μεθ' οὗ δι' ἰσοβίου φιλίας συνεδέθη. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του ἠσπάσθη τὸν μοναχικὸν βίον καὶ ἐβοήθει τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ὄντι ἐπισκόπῳ. Ἀκολούθως μετέβη καὶ ἐφ' ἱκανὸν συνέζησεν, ὡς εἴδομεν, μετὰ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἐν τοῖς κατὰ Πόντον ἐρημητηρίοις, ἐν οἷς ἠσχολεῖτο εἰς θεολογικὰς μελέτας.

Τῷ 361 ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, εἶτα δὲ ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐγένετο ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ, καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον δὲν ἔπαυε καταπολεμῶν τοὺς αἱρετικούς, οἵτινες διὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν διδαγμάτων μεγίστην ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἐπέφερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τῷ δὲ 380 προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ Συνόδου μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς διευθέτησιν τῆς ἀνωμάλου ταύτης καταστάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Ἡ περίοδος αὕτη τοῦ βίου τοῦ Γρηγορίου εἶνε ἡ λαμπροτέρα, διότι διὰ τῆς ἰσχύος τῶν λόγων αὐτοῦ οὐ μόνον τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς λύμης τῶν αἱρετικῶν καὶ κακοδόξων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμασμὸν ἁπάντων προσείλκυσε. Τότε ἐκηρύχθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετ' ὀλίγον πρόεδρος τῆς αὐτόθι συγκροτηθείσης Β'. οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἀλλ' ἕνεκα τῶν διαβολῶν καὶ ῥαδιουργιῶν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, μὴ θελόντων ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸν πρόεδρον, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τοῦ θρόνου· παρουσιασθεὶς λοιπὸν εἰς τὴν Σύνοδον ἔλεξε τάδε:

«Ἄνδρες συμποίμενες τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστοῦ ποίμνης, αἰσχρὸν ὅλως καὶ ἀνάξιον ὑμῶν εἶνε ἂν τοὺς ἄλλους εἰρήνην διδάσκοντες, ὑμεῖς φιλονικεῖτε· πῶς δὲ θὰ πείσητε ἄλλους νὰ

ὁμονοῶσιν, ὑμεῖς αὐτοὶ ὄντες ἀσύμφωνοι; Ἐὰν ἐγὼ εἶμαι ὁ αἴτιος τῆς διαστάσεως, δὲν εἶμαι σεμνότερος τοῦ Ἰωνᾶ· ῥίψατέ με εἰς τὴν θάλασσαν· προτιμῶ νὰ πάθω ὅ,τι θέλετε, καίπερ ἀθῶος ὤν. Χάριν τῆς ὁμονοίας ὑμῶν ἐξορίσατέ με τοῦ θρόνου, διώξατε τῆς πόλεως· μόνον τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὁμόνοιαν ἀγαπήσατε. Χαίρετε, ἱεροὶ ποιμένες, καὶ μὴ λησμονεῖτε τοὺς ἐμοὺς λόγους».

Διὰ τοιούτων ἀξιομνημονεύτων λόγων καταλιπὼν τὸν θρόνον ἐπέστρεψεν εἰς Ναζιανζόν, ἧς διετέλεσεν ἐπίσκοπος μέχρι τοῦ 383, καταπολεμῶν τοὺς αἱρετικούς. Τέλος ἀπεχώρησεν εἰς κτῆμα πατρικόν, ἔνθα συγγράφων ἀπέθανε τῷ 390.

Τὰ σωζόμενα αὐτοῦ συγγράμματα καταδεικνύουσι τὴν ῥητορικὴν δεινότητα καὶ πολυμάθειαν αὐτοῦ. Ἕνεκα δὲ τῶν περὶ Θεοῦ καὶ ἁγίας Τριάδος βαθειῶν αὐτοῦ γνώσεων, πρὸς ἃς οὐδεὶς τῶν ῥητόρων ἠδύνατο ν' ἀντιταχθῇ, *Θεολόγος* ἐπωνομάσθη.

Ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου, ὅτε ψάλλεται καὶ τὸ ἑξῆς:

Ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς τῆς θεολογίας σου, καὶ τῶν ῥητόρων ἐνίκησε σάλπιγγας· ὡς γὰρ τὰ βάθη τοῦ πνεύματος ἐκζητήσαντι, καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγματος προσετέθη σοι. Ἀλλὰ πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, Πάτερ Γρηγόριε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

---

53. Τὸ φασόλιον.

Τὸ *φασόλιον* εἶνε καρπός, ὃν πάντες γινώσκομεν, καὶ μεθ' οὗ πολὺ στενοτέραν γνωριμίαν συνάπτομεν κατὰ τὰς μακρὰς

τεσσαρακοστὰς καὶ τὰς ἐκτάκτους ὀρέξεις. Ἀλλὰ δυστυχῶς πᾶσα ἡ μετ' αὐτοῦ γνωριμία συνίσταται ἁπλῶς εἰς τὸ νὰ τρώγωμεν αὐτόν, καὶ πλὴν τῆς γεύσεως, ἣν εἰς τὸν στόμαχον φέρει, ὅταν πολὺς συσσωρευθῇ, ὀλίγα περὶ αὐτοῦ ἕτερα γνωρίζομεν.

Τὸ τοῦ φασολίου μέγεθος εἶνε διάφορον κατὰ τὸ εἶδος, ἐξ οὗ προέρχεται, τὰ δὲ συνηθέστερα τούτων, τὰ κοινῶς *λόπια* καλούμενα, ἔχουσι μέγεθος μετρίου ἀνθρωπίνου κυνόδοντος. Τὸ φασόλιον, σχῆμα ἔχον νεφροῦ, παρουσιάζει κατὰ τὸ κοῖλον αὐτοῦ μέρος στίγμα τι, πρὸς ὁμφαλὸν ὁμοιάζον, ἔξωθεν δὲ περικαλύπτεται ὑπό τινος λευκοῦ καὶ ἱκανῶς σκληροῦ περικαλύμματος, τοῦ *ἐλύτρου*, ὅπερ εὐκόλως ἀποχωρίζεται, τιθεμένου ἐπ' ὀλίγον τοῦ φασολίου ἐντὸς ζέοντος ὕδατος. Κάτωθεν τοῦ ἐλύτρου διακρίνομεν δύο εὐκόλως ἀπ' ἀλλήλων ἀποχωριζόμενα μέρη, ὄντα κατὰ μὲν τὰ σημεῖα τῆς ἐπαφῆς ἐπίπεδα, ἔξωθεν δὲ κυρτά. Ταῦτα ὑπὸ τῶν *βοτανικῶν* καλοῦνται *κοτυληδόνες*. Μεταξὺ τούτων καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὸ ἄκρον, καθ' ὃ αἱ κοτυληδόνες ἰσχυρότερόν πως εἶνε συνδεδεμέναι, ὑπάρχει μικρόν τι σωμάτιον, ὀξὺ πρὸς τὰ κάτω, ὅπερ καὶ πρὶν ἢ διαχωρίσωμεν τὰς κοτυληδόνας ἐπιφαίνεται. Τὸ σωμάτιον τοῦτο, καίτοι ἐλάχιστον, μεγίστην ἔχει σπουδαιότητα, διότι ἐκ τούτου γίνεται ἡ ῥίζα τοῦ φυτοῦ· διὸ καὶ *ῥιζίδιον* λέγεται. Συνηνωμένον δὲ μετὰ τούτου ὑπάρχει καί τι ἄλλο ἐπίσης μικρόν, ἀλλ' οὐχ ἧττον σπουδαῖον σωμάτιον, *φύτρα* καλούμενον, ἐξ οὗ φύεται τὸ ὑπὲρ τὴν γῆν φυτόν.

Τίς θὰ ἐπίστευεν, ὅτι χάριν τῶν δύο τούτων ἐλαχίστων πραγμάτων, τοῦ ῥιζιδίου καὶ τῆς φύτρας, ἐγένετο ὁλόκληρον

τὸ φασόλιον καὶ ὅτι χάριν αὐτῶν καὶ μόνον βλαστάνει καὶ ζῇ ἡ φασολέα; Καὶ ὅμως εἶνε ἀληθές.

Ὡς τὸ ζῷον πρὸς παραγωγὴν καὶ ἐξασφάλισιν ἑτέρων ὁμοίων αὐτῷ ὄντων μοχθεῖ καὶ ἀγωνίζεται, οὕτω καὶ τὸ φυτὸν τελικὸν τοῦ βίου αὐτοῦ σκοπὸν φέρει τὴν παραγωγὴν ἑτέρου φυτοῦ ὁμοίου. Διὰ τοῦτο ἡ γαλῆ μετὰ τοσαύτης φροντίδος καὶ προφυλάξεως ἐκλέγει ἄσυλον χάριν τῶν *νεογνῶν* αὐτῆς, τὸ πτηνὸν τίκτει ἐν τῇ μετὰ τοσούτου κόπου καὶ τέχνης κατασκευασθείσῃ φωλεᾷ τὰ ᾠὰ αὐτοῦ καὶ τὸ φυτὸν βλαστάνει, ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ, παρουσιάζον ἐντὸς τῶν καρπῶν τὰ ἑαυτοῦ *σπέρματα*. Ὡς δ' ἐκ τῶν ᾠῶν διὰ τοῦ ἐπωασμοῦ εἶνε προωρισμένον νὰ γεννηθῶσιν ὅμοια τοῖς τεκοῦσι ζῷα, οὕτω καὶ ἐκ τῶν τοῦ φυτοῦ σπερμάτων μέλλει διὰ τῆς σπορᾶς ἕτερον φυτὸν ὅμοιον νὰ γεννηθῇ· ἄρα τὰ σπέρματα εἶνε διὰ τὸ φυτὸν ὅ,τι τὰ ᾠὰ διὰ τὸ ζῷον, κάλλιστα δὲ δύναταί τις νὰ ὀνομάζῃ πᾶν φυτοῦ σπέρμα *ᾠὸν φυτικόν*.

Σπείροντες φασόλιον, μετά τινας ἡμέρας παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς. Τὸ μὲν ἔλυτρον αὐτοῦ μαλακύνεται, τὸ ῥιζίδιον, ἐπιμηκυνόμενον, εἰσχωρεῖ κατὰ βάθος ἐν τῇ γῇ, αἱ κοτυληδόνες διευρύνονται, ἡ δὲ φύτρα, αὐξάνουσα καὶ αὐτή, ἀναπτύσσει δύο φυλλάρια, καὶ ἀντιθέτως τοῦ ῥιζιδίου, ἤτοι πρὸς τὰ ἄνω, χωροῦσα σχηματίζει τὸν κορμὸν τῆς νέας φασολέας. Κατὰ τὴν τρίτην περίπου ἡμέραν ἡ φύτρα διατρυπῶσα τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, χωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω, καθ' ὕψος αὐξάνουσα καὶ τὰς δύο κοτυληδόνας διηνοιγμένας φέρουσα, μεταξὺ τῶν ὁποίων κεῖνται τὰ πρῶτα δύο φυλλάρια, ἐν ᾧ συγχρόνως καὶ τὸ ῥιζίδιον μεταβάλλεται εἰς ῥίζαν, ὑπὸ τὴν γῆν διακλαδιζόμενον.

Οὐδὲν δ' αὐξάνει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ προστεθῇ αὐτῷ ἔξωθεν νέα ὕλη. Καὶ ὡς αὐξάνουσι τὰ ζῷα προσλαμβάνοντα ἔξωθεν κατὰ διαλείμματα καὶ εἰσάγοντα ἐντὸς ἑαυτῶν τροφήν, οὕτω καὶ τὰ φυτὰ ἀπορροφοῦσι διὰ τῶν ῥιζῶν αὐτῶν ἐκ τῆς ὑγρᾶς γῆς καὶ εἰσάγουσιν ἐντὸς αὐτῶν νέαν ὕλην. Πλὴν δὲ τούτου τὰ φυτὰ τρέφονται, ὡς εἴπομεν, καὶ ἐκ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Τὰ δὲ ἀρτιγέννητα φυτά, ὡς ἡ μικρὰ ἡμῶν φασολέα, μὴ δυνάμενα κατ' ἀρχὰς νὰ προσλάβωσιν ἔξωθεν ὕλην, τρέφονται ἐξ αὐτῶν τῶν κοτυληδόνων, αἵτινες εἶνε προνενοημένη παρακαταθήκη ἑτοίμου τροφῆς, καὶ αἱ ὁποῖαι ἕνεκα τούτου σμικρύνονται καθόσον τὸ φυτίδιον μορφοῦται καὶ αὐξάνει.

Ἔχει δὲ τὰς δύο εἰρημένας κοτυληδόνας οὐ μόνον τὸ φασόλιον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀμύγδαλον καὶ τὸ ῥοδάκινον καὶ ὁ κύαμος καὶ τὰ σπέρματα πλείστων ἔτι φυτῶν, ἅτινα διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν βοτανικῶν καλοῦνται *δικοτυλήδονα*. Ἕτερα δὲ φυτά, ἔχοντα ἀντὶ δύο μίαν κοτυληδόνα, ὡς ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἄλλα, ὀνομάζονται *μονοκοτυλήδονα*.

---

54. Οἱ μύρμηκες.

Οἱ μύρμηκες ζῶσι κατὰ μεγάλας κοινωνίας, *μυρμηκιὰς* καλουμένας, διαιρούμενοι εἰς τρεῖς τάξεις, ἤτοι εἰς *ἄρρενας*, εἰς *θήλειας* καὶ εἰς *ἐργάτας*. Ἐκ τούτων οἱ τελευταῖοι εἶνε ἄπτεροι, οἱ δὲ λοιποὶ φέρουσι μικρὰς πτέρυγας.

Καὶ οἱ μὲν ἄρρενες, τῇδε κἀκεῖσε διασκορπιζόμενοι,

ταχέως ἀποθνήσκουσιν, ὡς στερούμενοι μασητικῶν ὀργάνων πρὸς προμήθειαν τῆς ἀναγκαιούσης αὐτοῖς τροφῆς καὶ κέντρου πρὸς ἄμυναν. Οἱ δὲ θήλεις, σταθερῶς ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν διαμένοντες, γεννῶσιν ὠά, ἅτινα περισυνάγοντες οἱ ἐργάται ἐκθέτουσιν ὁτὲ μὲν εἰς τὸν ἥλιον, ὁτὲ δὲ ἐντὸς ἀσφαλοῦς καὶ ξηροῦ τῆς φωλεᾶς μέρους, μέχρι τῆς ἐκκολάψεως. Ἐκ τῶν ὠῶν τούτων ἐξέρχονται μικροὶ καὶ λευκοὶ σκώληκες, *νύμφαι* καλούμενοι, οὓς τρέφουσιν οἱ ἐργάται διά τινος ὑγροῦ, ὅπερ ἐξαγουσιν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν. Αἱ νύμφαι μετὰ τὴν τελείαν αὐτῶν ἀνάπτυξιν ὑφαίνουσι περὶ ἑαυτὰς *βόμβυκας*, ἐν οἷς μεταμορφούμεναι ἐξέρχονται ἀκολούθως ὡς τέλειοι μύρμηκες.

Οἱ ἐργάται, πλὴν τῆς εἰρημένης ἐργασίας, συνάγουσι προσέτι καὶ ἀποθηκεύουσι τὴν τροφὴν ἁπάσης τῆς κοινότητος καὶ κατασκευάζουσι καὶ ἐπισκευάζουσι τὰς κατοικίας αὐτῆς. Ἐκ τῶν κατοικιῶν τούτων τινὲς εἶνε ἀληθῶς θαυμάσιαι. Πλεῖσται τούτων, ἐντὸς τῆς γῆς κατασκευαζόμεναι, συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν ἔξω διά τινος μακρᾶς καὶ λαβυρινθώδους ὁδοῦ, ἵνα οὕτω κωλύηται ἡ εἰς αὐτὴν εἴσοδος ἄλλων ἐντόμων, ἐντὸς δ' ἔχουσι πλεῖστα μικρὰ διαχωρίσματα, διὰ στοῶν καὶ διαδρόμων πρὸς ἄλληλα συγκοινωνοῦντα. Ἄλλαι κατασκευάζονται ἐπὶ τοίχων καὶ ἄλλαι ἐντὸς τοῦ κορμοῦ τῶν δένδρων, ὧν τὸ ξύλον διατρυπώμενον ἀφίνει μεταξὺ τῶν θαλαμίσκων διαχωρίσματα λεπτὰ ὡς χάρτην. Ἐν τῇ

μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ οἱ μύρμηκες οἰκοδομοῦσι τὰς φωλεὰς αὐτῶν εἰς ὕψος διπλάσιον ἢ τριπλάσιον τοῦ ἀνθρωπίνου ἀναστήματος. Ἐν δὲ τῇ Αὐστραλίᾳ οἰκοδομοῦσι τὰς κατοικίας αὐτῶν διὰ φύλλων, ἅτινα ἐκ μακρῶν ἀποστάσεων μετακομίζοντες προσαρμόζουσι διά τινος ἰξώδους οὐσίας.

Οἱ μύρμηκες εἶνε ἐργατικώτατοι· ἀναλόγως δὲ τῆς σμικρότητος αὐτῶν ἔχουσι μεγίστην δύναμιν. Ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ νὰ σύρῃ ἐπὶ ἐδάφους ἀνωμάλου ἢ βράζων τὸ βαρὺ πτῶμα ἵππου. Ἀλλ' ὁ μικρὸς μύρμηξ, σύρων ἀκρίδα ἢ κάνθαρον, ἐκτελεῖ ἐπιπονώτερον ἔργον. Πολλάκις δ' ἀνασηκόνει καὶ φέρει ἀκόπως σώματα δεκάκις ἢ δωδεκάκις βαρύτερα τοῦ ἑαυτοῦ σώματος. Ἐργάζεται δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ ἐν ἀνάγκῃ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν καιρῷ θέρους, οἰκοδομῶν, περιθάλπων τὰ νεογνὰ ἢ ἀποταμιεύων τροφήν.

Οἱ μύρμηκες εἶνε ἄριστον φιλοπονίας παράδειγμα.

Ἡ τροφὴ αὐτῶν εἶνε διάφορος· τινὲς προτιμῶσι τὰς φυτικὰς οὐσίας, ἄλλοι τὰς ζωϊκάς. Ὑπάρχουσι μύρμηκες, οἵτινες συντηροῦσιν ἄλλα ἔντομα χάριν τῆς ἐκ τούτων παραγομένης τροφῆς, ὡς ἡμεῖς συντηροῦμεν τὰς ἀγελάδας διὰ τὸ γάλα αὐτῶν. Αἱ ἀγελάδες αὐταὶ τῶν μυρμήκων εἶνε εἶδός τι φθειρῶν, ἐπὶ τῶν φύλλων τῶν φυτῶν εὑρισκομένων. Τὰ ἔντομα ταῦτα ἐκκρίνουσιν ἡδύτατόν τι ὑγρὸν ὡς τὸ μέλι, ὅπερ ὑγρὸν ὑπερβολικῶς ἀγαπῶσιν οἱ μύρμηκες. Συχνάκις δὲ δύναταί τι

νὰ ἴδῃ κοινὸν ξανθὸν μύρμηκα ἐπὶ τῶν κλώνων τῶν θάμνων ἀναρριχώμενον πρὸς ἀναζήτησιν τῆς φυτοφθείρας ταύτης, ἣν, ἀφ' οὗ ἀνεύρῃ, κτυπᾷ ἐλαφρῶς διὰ τῶν κεραιῶν αὐτοῦ, ἡ δὲ φυτόφθειρα ἐκκρίνει σταλαγμὸν μέλιτος, ὃν ἡδέως ἀπορροφεῖ ὁ μύρμηξ.

Λίαν δὲ περίεργος εἶνε ὁ τρόπος, δι' οὗ συνεννοοῦνται πρὸς ἀλλήλους οἱ μύρμηκες. Ὅταν μύρμηξ τις εὕρῃ που ἱκανὴν τροφῆς ποσότητα, τρέχει ταχέως εἰς τὴν μυρμηκιὰν καὶ δι' ἰδίων σημείων ἀγγέλλει τοῦτο τοῖς συνοίκοις, οἵτινες σωρηδὸν ὁρμῶσι πρὸς τὸ πολύτιμον εὕρημα.

Εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ὑπάρχουσι διάφορα εἴδη μεγάλων μυρμήκων, οἵτινες φονεύουσι καὶ τρώγουσιν ἔντομα, πτηνὰ καὶ ἄλλα ζῷα· ἐνίοτε ἀποβαίνουσι καὶ τοῖς κατοίκοις ἐπιζήμιοι. Ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν μυρμήκων τούτων εἶνε ζῷόν τι, *μυρμηκοφάγος* καλούμενον, ὅπερ διὰ τῆς γλώσσης αὐτοῦ συλλαμβάνον καταβροχθίζει αὐτούς.

---

55. Δάμων καὶ Φιντίας.

Ὁ Δάμων καὶ Φιντίας ἦσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορικῆς σχολῆς καὶ ἔζων εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

Ὁ Φιντίας, κατηγορηθεὶς ὡς ἔνοχος συνωμοσίας, κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Ἀλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ

πρὸ τοῦ θανάτου του τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπί τινας ἡμέρας πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλλον εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῇ, ἂν αὐτὸς δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡρισμένην ἡμέραν!

Ὁ τύραννος πιστεύων, ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὕρῃ ὁ Φιντίας, παρεχώρησε τὴν αἰτηθεῖσαν ἄδειαν. Μεγάλως δ' ἐξεπλάγη, ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον εἰς τὸ δεσμωτήριον τὸν φίλον τοῦ Φιντίου Δάμωνα, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ.

Ὅθεν ἀποφυλακίζεται ὁ Φιντίας καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ εἰς συνάντησιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δὲ δεσμὰ αὐτοῦ εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἀλλ' ἡ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ὡρισμένη ἡμέρα ἔφθασεν, ὁ δὲ Φιντίας οὐδαμοῦ ἐφαίνετο! Ὅτε δ' ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἤγγισεν, ἀντὶ τοῦ ἀπόντος Φιντίου, ἀπάγεται σιδηροδέσμιος ὁ Δάμων εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὅλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε καὶ ὀργίζεται κατὰ τῆς αἰσχρᾶς τοῦ Φιντίου προδοσίας, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἕτοιμον ἤδη νὰ καταπέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ δὲ Διονύσιος οἰκτείρει ἀφ' ἑνὸς τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσαν τὴν στιγμήν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ἤλπιζε νὰ σώσῃ τὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρά του δὲν ἦτο πλήρης, διότι γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀνέμενε τὴν ἐμφάνησίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δήμιος ἑτοιμάζεται καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ τρομερὰ στιγμὴ τῆς καρατομήσεως ἐπίκειται, ὅτε αἴφνης κραυγαὶ θορυβώδεις ἀκούονται λέγουσαι· «ὁ Φιντίας, ὁ Φιντίας!» Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος, ζητῶν νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ταύτην, ὡς αὐτῷ ἀνήκουσαν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων ἐπιμένει ἀρνούμενος.

Ἔκθαμβοι καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦσι πάντες τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Διονύσιος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, διὸ χαρίζει τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν καὶ εἰς τὸν φίλον του Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ αὐτῶν πάλην καὶ ζητεῖ νὰ συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας των.

Πλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.

---

56. Ἄνεμοι.

Οἱ ἄνεμοι ἐκ τῆς τακτικῆς ἢ ἀτάκτου αὐτῶν πνοῆς διαιροῦνται εἰς *σταθερούς*, εἰς *περιοδικοὺς* καὶ εἰς *ἀστάτους*.

Οἱ σταθεροὶ ἄνεμοι, λεγόμενοι καὶ *ἐτησίαι*, πνέουσι διηνεκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐκ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Ἕνεκα τῆς ἐν τῷ ἰσημερινῷ ἐπικρατούσης ὑπερβολικῆς θερμότητος τὰ ἐπ' αὐτοῦ κείμενα στρώματα τοῦ ἀέρος θερμαινόμενα καὶ ἐλαφρότερα καθιστάμενα ἀνέρχονται εἰς τὰς ὑψηλὰς χώρας τῆς ἀτμοσφαίρας· τὰ δὲ παρὰ τοὺς πόλους στρώματα ὡς ψυχρότερα καὶ ἐπομένως βαρύτερα κατέρχονται πρὸς τὸν ἰσημερινόν, καταλαμβάνοντα τὸν κενωθέντα χῶρον. Τὰ ῥεύματα ταῦτα ἔπρεπε νὰ ἔχωσι διεύθυνσιν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον· ἕνεκα ὅμως τῆς περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς τῆς γῆς ἐκτρεπόμενα μεταβάλλονται εἰς ἄνεμον βορειοανατολικὸν καὶ τέλος ἀνατολικόν. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι πνέουσι συνήθως παρ' ἡμῖν τὸ θέρος, καλούμενοι κοινῶς *μελτέμια*.

Οἱ περιοδικοὶ ἄνεμοι πνέουσι πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ἐν ταῖς αὐταῖς ὥραις τοῦ ἔτους ἢ τῆς ἡμέρας. Τοιοῦτοι εἶνε οἱ *μουσσῶνες*, ὁ *σιμοὺν* καὶ ἡ *αὔρα*.

Οἱ μουσσῶνες πνέουσιν ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου ἐκ τοῦ βορειοανατολικοῦ σημείου τοῦ ὁρίζοντος, ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου

ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ. Ἐπικρατοῦσι δὲ ἰδίως ἐν τῇ Ἰνδικῇ καὶ Σινικῇ θαλάσσῃ καὶ τοῖς κόλποις τῆς Βεγγάλης καὶ τῆς Ἀραβίας.

Ὁ σιμοὺν πνέει ἐκ τῶν ἐρήμων τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Εἶνε δὲ ἄνεμος καυστικὸς ἀνυψῶν μεγάλας ποσότητας ἄμμου, ἣν συμπαρασύρει. Κατὰ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου τούτου ἡ ἀτμόσφαιρα θολοῦται, τὸ δέρμα τῶν ἀνθρώπων ξηραίνεται, ἡ ἀναπνοὴ ἐπιταχύνεται, ἡ δὲ ὄψις καθίσταται ἀφόρητος. Ὁ τρομερὸς οὗτος ἄνεμος ἐπονομάζεται *σιρόκος* μὲν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἀλγερίᾳ, ἐν αἷς πνέει ἐκ τῆς μεγάλης ἐρήμου τῆς Σαχάρας, *χαμσὶν* δὲ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα πνέει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Ἰουνίου. Οἱ αὐτόχθονες τῆς Ἀφρικῆς, χάριν προφυλάξεως τοῦ δέρματος αὐτῶν ἀπὸ τῆς ξηρασίας, ἐπαλείφουσιν αὐτὸ διὰ λίπους.

Ἡ δὲ αὔρα εἶνε ἄνεμος ἐλαφρὸς πνέων παρὰ τὰς ἀκτὰς τῶν θαλασσῶν κατὰ μὲν τὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν ξηράν, κατὰ δὲ τὴν νύκτα ἀπὸ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν, πνέων δηλαδὴ πάντοτε ἀπὸ τοῦ ψυχροτέρου μέρους πρὸς τὸ θερμότερον. Διότι κατὰ μὲν τὴν ἡμέραν, τῆς ξηρᾶς θερμαινομένης μᾶλλον τῆς θαλάσσης, ὁ ἐπ' αὐτῆς ἀὴρ ἀραιούμενος ἀνυψοῦται ἀντικαθιστάμενος ὑπὸ πυκνοτέρου ἀέρος, ἐρχομένου ἀπὸ τῆς ψυχροτέρας θαλάσσης. Ὁ ἀὴρ οὗτος καλεῖται *ποντία ἢ θαλασσία αὔρα* (κοινῶς μπάτης). Κατὰ δὲ τὴν νύκτα, τῆς ξηρᾶς πάλιν ψυχομένης ταχύτερον τῆς θα-

λάσσης, ὁ ἀὴρ πνέει ἀπὸ τῆς ψυχρᾶς ξηρᾶς πρὸς τὴν θερμοτέραν θάλασσαν. Ὁ ἀὴρ οὗτος καλεῖται *ἀπόγειος αὔρα* (κοινῶς καταιβατός). Ἕνεκα τῆς διαδοχῆς τῶν ἡμερησίων καὶ νυκτερινῶν τούτων ρευμάτων, οἱ παρὰ τὰς παραλίας κείμενοι τόποι ἔχουσι κλίμα μέτριον καὶ συγκερασμένον.

Οἱ ἄστατοι τέλος ἢ ἀκανόνιστοι ἄνεμοι πνέουσι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις εἰς ἀορίστους τοῦ ἔτους ἐποχάς. Ὡς κυρία δὲ αἰτία τῶν ἀνέμων τούτων εἶνε ἡ κατὰ τόπους ἀραίωσις τῆς ἀτμοσφαίρας ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ὁ πέριξ αὐτῶν πυκνότερος ἀήρ, ὁρμῶν μετὰ δυνάμεως, ἵνα καταλάβῃ τὸ ἐκ τῆς ἀραιώσεως προκύψαν κενόν, παράγει τὰ ἀκανόνιστα ταῦτα ρεύματα τοῦ ἀέρος.

---

57. Οἱ τρεῖς ἱεράρχαι.

Τὴν ἐπωνυμίαν *τρεῖς ἱεράρχαι* φέρουσι κατ' ἐξοχὴν Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Καίτοι δὲ ἡ Ἐκκλησία τελεῖ τὴν μνήμην ἑκάστου ἐν ἰδίᾳ ἡμέρᾳ, ἑορτάζονται ὅμως καὶ οἱ τρεῖς ὁμοῦ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ διὰ τὴν ἑξῆς αἰτίαν.

Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1100 μ. Χ.) βασιλεύοντος, σφοδρὰ ἠγέρθη φιλονεικία μεταξὺ τῶν χριστιανῶν περὶ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν· διότι τινὲς μὲν τούτων προὐτίμων τὸν Βασίλειον, ἄλλοι τὸν Γρηγόριον καὶ ἄλλοι τὸν Ἰωάννην, διαιρεθέντες ἐκ-

τούτου εἰς τρία ἀντιμαχόμενα μέρη, τοὺς *Βασιλείτας*, τοὺς *Γρηγορίτας* καὶ τοὺς *Ἰωαννίτας*. Ἡ ἐκκλησία, τὴν εἰρήνην ποθοῦσα, πρὸς κατάπαυσιν τῶν ἐρίδων τούτων καθιέρωσεν ἔκτοτε νὰ ἑορτάζηται κοινῶς ἡ μνήμη τῶν τριῶν ἱεραρχῶν τῇ 30ῇ Ἰανουαρίου. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι διὰ τῶν θαυμασίων αὐτῶν λόγων καὶ τῶν θείων συγγραμμάτων κατώρθωσαν οὐ μόνον ν' ἀναχαιτίσωσι τὸν ῥοῦν τῶν ποικίλων αἱρέσεων, ἀλλὰ καὶ νὰ στερεώσωσι τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ νὰ διασώσωσιν ἀμείωτα τὰ γράμματα καὶ τὴν θεολογίαν, *οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι* ἐπεκλήθησαν. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μνήμην αὐτῶν, ἥτις δικαίως θεωρεῖται ἡ κατ' ἐξοχὴν σχολικὴ καὶ διδασκαλικὴ ἑορτή, ἀργοῦσιν ἅπαντα τὰ σχολεῖα καὶ μνημόσυνα ὑπὲρ αὐτῶν τελοῦνται καὶ λόγοι ἐγκωμιαστικοὶ ἐκφωνοῦνται καὶ ἐν γένει τελεῖται πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς δοξολογίαν τῆς ἀθανάτου μνήμης αὐτῶν.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην σὺν ἄλλοις ᾄλλεται καὶ τὸ ἑξῆς:

Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος, τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀκτῖσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μελιῤῥύτους ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τὸν Μέγαν καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ τῷ τὴν γλῶτταν χρυσορῥήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταὶ συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ πρεσβεύουσι.

---

58. Ὠδὴ πρὸς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας.

Τὴν φαιδρὰν ἑορτὴν τῶν τριῶν
τῆς μεγάλης Τριάδος ποιμένων
ἐκτελοῦντες, φαιδρῶς πρὸς Θεὸν
ἀναπέμπομεν δόξαν καὶ αἶνον.

Μαθηταὶ τῆς αὐτῶν διδαχῆς
ὥσπερ οὗτοι κ' ἡμεῖς τὴν παιδείαν
ἐζητήσαμεν νύμφην ψυχῆς,
νύμφην ἄσπιλον, νύμφην πλουσίαν.

Ἐκ τῆς ἄνω ἀπλέτου πηγῆς
τοῦ φωτὸς ἡ παιδεί' ἀπονάει
κ' εἰς τὸν σκώληκα τοῦτον τῆς γῆς
τὰ οὐράνια δείκνυσι φάη.

Τὸν εὐγνώμον' αὐτῆς ἐραστὴν
πρὸς ζωὴν ὁδηγεῖ τὴν ἀρίστην,
ἀθεάτων ποιεῖ θεατήν,
μυστηρίων καθίστησι μύστην.

Ἡ παιδεί' ἀνυψοῖ ταπεινὸν
καὶ πλησίον καθίζ' ἡγεμόνων·
τὸν ἀνώνυμον αἴρει κλεινὸν
καὶ γεραίρ' εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Συνημμένη τῇ θεί' ἀρετῇ,
εὐτρεπίζει ψυχὰς παναμώμους,

Βασιλείους Μεγάλους αὐτὴ
Γρηγορίους γεννᾷ Χρυσοστόμους.

Τῆς παιδείας ἀντέχου, θνητέ,
τῶν ζωῶν ἀμφοτέρων κρηπῖδος,
καὶ ἀθάνατος ἔσει ποτέ,
δεδραγμένος χρηστῆς ἐλπίδος.

Τῆς ἀφάτου σοφίας εἰκών,
τὸν οἰκεῖον τηρῶν χαρακτῆρα,
τοῖς ἀγγέλοις ποτὲ συνοικῶν
ἀναμνήσεις Θεὸν τὸν Σωτῆρα.

Ὦ φωστῆρες τοῦ κόσμου τριττοί,
θυηπόλοι τῆς ἄνω λατρείας,
πρυτανεύσατ' ἐκεῖθεν αὐτοὶ
εἰς ἡμᾶς τοὺς πυρσοὺς τῆς παιδείας.

Ἐνισχύσατ' ἡμᾶς ἐκ Θεοῦ,
ὦ προστάται θερμοὶ τῶν ἀπόρων,
κ' εὐλογήσατε ζῆλον λαοῦ,
διδασκάλων, ποιμένων, ἐφόρων.

---

59. Τὸ γένος τῶν φυτῶν.

Σπόροι.

Ἕκαστος σπόρος, καὶ ὁ ἐλάχιστος, εἶνε θαυμαστῆς κατασκευῆς. Σύγκειται, ὡς εἴδομεν εἰς τὸ φασόλιον, ἔκ τινος ὑ-

πολεύκου καὶ ἀλφιτοειδοῦς οὐσίας ὑπὸ τοῦ ἐλύτρου περιβαλλομένης. Ὑπὸ δὲ τὸν ἐξωτερικὸν αὐτὸν φλοιόν, τὸν προωρισμένον εἰς διαφύλαξιν τοῦ σπέρματος ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπηρείας, ὑπάρχει ἕτερον λεπτὸν καὶ τρυφερὸν λεπύριον, οὗτινος ἔργον εἶνε ἡ παρακώλησις τῆς ἐπὶ τῆς ἁπαλῆς οὐσίας ἐπιβλαβοῦς πιέσεως τοῦ ἐλύτρου. Εἶνε δηλαδὴ τοῦτο ὅμοιον πρὸς τὰ λεπτότατα ἐκεῖνα ὀθόνια, ἅτινα φιλόστοργος μήτηρ, χάριν προφυλάξεως τοῦ τέκνου αὐτῆς, θέτει περὶ τὰ τρυφερὰ αὐτοῦ μέλη. Ἡ δ' ὑπόλευκος καὶ ἀλφιτοειδὴς οὐσία ἀποτελεῖ οἱονεὶ τὸ μητρικὸν γάλα τοῦ νέου βλαστήματος, μέχρις οὗ τοῦτο ἐνδυναμωθὲν κατασταθῇ ἐπιδεκτικὸν ἰσχυροτέρας τροφῆς. Ὁποία ἀληθῶς θαυμασία καὶ σοφὴ διοργάνωσις τῶν σπόρων! Ὁποία περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ τῆς τροφῆς σχεδὸν ἀοράτου σπερματίου πρόνοια τοῦ Παντοκράτορος!

Ὅταν δὲ ἐν τῇ ἐαρινῇ ὥρᾳ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες διαθερμάνωσι τὴν γῆν, τὸ τέως ἀσφαλῶς πεφυλαγμένον σπερμάτιον, ἔμβροχον γενόμενον ὑπὸ τῆς τοῦ ἐδάφους ὑγρασίας τῶν φλοιῶν τοῦ κόκκου, ἐγείρεται, οἰδαίνει καὶ διασχίζον τὸ κέλυφός του ἐξέρχεται ὡς νέον φίτυμα. Ἐκπληκτικωτάτη δ' εἶνε ἡ δύναμις, ἣν ἔχει τὸ ἁπαλὸν αὐτὸ βλάστημα ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ. Ἐὰν θέσῃ τις στερρὸν καὶ σκληρὸν σῶμα, ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν πεντήκοντα λίτρας ζυγίζον, ἐπὶ πίσων ἢ ἐρεβίνθων ἐπιτηδες νοτισθέντων πρὸς διέγερσιν τῆς βλαστήσεως, ὅλον αὐτὸ τὸ βάρος ἀνακινεῖται ὑπὸ τοῦ οἰδήματος τοῦ ὀσπρίου καὶ ὁ νέος βλαστὸς ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ περικαλύμματος αὐτοῦ.

Πόθεν ἡ τεραστία αὕτη δύναμις; Πῶς τοιαύτη ἰσχὺς δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῷ τρυφερῷ βλαστῷ, ὃν οἱ λεπτοὶ δά-

κτυλοι τοῦ νηπίου παίζοντος ἀρκοῦσιν, ἵνα συνθλίψωσι; Ὄντως ἐν τοῖς τοιούτοις δάκτυλος Κυρίου δείκνυται!

Ἐξητάσαμεν ἕνα μόνον σπόρον· ἀλλ' ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων σπόρων, εὑρίσκονται διεσκορπισμένα ἐπὶ τῆς ἀπεράντου γηΐνης ἐπιφανείας. Οὐδεὶς δὲ αὐτῶν ὁμοιάζει πρὸς ἄλλον· πάντες διαφέρουσι κατά τε τὸ μέγεθος, τὸ βάρος, τὸ εἶδος καὶ τὸ χρῶμα. Τινὲς εἶνε πτεροφόροι, ὡς ὁ τῆς ἐλάτης, ἵνα, ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐφαρπαζόμενοι, κομίζωνται εὐχερέστερον εἰς χώρας εἰσέτι γυμνὰς καὶ πάσης φυτείας ἐστερημένας. Ἄλλοι πίπτουσι καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῶν δένδρων, ὅπως τὰ κατὰ τὴν ῥθινοπωρινὴν ὥραν καταπίπτοντα φύλλα παρασκευάσωσιν αὐτοῖς θερμὸν περικάλυμμα κατὰ τῆς σφοδρότητος τοῦ χειμερινοῦ ψύχους. Ἄλλοι ὑπὸ τῶν μεμβρανωδῶν αὐτῶν θηκῶν ὡς δι' ἐλατηρίου μακρὰν ἐξακοντιζόμενοι, διασπείρονται τῇδε κἀκεῖσε, ἵνα μὴ ἀθρόοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ πίπτοντες παρακωλύσωσιν ἀλλήλοις τὴν ἀνάπτυξιν.

Ἕκαστον νέον φυτὸν παράγει νέον ἀμέτρητον σχεδὸν πλῆθος σπόρων. Μία μόνη δρῦς τοσαύτας φέρει βαλάνους, ὥστε, ἂν ἅπασαι ἐβλάστανον, ἤθελον ἐξαρκέσῃ πρὸς γένεσιν ὁλοκλήρου δάσους. Ἀλλ' ἡ ἀγαθότης τοῦ Δημιουργοῦ ὥρισε τὴν περίσσειαν ταύτην τῶν καρπῶν πρὸς τροφὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, παρέχουσα οὕτως εὐπόριστον, ἄφθονον καὶ κατάλληλον σιτισμὸν εἴς τε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἰς τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς. Περὶ πάντων τῶν πλασμάτων Αὐτοῦ μεριμνᾷ ὁ οὐράνιος Πατὴρ καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἀφίνει ἄνευ τῶν πρὸς διατήρησιν καὶ εὐδαιμονίαν αὐτοῦ ἀναγκαίων!

Βλάστησις.

Μέγα καὶ ἐξαίσιον τῷ ὄντι φαινόμενον παριστᾷ ἡ τῶν φυτῶν βλάστησις. Ὑπὸ μυστηριώδους δυνάμεως οἱονεὶ καλούμενον ἐγείρεται τὸ τέως κεκοιμημένον σπερμάτιον καὶ ἐν καιρῷ εὐκαίρῳ ἐξέρχεται ἀπὸ τῶν περιβαλλόντων αὐτὸ ἀλφιτοειδῶν λοβῶν καὶ διευθύνει τὸ ῥιζίδιον αὐτοῦ εἰς τὸ ἔδαφος, ἵνα εὕρῃ τὴν ἀναγκαίαν αὐτῷ τροφήν· ἀπὸ δὲ τούτου φύονται ἰνώδεις ἀποβλαστήσεις, αἵτινες ἐκτεινόμεναι ὑπογείως, ἀποτελοῦσι τὰς ῥίζας τῶν φυτῶν. Πόθεν γινώσκει ὁ βλαστὸς οὗτος, ὅτι θέλει εὕρῃ τροφὴν ἐν τῷ ἐδάφει; Πόθεν γινώσκει ὁ βλαστὸς οὗτος τὴν πρὸς τὸ ἔδαφος αὐτὸ φέρουσαν ὁδόν; Δὲν ἔχει ὀφθαλμούς, ἵνα ἴδῃ τὸ ἔδαφος, καὶ ὅμως, ὅταν ἡ ἄκρα, ἡ προωρισμένη νὰ γείνῃ ῥίζα, εἶνε ἀνάστροφος ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους, κυρτοῦται ὁ βλαστὸς κατὰ μικρὸν μέχρις οὗ αὕτη ἀπαντήσῃ γῆν, ἐν ᾧ ἡ ἑτέρα ἄκρα, ἡ εἰς κορμὸν καὶ φύλλα μέλλουσα νὰ μεταβληθῇ, λαμβάνει τὴν εἰς τὰ ἄνω διεύθυνσιν, ἵνα ζητήσῃ ἀέρα καὶ φῶς. Τί ἄλλο εἶνε τοῦτο ἢ ὑποκεκρυμμένη δύναμις ἐπίσης θαυμαστή, ἐπίσης ἀνεξήγητος, ὡς ἡ δύναμις ἡ κινοῦσα τὸν θαυμάσιον κόσμον τοσούτων ἀστέρων; Μεταβάλλετε ὅσον θέλετε τὴν θέσιν τοῦ σπόρου, ὥστε κατὰ τὴν βλάστησιν ἡ μὲν ἄκρα ἡ θέλουσα γῆν νὰ εὑρίσκῃ ἀέρα, ἡ δὲ δερμένη ἀέρος ν' ἀπαντᾷ γῆν, ὁ βλαστὸς οὐδέποτε θέλει ἀπατηθῇ, οὐδέποτε θέλει παύσῃ μεταβάλλων τὴν διεύθυνσιν τῶν ἄκρων αὐτοῦ.

Ῥίζαι.

Καὶ αὐταὶ αἱ ῥίζαι, ἀπείρως οὖσαι ποικίλαι παρὰ τοῖς διαφόροις φυτοῖς, πλεῖστα νέα παρουσιάζουσιν αἰνίγματα. Τινὲς μὲν τούτων τρυπῶσι καθέτως καὶ βαθέως τὸ ἔδαφος καὶ στερεῶς πανταχόσε ἐκτείνονται, ἵνα δώσωσι τῷ μέλλοντι κορμῷ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ πολυκλάδου δένδρου σχῆμα καὶ στάσιν ἀσφαλῆ κατὰ τῆς σφοδρότητος τῆς θυέλλης καὶ τῆς λαίλαπος. Ἄλλαι ἐξαπλοῦνται πολύζωοι ἐπιπολαίως ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, εἰς τρόπον ὥστε δύνανται νὰ διατηρήσωσι τὸ φυτὸν καὶ ἐπὶ λεπτοτάτου στρώματος γῆς. Ἄλλαι εἶνε ἔγκοιλοι καὶ σωληνοειδεῖς· ἄλλαι λεπυραὶ καὶ τριχώδεις, ἄλλαι ξυλώδεις καὶ ἄλλαι σαρκώδεις καὶ εὔχυλοι, ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς τροφὴν τοῖς τε ἀνθρώποις καὶ τοῖς ζώοις, ὡς αἱ γογγύλαι, τὰ κρόμμυα καὶ τὰ γεώμηλα.

Τροφὴ τῶν φυτῶν.

Ὡς ἕκαστον ζῷον ζητεῖ τὴν εἰς τὸ εἶδος αὐτοῦ κατάλληλον τροφήν, οὕτω καὶ ἕκαστον τῶν φυτῶν εἶδος ἐκλέγει ἐν τῷ ἐδάφει τοὺς πρὸς θρέψιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἐπιτηδείους χυμούς. Ἐν τοῖς κόλποις τῆς κοινῆς τροφοῦ γῆς μεγίστη ὑπάρχει ποικιλία θρεπτικῶν ὑλῶν. Καὶ ἀδυνατεῖ μὲν νὰ διακρίνῃ αὐτὰς καὶ ὁ σοφώτατος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἡ βοτάνη, ἡ ἀμοιροῦσα αἰσθητηρίων, τῇ βοηθείᾳ τῶν ῥιζῶν αὐτῆς διαστέλλει καὶ ἐκμυζεῖ αὐτὰς καὶ εἰς θάμβος ἐμβάλλει τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. Τούτου ἕνεκα καὶ τὰ τῶν φυτῶν εἴδη εἶνε

παντοδαπώτατα· ἄλλα ἀνθοῦσι καὶ πρασινίζουσι παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ῥυάκων, ἄλλα ἐπὶ βράχων. Τὸ κάρδαμον ἀγαπᾷ τὰ καθαρὰ ὕδατα τῶν πηγῶν· ἤθελε δὲ μαρανθῇ ἐπὶ ἰλυώδους γῆς· τὸ δὲ ἔμπετρον βλαστάνει καὶ ἐπὶ ὀλίγων δρακῶν γῆς καὶ ἐπὶ πετρώδους τοίχου.

Ζωὴ τῶν φυτῶν.

Παμποίκιλα εἶνε τὰ φυτὰ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑαυτῶν ζωῆς. Ἄλλα τούτων ζῶσιν ἐπὶ ἓν ἔτος, ἄλλα δύο, ἄλλα πλειότερα, καί τινα ἐπὶ πολλὰς ἑτῶν ἑκατονταετηρίδας· ἡ δρῦς, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, διατηρεῖται ὑπὲρ τὰ πεντακόσια ἔτη καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν πολλῶν πλατάνων πλεῖσται γενεαὶ ἀνθρώπων ἀνεπαύθησαν· τὸ δὲ μέγιστον τῆς Ἀφρικῆς δένδρον, ἡ *ἀδανσονία* (βαοβάβ), ἔχει ἐνίοτε ἐν τῷ κορμῷ αὐτῆς περίμετρον ὀγδοήκοντα μέχρις ἑκατὸν ποδῶν καὶ ἐκτείνει ὑπεράνω τῶν κοιλάδων κλάδους πεντήκοντα ποδῶν μήκους. Πλεῖστα τῶν δένδρων τούτων, ἅπερ ἤκμαζον πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰσέτι θάλλουσι· καὶ παρά τισι ἐβεβαιώθη ἡ ἡλικία τρισχιλίων καὶ πλέον ἐτῶν, διακριθέντων ἐκ τῶν ἐν τῷ στελέχει αὐτῶν ἰσαρίθμων κύκλων.

Μορφὴ τῶν φυτῶν. — Ἄνθη.

Καὶ κατὰ τὴν μορφὴν αὐτῶν τὰ φυτὰ μεγάλως ποικίλουσι. Τίς ὄντως δύναται καὶ ν' ἀριθμήσῃ μόνον τὰ μυριόσχημα εἴδη

τῶν φύλλων καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν παντοδαπῶν ἀνθέων; Τίς δὲ ζωγράφος ἢ τεχνίτης δύναται νὰ μιμηθῇ τὴν εὐχροιαν, τὴν τρυφερότητα, τὸ γοητευτικὸν κάλλος τοῦ κοινοτέρου ἀνθίνου στεφάνου;

Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνθέων, δι' ἧς ἐν τῇ ἐαρινῇ καὶ θερινῇ ἰδίως ὥρᾳ πληροῦται ἡ ἀτμόσφαιρα; Αἱ ὑπὸ τῶν ἀνθέων ἀναδιδόμεναι ὀσμαὶ ἀνήκουσι βεβαίως ἐν τοῖς ἀπορρήτοις μυστηρίοις, δι' ὧν ἀγγέλλεται τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ ὁ Πλάστης. Ὁποῖον θέλγητρον ὄντως καταλαμβάνει ἡμᾶς, ὁσάκις ἡ γλυκεῖα ἄνθους τινὸς εὐωδία προσβάλλει τὴν ὄσφρησιν ἡμῶν! Πόθεν δὲ τὸ ὡραῖον ῥόδον, τὸ ἁπλοῦν ἴον, τὸ εὐγενὲς καρυόφυλλον, πόθεν τοσαῦτα ἄλλα ἄνθη ἔχουσι τὰς ἡδυτάτας καὶ παμποικίλους εὐοσμίας, ἃς ἡ ἀνθρωπίνη γλῶσσα ἀδυνατεῖ νὰ ἐκφράσῃ διὰ λέξεων; Διασχίσατε τὰ ἄνθη ταῦτα· θέλετε εὕρῃ μόνον ἴνας, ὕδωρ καί τινα ἐλαιώδη μόρια. Ὁποία τις ἦτο ἡ τροφή, ἐξ ἧς ταῦτα ἀπέκτησαν τὰς ἀρωματώδεις ὀσμάς, ἃς καὶ ὁ εὐρύστερος χημικὸς μάτην ἐπιχειρεῖ ν' ἀπομιμηθῇ; Ὕδωρ καὶ ἀέρος μόρια! Καὶ ἐν τούτοις ὡς ἡ ἀνθεμουργὸς μέλισσα ἐπιστημόνως κατασκευάζει ἐκ τῶν ἀνθέων τὰ τοῦ κηρίου κυττάρια καὶ τὸ γλυκύτατον μέλι, οὕτω καὶ τὰ ἄνθη ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἀπὸ τῶν μορίων τοῦ ἀέρος συνθέτουσι τὰς παντοδαπὰς ἐκείνας εὐωδίας, αἵτινες μεθύσκουσιν ἡμᾶς, καὶ τῶν ὁποίων τὰ στοιχεῖα ματαίως δι' ἁπάσης τῆς ἡμετέρας τέχνης ζητοῦμεν ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῷ ἀέρι.

Ὦ! Ὁπόσον θαυμαστὰ καὶ ἀκατάληπτα εἶνε καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα τοῦ Δημιουργοῦ ἔργα! Πάντα διὰ μιᾶς φωνῆς κηρύττουσι τὴν ἐξ Αὐτοῦ προέλευσιν. Ὁ στάχυς τοῦ σίτου, ἡ

τῆς βοτάνης καλάμη, τὸ ταπεινὸν βρύον, τὸ μυροβόλον ἄνθος μυστηριωδῶς μοὶ λέγουσιν: «Ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐρχόμεθα». Ἡ φύσις ἅπασα εἶνε ναός, ἐν ᾧ ὀφείλομεν νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεόν, ἕκαστον δ' αὐτῆς μέρος, καὶ τὸ ἐλάχιστον, ἐν τῷ ναῷ τούτῳ κηρύττει Αὐτόν.

---

60. Αἱ ἐκ τῶν ἀνέμων ὠφέλειαι.

Οἱ ἄνεμοι πολλαχῶς εἶνε ὠφέλιμοι. Καθαρίζουσι τὴν ἀτμόσφαιραν μιγνύοντες πρὸς ἄλληλα τὰ στρώματα τοῦ ἀέρος καὶ διώκοντες τὰς βλαβερὰς ἀναθυμιάσεις καὶ τὰ μιάσματα. Μεταφέρουσι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις τὰ νέφη καὶ ἀρδεύουσι τὰς χώρας τῆς γῆς. Συντελοῦσιν εἰς τὴν γονιμοποίησιν καὶ διάδοσιν τῶν φυτῶν τοῦτο μὲν μεταφέροντες ἐξ ἑνὸς ἄνθους εἰς ἕτερον τὴν γονιμοποιὸν γῦριν, τοῦτο δὲ μετακομίζοντες εἰς μεμακρυσμένας χώρας τὰ φυτικὰ σπέρματα. Κινοῦσι τὰ ἱστιοφόρα πλοῖα, τοὺς ἀνεμομύλους καὶ λοιπὰς μηχανὰς ὡς κινητικὴ δύναμις. Αἱ δὲ ὑπ' αὐτῶν προξενούμεναι ζημίαι παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς ὠφελείας εἶνε σημαντικῶς μικραί.

Ταχύτης τοῦ ἀνέμου. Ὁ ἀήρ, ὁ τοσοῦτον ἐλαφρῶς θωπεύων ἡμᾶς καὶ μόλις ῥυτιδῶν τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων, λαμβάνει ἐνίοτε τοσαύτην ταχύτητα, ὥστε ἐκριζοῖ ἰσχυρότατα δένδρα καὶ ἀνατρέπει στερεώτατα πολλάκις κτίρια. Μετρεῖται δὲ ἡ ταχύτης αὕτη διά τι-

νος ὀργάνου, *ἀνεμομέτρου* καλουμένου, ὅπερ εἶνε μικρός τις μύλος συγκείμενος ἐκ πτερυγίων περιστρεφομένων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν περιστροφῶν τούτων ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ ὑπολογίζεται ἡ ταχύτης τοῦ ἀνέμου. Ἄνεμος διατρέχων κατὰ δεύτερον λεπτὸν 10 μέτρα καλεῖται *ἰσχυρός*, 20 μέτρα *σφοδρός*, 25—30 *καταιγὶς* καὶ 30—40 *λαῖλαψ* καὶ *θύελλα*. Αἱ καταιγίδες καὶ αἱ λαίλαπες, σπάνιαι οὖσαι εἰς τὰς ἡμετέρας χώρας, συχνότατα ἐνσκήπτουσιν εἰς τὰς κατὰ τὸν ἰσημερινὸν χώρας, ἀνυψοῦσαι καὶ ἐκσφενδονίζουσαι εἰς μεγάλας ἀποστάσεις δίκην ἀχύρων τὰς δοκοὺς καὶ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν καὶ ἐν γένει προξενοῦσαι φρικώδεις καταστροφὰς εἴς τε τὰ δάση καὶ τὰς φυτείας.

Ὅσῳ δὲ ταχύτερον κινεῖται ὁ ἄνεμος, τοσούτῳ αὐξάνει καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ. Ἐκ τῆς δυνάμεως ταύτης τοῦ ἀνέμου ἐξασκεῖται ἐπὶ τῶν σωμάτων πίεσις, ἥτις πολλάκις ἀποβαίνει τεραστία. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἑνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου πίεσις κατὰ δευτερόλεπτον εἶνε τοῦ μὲν σφοδροῦ ἀνέμου ἄνω τῶν 38 ὀκάδων, τῆς καταιγίδος 60—80 ὀκάδων, τῆς δὲ λαίλαπος 138 ὀκάδων! Οἱ ἀρχιτέκτονες γνωρίζοντες τοῦτο, ἀναλόγως τῶν ἐν τοῖς διαφόροις τόποις ἐπικρατούντων ἀνέμων, δίδουσι τὴν εἰς τὴν πίεσιν ταύτην ἀπαιτουμένην ἀντοχὴν εἴς τε τοὺς τοίχους καὶ τὰς στέγας τῶν κτιρίων.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Β'.

ΑΡΧΑΙΑ ΓΛΩΣΣΑ

Α'. ΑΙΣΩΠΕΙΟΙ ΜΥΘΟΙ

1. Γεωργὸς καὶ ὄφις.

Γεωργός, χειμῶνος ὥρᾳ, ὄφιν εὑρὼν ὑπὸ κρύους πεπηγότα, τοῦτον ἐλεήσας καὶ λαβὼν ὑπὸ κόλπον ἔθετο. Θερμανθεὶς δ' ἐκεῖνος καὶ ἀναλαβὼν τὴν ἰδίαν φύσιν ἔπληξε τὸν εὐεργέτην.

2. Κοχλίαι.

Γεωργοῦ παῖς ὤπτα κοχλίας. Ἀκούσας δὲ αὐτῶν τριζόντων, ἔφη· «Ὦ κάκιστα ζῷα, τῶν οἰκιῶν ὑμῶν ἐμπιπραμένων, αὐτοὶ ᾄδετε;»

3. Ἔλαφος καὶ λέων.

Ἔλαφος κυνηγοὺς φεύγουσα, εἰς ἄντρον εἰσέδυ. Λέοντι δ' ἐκεῖ περιτυχοῦσα, ὑπ' αὐτοῦ συνελήφθη.

Θνήσκουσα δ' ἔλεγεν· οἴμοι! ὅτι, ἀνθρώπους φεύγουσα, τῷ τῶν θηρίων ἀγριωτάτῳ περιέπεσον.

4. Ἵππος καὶ ἱπποκόμος.

Κριθὴν τὴν τοῦ ἵππου ἱπποκόμος κλέπτων καὶ πωλῶν, τὸν ἵππον ἔτριβε καὶ ἐκτένιζε πάσας ἡμέρας. Ἔφη δ' ὁ ἵππος· «εἰ θέλεις ἀληθῶς καλὸν εἶναί με, τὴν κριθὴν τὴν τρέφουσαν μὴ πώλει».

5. Γέρων καὶ θάνατος.

Γέρων ποτὲ ξύλα κόψας, καὶ ταῦτα φέρων πολλὴν ὁδὸν ἐβάδιζε. Καὶ διὰ τὸν πολὺν κόπον ἀποθέμενος ἐπὶ τόπῳ τινὶ τὸν φόρτον, τὸν θάνατον ἐπεκαλεῖτο. Τοῦ δὲ θανάτου παρόντος καὶ πυνθανομένου τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὸν ἐκάλει, δειλιάσας ὁ γέρων ἔφη· «Ἵνα μου τὸν φόρτον ἄρῃς».

6. Ἔριφος καὶ λύκος.

Ἔριφος ἐπί τινος δώματος ἑστώς, ἐπειδὴ λύκον παριόντα εἶδεν, ἐλοιδόρει καὶ ἔσκωπτεν αὐτόν· ὁ δὲ λύκος ἔφη· «Ὦ οὗτος, οὐ σύ με λοιδορεῖς, ἀλλ' ὁ τόπος».

7. Κύων καὶ λαγωός.

Κύων λαγωὸν διώξας ἐκράτησε· καὶ ποτὲ μὲν ἔδακνε ποτὲ δὲ σαίνων προσέχαιρε καὶ ἐφίλει. Καὶ ὁ

λαγωὸς εἶπεν· «Εἰ μὲν φίλος εἶ, τί δάκνεις; εἰ δὲ ἐχθρός, τί σαίνεις οὐράν;»

8. Λύκος καὶ ποιμένες.

Λύκος ἰδὼν ποιμένας ἐσθίοντας ἐν σκηνῇ πρόβατον, ἐγγὺς προσελθών· «Ἡλίκος, ἔφη, ἂν ἦν ὑμῖν θόρυβος, εἰ ἐγὼ τοῦτο ἐποίουν».

9. Γυνὴ καὶ ὄρνις.

Γυνή τις χήρα ὄρνιν εἶχε καθ' ἡμέραν ᾠὸν αὐτῇ τίκτουσαν. Νομίσασα δέ, ὡς, ἐὰν πλείους τῇ ὄρνιθι κριθὰς παραβάλῃ, δὶς τέξεται τῆς ἡμέρας, τοῦτο πεποίηκεν. Ἡ δὲ ὄρνις πιμελὴς γενομένη, οὐδ' ἅπαξ τῆς ἡμέρας τεκεῖν ἠδύνατο.

10. Τέττιξ καὶ μύρμηκες.

Χειμῶνος ὥρᾳ, τῶν σίτων βραχέντων, οἱ μύρμηκες ἔψυχον. Τέττιξ δὲ λιμώττων, ᾔτει αὐτοὺς τροφήν. Οἱ δὲ μύρμηκες εἶπον αὐτῷ· «διατί τὸ θέρος οὐ συνῆγες τροφήν;» Ὁ δὲ εἶπεν· «Οὐκ ἐσχόλαζον, ἀλλ' ᾖδον μουσικῶς». Οἱ δὲ γελάσαντες εἶπον· «Ἀλλ' εἰ θέρους ὥραις ηὔλεις, χειμῶνος ὀρχοῦ».

11. Λύκος καὶ ἀμνός.

Λύκος ἀμνὸν ἐδίωκεν· ὁ δὲ εἰς ναὸν κατέφυγε. Προσκαλουμένου δ' αὐτὸν τοῦ λύκου καὶ λέγοντος

ὅτι θύσει ὁ ἱερεύς, ἐὰν καταλάβῃ, τῷ Θεῷ, ἐκεῖνος ἔφη· «Ἀλλ' αἱρετώτερόν μοί ἐστι Θεοῦ θυσίαν γενέσθαι ἢ ὑπὸ σοῦ διαφθαρῆναι.

12. Ἀλώπηξ.

Ἀλώπηξ, εἰς οἰκίαν ἐλθοῦσα ὑποκριτοῦ καὶ ἕκαστα τῶν αὐτοῦ σκευῶν διερευνωμένη, εὗρε καὶ κεφαλὴν μορμολυκείου εὐφυῶς κατεσκευασμένην, ἣν καὶ ἀναλαβοῦσα ταῖς χερσὶν ἔφη· «Ὦ οἵα κεφαλὴ καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει».

13. Ἀνθρακεὺς καὶ γναφεύς.

Ἀνθρακεύς, ἐπί τινος οἰκῶν οἰκίας, ἠξίου καὶ γναφέα παραγενόμενον αὐτῷ συνοικῆσαι. Ὁ δὲ γναφεὺς ὑπολαβὼν ἔφη· « Ἀλλ' οὐκ ἂν ἔγωγε τοῦτο πρᾶξαι δυναίμην· δέδια γὰρ μήπως, ἅπερ ἐγὼ λευκαίνω, αὐτὸς ἀσβόλης πληροῖς.

14. Λέων, ὄνος καὶ ἀλώπηξ.

Λέων καὶ ὄνος καὶ ἀλώπηξ, κοινωνίαν ποιησάμενοι, ἐξῆλθον πρὸς ἄγραν. Πολλῆς οὖν θήρας συλληφθείσης, προσέταξεν ὁ λέων τῷ ὄνῳ διελεῖν αὐτοῖς. Ὁ δὲ τρεῖς μερίδας ποιησάμενος ἐκ τῶν ἴσων, ἐκλέξασθαι τούτους προὐτρέπετο. Καὶ ὁ λέων θυμωθείς, τὸν ὄνον κατέφαγεν. Εἶτα τῇ ἀλώπεκι μερίζειν ἐκέλευεν. Ἡ δ' εἰς μίαν μερίδα πάντα σωρεύσασα, ἑαυτῇ βραχύ τι κατέλιπε. Καὶ ὁ λέων πρὸς αὐτὴν «τίς σε, ὦ βελτίστη, διαιρεῖν οὕτως ἐδίδαξεν;» Ἡ δ' εἶπεν· «ἡ τοῦ ὄνου συμφορά».

15. Ταὼς καὶ κολοιός.

Τῶν ὀρνίθων βουλομένων ποιῆσαι βασιλέα, ταὼς ἑαυτὸν ἠξίου διὰ τὸ κάλλος χειροτονεῖν. Αἱρουμένων δὲ τοῦτον ἁπάντων, ὁ κολοιὸς ὑπολαβὼν ἔφη· «Ἀλλ' εἰ, σοῦ βασιλεύοντος, ἀετὸς καταδιώκειν ἐπιχειρήσει, πῶς ἡμῖν ἐπαρκέσεις;»

16. Χελώνη καὶ ἀετός.

Χελώνη ἀετοῦ ἐδεῖτο ἵπτασθαι αὐτὴν διδάξαι. Τοῦ δὲ παραινοῦντος πόρρω τοῦτο τῆς φύσεως αὐτῆς εἶναι, ἐκείνη μᾶλλον τῇ δεήσει προσέκειτο. Λαβὼν οὖν αὐτὴν τοῖς ὄνυξι καὶ εἰς ὕψος ἀνενεγκών, εἶτ' ἀφῆκεν. Ἡ δὲ κατὰ πετρῶν πεσοῦσα συνετρίβη.

17. Αἰθίοψ.

Αἰθιοπά τις ὠνήσατο, τοιοῦτον εἶναι τὸ χρῶμα δοκῶν ἀμελείᾳ τοῦ πρότερον ἔχοντος· καὶ παραλαβὼν οἴκαδε, πάντα μὲν αὐτῷ προσῆγε τὰ ῥύμματα, πᾶσι δὲ λουτροῖς ἐπειρᾶτο καθαίρειν· καὶ τὸ μὲν χρῶμα μεταβαλεῖν οὐκ εἶχε, νοσεῖν δὲ τῷ πονεῖν παρεσκεύασεν.

18. Καρκίνος καὶ ἀλώπηξ.

Καρκίνος ἀπὸ θαλάττης ἀναβὰς ἐπί τινος ἐνέμετο τόπου. Ἀλώπηξ δὲ λιμώττουσα, ὡς ἐθεάσατο, προσελθοῦσα ἀνέλαβεν αὐτόν. Ὁ δέ, μέλλων καταβιβρώσκεσθαι, ἔφη· «Ἀλλ' ἔγωγε δίκαια πέπονθα, ὃς θαλάττιος ὤν, χερσαῖος ἠβουλήθην γενέσθαι».

19. Λύχνος.

Μεθύων λύχνος ἐλαίῳ καὶ φαίνων ἐκαυχᾶτο ὡς ὑπὲρ ἥλιον λάμπει. Ἀνέμου δὲ πνεύσαντος, εὐθὺς ἐσβέσθη. Τὸ δεύτερον δ' ἅπτων τις εἶπεν αὐτῷ· «Φαῖνε, λύχνε, καὶ σίγα· τὸ τῶν ἀστέρων φέγγος οὔποτ' ἐκλείπει.

20. Ὄνος ἄγαλμα βαστάζων.

Ὄνῳ τις ἐπιθεὶς ἄγαλμα ἦγεν εἰς ἄστυ. Τῶν δὲ συναντώντων προσκυνούντων τὸ ἄγαλμα, ὁ ὄνος ὑπολαβὼν ὅτι αὐτὸν προσκυνοῦσιν, ἀναπτερωθεὶς ὠγκᾶτό τε καὶ οὐκέτι περαιτέρω προϊέναι ἐβούλετο. Καὶ ὁ ὀνηλάτης αἰσθόμενος τὸ γεγονός, τῷ ῥοπάλῳ αὐτὸν παίων ἔφη· «Ὦ κακὴ κεφαλή, ἔτι καὶ τοῦτο λοιπὸν ἦν, ὄνον ὑπ' ἀνθρώπων προσκυνεῖσθαι».

21. Κόραξ νοσῶν.

Κόραξ νοσῶν ἔφη τῇ μητρὶ κλαιούσῃ· μὴ θρήνει, μῆτερ, ἀλλ' εὔχου τοῖς θεοῖς νόσου με ἀπαλλάξαι. Ἡ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη· «Τίς σε, ὦ τέκνον, τῶν θεῶν ἐλεήσει; τίνος γὰρ ὑπὸ σοῦ βωμὸς οὐκ ἐσυλήθη;»

22. Ὄνος καὶ λεοντῆ.

Ὄνος, δορὰν λέοντος ἐπενδυθείς, λέων ἐνομίζετο πᾶσι. Καὶ φυγὴ μὲν ἦν ἀνθρώπων, φυγὴ δὲ ποιμνίων· ὡς δέ, ἀνέμου πνεύσαντος, ἡ δορὰ περιῃρέθη, καὶ γυμνὸς ὁ ὄνος ἦν, τότε πάντες ἐπιδραμόντες ξύλοις καὶ ῥοπάλοις αὐτὸν ἔπαιον.

23. Πῆραι δύο.

Ἄνθρώπων ἕκαστος δύο πήρας φέρει, τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὄπισθεν· γέμει δὲ κακῶν ἑκατέρα. Ἀλλ' ἡ μὲν ἔμπροσθεν ἀλλοτρίων, ἡ δὲ ὄπισθεν τῶν αὐτοῦ τοῦ φέροντος. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν κακὰ οὐχ ὁρῶσι, τὰ δὲ ἀλλότρια πάνυ ἀκριβῶς θεῶνται.

24. Βουκόλος.

Βουκόλος βόσκων ἀγέλην ταύρων ἀπώλεσε μόσχον· περιελθὼν δὲ καὶ μὴ εὑρὼν νῦξατο τῷ Διΐ, ἐὰν τὸν κλέπτην εὕρῃ, ἔριφον αὐτῷ θῦσαι. Ἐλθὼν δ' εἴς τινα δρυμὸν καὶ θεασάμενος λέοντα κατεσθίοντα τὸν μόσχον, περίφοβος γενόμενος, ἐπάρας εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας εἶπε· «Δέσποτα Ζεῦ, πάλαι

μέν σοι πυξάμην ἔριφον θῦσαι, ἐὰν τὸν κλέπτην εὕρω· νῦν δὲ ταῦρον θύσω, ἐὰν τὰς τοῦ κλέπτου χεῖρας ἐκφύγω».

25. Κομπαστής.

Ἀνήρ τις ἀποδημήσας, εἶτα δὲ πάλιν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γῆν ἐπανελθών, ἄλλα τε πολλὰ ἐν διαφόροις ἠνδραγαθηκέναι χώραις ἐκόμπαζε, καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ Ῥόδῳ πεπηδηκέναι πήδημα, οἷον οὐδεὶς τῶν ἐπ' αὐτοῦ δυνατὸς ἂν εἴη πηδῆσαι. Πρὸς ταῦτα δὲ καὶ μάρτυρας τοὺς ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν ἔχειν. Τῶν δὲ παρόντων τις ὑπολαβὼν ἔφη· «Ὦ οὗτος, εἰ ἀληθὲς τοῦτ' ἐστιν, οὐδὲν δεῖ σοι μαρτύρων. Ἰδοὺ ἡ Ῥόδος, ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα».

26. Ναυαγός.

Ἀνὴρ πλούσιος Ἀθηναῖος ἑτέροις τισὶ συνέπλει. Καὶ δὴ χειμῶνος σφοδροῦ γενομένου καὶ τῆς νεὼς περιτραπείσης, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες διενήχοντο, ὁ δ' Ἀθηναῖος παρ' ἕκαστα τὴν Ἀθηνᾶν ἐπικαλούμενος μυρία ἐπηγγέλλετο, ἐὰν περισωθῇ. Εἷς δέ τις τῶν συννεναυαγηκότων παρανηχόμενος ἔφη πρὸς αὐτόν· «Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει».

27. Ὄνου σκιά.

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ λέγειν ποτὲ κωλυόμενος ὑπὸ

Ἀθηναίων ἐν ἐκκλησίᾳ βραχὺ ἔφη βούλεσθαι πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν. Τῶν δὲ σιωπησάντων, «νεανίας» εἶπε «θέρους ὥρᾳ παρά τινος ἐμισθώσατο ἐξ ἄστεως ὄνον Μεγαράδε. Μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας καὶ σφόδρα φλέγοντος τοῦ ἡλίου, ἑκάτερος αὐτῶν ἐβούλετο ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὴν σκιάν, εἶργον δὲ ἀλλήλους, ὁ μὲν λέγων μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, οὐ τὴν σκιάν, ὁ δὲ μεμισθωμένος πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν ὁ ῥήτωρ καὶ ἀπαλλαγῆναι ἐβούλετο. Τῶν δὲ Ἀθηναίων αὐτὸν κωλυόντων καὶ δεομένων πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ, «ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς» ἔφη «βούλεσθε ἀκούειν, ὑπὲρ δὲ σπουδαίων πραγμάτων οὐ βούλεσθε».

28. Ὁδοιπόροι καὶ πλάτανος.

Ὁδοιπόροι δύο θέρους ὥρᾳ περὶ μεσημβρίαν ὑπὸ καύματος τρυχόμενοι, ὡς ἐθεάσαντο πλάτανον, ὑπὸ ταύτην καταντήσαντες καὶ ἐν τῇ σκιᾷ κατακλιθέντες ἀνεπαύοντο. Ἀναβλέψαντες δ' εἰς τὴν πλάτανον ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· «ὡς ἀνωφελὲς καὶ ἄκαρπον τοῦτο ἀνθρώποις ἐστὶ δένδρον». Ἡ δὲ ὑποτυχοῦσα ἔφη· «ὦ ἀχάριστοι, ἔτι τῆς ἐξ ἐμοῦ εὐεργεσίας ἀπολαύοντες ἀχρείαν με καὶ ἄκαρπον ἀποκαλεῖτε».

Β'. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

1. Κότυς, ὁ Θρᾳκῶν βασιλεύς, φύσει ὢν ὀξὺς εἰς ὀργήν, καὶ πικρὸς τῶν ἁμαρτανόντων ἐν ταῖς διακονίαις κολαστής, σκεύη ποτὲ κεράμεα κομίσαντος ξένου εὔθραυστα καὶ λεπτά, πιθανῶς δὲ καὶ περιττῶς εἰργασμένα γλυφαῖς τισι καὶ τορείαις, τῷ μὲν ξένῳ ἔδωκε δῶρα, τὰ δὲ σκεύη πάντα συνέτριψεν· «ὅπως» εἶπε «μὴ δι' ὀργὴν πικρότερον κολάζω τοὺς συντρίβοντας».

2. Ἀρχέλαος, ἀδολέσχου κουρέως ἐρωτήσαντος αὐτόν· «πῶς σὲ κείρω;» «Σιωπῶν» ἔφη.

3. Ἀλέξανδρος ἔτι παῖς ὤν, πολλὰ τοῦ Φιλίππου κατορθοῦντος, οὐκ ἔχαιρεν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς συντρεφομένους ἔλεγε παῖδας· «Ἐμοὶ δὲ ὁ πατὴρ οὐδὲν ἀπολείψει». Τῶν δὲ παίδων λεγόντων ὅτι «ταῦτα σοὶ κτᾶται». «Τί τὸ ὄφελος» εἶπεν «ἐὰν ἔχω μὲν πολλά, πράξω δὲ οὐδέν;»

4. Πτολεμαῖος ὁ Λάγου τὰ πολλὰ παρὰ τοῖς φίλοις ἐδείπνει καὶ ἐκάθευδεν· εἰ δέ ποτε δειπνίζοι, τοῖς ἐκείνων ἐχρῆτο, μεταπεμπόμενος ἐκπώματα καὶ στρώματα καὶ τραπέζας· αὐτὸς δὲ οὐκ ἐκέκτητο πλείω τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ τοῦ πλουτεῖν ἔλεγε τὸ πλουτίζειν εἶναι βασιλικώτερον.

5. Ἀντίγονος νοσήσας μακρὰν νόσον, ὡς ἀνέρρωσεν, «οὐδὲν» ἔφη «χεῖρον· ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος μὴ μέγα φρονεῖν, ὡς ὄντας θνητούς».

6. Ἐπεὶ δέ ποτε χειμῶνος ἐν τόποις σπανίζουσι τῶν ἐπιτηδείων ἠνάγκασε καταζεῦξαι, καὶ τῶν στρατιωτῶν τινες ἐλοιδόρουν αὐτόν, ἀγνοοῦντες, ὅτι πλησίον ἐστίν, τῇ βακτηρίᾳ τὴν σκηνὴν διαστείλας, «Οἰμώξετε», εἶπεν «εἰ μὴ μακρότερον ἀποστάντες λοιδορήσετε ἡμᾶς».

7. Θρασύλλου δὲ τοῦ κυνικοῦ δραχμὴν αἰτήσαντος αὐτόν, «ἀλλ' οὐ βασιλικόν» εἶπε «τὸ δόμα»· τοῦ δὲ εἰπόντος «οὐκοῦν τάλαντον δός μοι». «Ἀλλ' οὐ κυνικόν» ἔφη «τὸ λῆμμα».

8. Θεμιστοκλῆς ἔτι μειράκιον ὤν, ἐν πότοις ἐκυλινδεῖτο· ἐπεὶ δὲ Μιλτιάδης στρατηγῶν ἐνίκησεν ἐν Μαραθῶνι τοὺς Πέρσας, οὐκ ἔτι ἦν ἐντυχεῖν ἀτακτοῦντι Θεμιστοκλεῖ, πρὸς δὲ τοὺς θαυμάζοντας τὴν μεταβολὴν ἔλεγεν, ὡς «οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν οὐδὲ ῥαθυμεῖν τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον».

9. Ἐπεὶ τῶν Ἀθηναίων ὁρμωμένων ἐπὶ τὸν ἐξοστρακισμόν, ἄνθρωπος ἀγράμματος καὶ ἄγροικος ὄστρακον ἔχων προσῆλθε τῷ Ἀριστείδῃ κελεύων ἐγγράψαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ «γινώσκεις γάρ» ἔφη «τὸν Ἀριστείδην;» τοῦ δὲ ἀνθρώπου γινώσκειν μὲν οὐ φήσαντος, ἄχθεσθαι δὲ τῇ τοῦ δικαίου προσηγορίᾳ, σιωπήσας ἐνέγραψε τὸ ὄνομα τῷ ὀστράκῳ καὶ ἀπέδωκεν.

10. Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως ἑκατὸν τάλαντα δωρεὰν Φωκίωνι πέμψαντος, ἠρώτησε τοὺς κομίζον-

τας τί δήποτε, πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων, αὐτῷ μόνῳ ταῦτα δίδωσιν Ἀλέξανδρος· εἰπόντων δὲ ἐκείνων, ὡς μόνον αὐτὸν ἡγεῖται καλὸν κἀγαθὸν εἶναι, «οὐκοῦν», ἔφη «ἐασάτω με καὶ δοκεῖν καὶ εἶναι τοιοῦτον».

11. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ παρήνει τὰ περὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας βιβλία κτᾶσθαι καὶ ἀναγινώσκειν· «Ἃ γὰρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεῦσιν οὐ θαρροῦσι παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται».

12. Ἀγησίλαος περὶ ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης ἐρωτηθείς, ποτέρα βελτίων, «οὐδὲν ἀνδρείας» ἔφη «χρήζομεν, ἐὰν πάντες ὦμεν δίκαιοι».

13. Κάτων ὁ πρεσβύτερος πολλῶν ὁρῶν ἀνισταμένους ἀνδριάντας, «ἐμοῦ δὲ» ἔφη «ἐρωτᾶν βούλομαι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τί ἀνδριὰς οὐ κεῖται Κάτωνος ἢ διὰ τί κεῖται».

14. Τὸν δὲ ὀργιζόμενον ἐνόμιζε τοῦ μαινομένου χρόνῳ διαφέρειν.

15. Γάϊος Καῖσαρ, ὅτε Σύλλαν ἔφευγεν ἔτι μειράκιον ὤν, περιέπεσε πειραταῖς· καὶ πρῶτον μὲν αἰτηθεὶς ἀργυρίου πλῆθος κατεγέλασε τῶν λῃστῶν, ὡς ἀγνοούντων ὃν ἔχουσι, καὶ διπλάσιον ὡμολόγησε δώσειν· ἔπειτα φρουρούμενος, ἕως συνῆγε τὰ χρήματα, προσέταττεν ἡσυχίαν αὐτῷ παρέχειν κοιμωμένῳ καὶ σιωπᾶν. Λόγους δὲ καὶ ποιήματα γράφων ἀνεγίνωσκεν αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὴ λίαν ἐπαινοῦντας ἀναισθήτους καὶ βαρβάρους ἀπεκάλει καὶ μετὰ γέλωτος ἠπείλει κρεμᾶν αὐτούς· ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησε. Τῶν γὰρ λύτρων κομισθέντων ἀπολυθεὶς καὶ συναγαγὼν ἄνδρας ἐξ Ἀσίας καὶ πλοῖα, συνήρπασε τοὺς λῃστὰς καὶ προσήλωσεν.

16. Τὰς δ' Ἀλεξάνδρου πράξεις ἀναγινώσκων ἐδάκρυσε καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν ὅτι «ταύτην τὴν ἡλικίαν ἔχων ἐνίκησε Δαρεῖον, ἐμοὶ δὲ μέχρι νῦν οὐδὲν πέπρακται».

17. Φαρνάκην νικήσας τὸν Ποντικὸν ἐξ ἐφόδου, πρὸς τοὺς φίλους ἔγραψεν· «Ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα».

18. Ἄγις ὁ νεώτερος πρὸς ἄνθρωπον πονηρὸν ἐρωτῶντα πολλάκις «Τίς ἄριστος εἶπ Σπαρτιάτης;» «Ὁ σοὶ ἀνομοιότατος» ἔφη.

19. Σεμίραμις ἑαυτῇ κατασκευάσασα τάφον, ἐπέγραψεν, ὅστις ἂν χρημάτων δεηθῇ βασιλεύς, διελόντα τὸ μνημεῖον, ὅσα βούλεται λαβεῖν. Δαρεῖος οὖν διελών, χρήματα μὲν οὐχ εὗρε, γράμμασι δὲ ἑτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν· «Εἰ μὴ κακὸς ἦσθ' ἀνὴρ καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἐκίνεις».

20. Σεμνυνομένης γυναικός τινος Ἰωνικῆς ἐπί τινι τῶν ἑαυτῆς ὑφασμάτων ὄντι πολυτελεῖ, Λάκαινα ἐπιδείξασα τοὺς τέσσαρας υἱοὺς ὄντας κοσμιωτάτους, «Τοιαῦτα» ἔφη «δεῖν εἶναι τὰ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γυναικὸς ἔργα καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν.

21. Εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῶν Ἑλλήνων συλλεγέντων καὶ ψηφισαμένων ἐπὶ Πέρσας μετ' Ἀλεξάνδρου

στρατεύειν, ἡγεμὼν ἀνηγορεύθη Ἀλέξανδρος. Πολλῶν δὲ καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ φιλοσόφων ἀπηντηκότων αὐτῷ καὶ συνηδομένων, ἤλπιζε καὶ Διογένη ταὐτὸ ποιήσειν, διατρίβοντα περὶ Κόρινθον. Ὡς δ' ἐκεῖνος ἐλάχιστον Ἀλεξάνδρου λόγον ἔχων ἐν τῷ Κρανείῳ σχολὴν ἦγεν, αὐτὸς ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν. Ἔτυχε δὲ κατακείμενος ἐν ἡλίῳ, καὶ μικρὸν μὲν ἀνεκάθισεν, ἀνθρώπων τοσούτων ἐπερχομένων, καὶ διέβλεψεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Ὡς δ' ἐκεῖνος ἀσπασάμενος καὶ προσειπὼν αὐτὸν ἠρώτησεν, εἴ τινος τυγχάνει δεόμενος· «Μικρὸν» εἶπεν «ἀπὸ τοῦ ἡλίου μετάστηθι». Πρὸς τοῦτο λέγεται Ἀλέξανδρον οὕτω διατεθῆναι καὶ θαυμάσαι τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἀνδρός, ὥστε, τῶν περὶ αὐτόν, ὡς ἀπῄεσαν, διαγελώντων καὶ σκωπτόντων, «ἀλλὰ μὴν ἐγὼ» εἶπεν «εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἤμην, Διογένης ἂν ἤμην».

22. Πρεσβύτης ἐν Ὀλυμπίᾳ, συντελουμένου ἀγῶνος, προθυμούμενος θεάσασθαι, καθέδρας ἠπόρει· πολλοὺς δ' ἐπιπορευόμενος τόπους, ὑβρίζετο καὶ ἐσκώπτετο, μηδενὸς αὐτὸν παραδεχομένου· ὡς δὲ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἦκεν, ἀνέστησαν πάντες οἱ παῖδες καὶ πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν, τοῦ τόπου ἐκχωροῦντες· τῶν δὲ πανελλήνων ἐπισημειωσαμένων κρότῳ τὸ ἦθος καὶ ὑπερεπαινούντων, ὁ πρεσβύτης, κινήσας

«πολιόν τε κάρη, πολιόν τε γένειον»

καὶ δακρύσας, «οἴμοι τῶν κακῶν!» φησὶν «ὡς ἅπαν-

τες μὲν οἱ Ἕλληνες ἐπίστανται τὰ καλά, χρῶνται δὲ αὐτοῖς μόνοι Λακεδαιμόνιοι».

23. Πιττακὸς οὐ κακῶς, τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πέμψαντος ἱερεῖον αὐτῷ καὶ κελεύσαντος τὸ κάλλιστον καὶ τὸ χείριστον ἐξελεῖν κρέας, ἔπεμψεν ἐξελὼν τὴν γλῶσσαν, ὡς ὄργανον μὲν ἀγαθῶν, ὄργανον δὲ κακῶν τῶν μεγίστων οὖσαν.

Γ'. ΕΚ ΤΩΝ ΒΙΩΝ

Διογένους Λαερτίου.

1. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος οὐδὲν ἔφη τὸν θάνατον διαφέρειν τοῦ ζῆν· «Σὺ οὖν» ἔφη τις «διὰ τί οὐκ ἀποθνήσκεις;» «Ὅτι» ἔφη «οὐδὲν διαφέρει».

2. Φέρεται δ' ἀποφθέγματα αὐτοῦ τάδε· πρεσβύτατον τῶν ὄντων Θεός· ἀγέννητον γάρ. Κάλλιστον κόσμος· ποίημα γὰρ Θεοῦ. Μέγιστον τόπος· ἅπαντα γὰρ χωρεῖ. Τάχιστον νοῦς· διὰ παντὸς γὰρ τρέχει. Ἰσχυρότατον ἀνάγκη· κρατεῖ γὰρ πάντων. Σοφώτατον χρόνος· ἀνευρίσκει γὰρ πάντα.

3. Σόλων Ἐξηκεστίδου Σαλαμίνιος, πρῶτον μὲν τὴν σεισάχθειαν εἰσηγήσατο Ἀθηναίοις· τὸ δὲ ἦν λύτρωσις σωμάτων τε καὶ κτημάτων. Καὶ γὰρ ἐπὶ

σώμασιν ἐδανείζοντο, καὶ πολλοὶ δι' ἀπορίαν ἐθήτευον. Ἑπτὰ δὴ ταλάντων ὀφειλομένων αὐτῷ πατρῴων, συνεχώρησε πρῶτος καὶ τοὺς λοιποὺς τὸ ὅμοιον προύτρεψε πρᾶξαι.

4. Φασὶ Χείλωνα Αἰσώπου πυθέσθαι, ὁ Ζεὺς τί εἴη ποιῶν; Τὸν δὲ φάναι· «Τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινοῦν, τὰ δὲ ταπεινὰ ὑψοῦν».

5. Ἐρωτηθείς, τίνι διαφέρουσιν οἱ πεπαιδευμένοι τῶν ἀπαιδεύτων; Ἔφη· «Ἐλπίσιν ἀγαθαῖς». Τί δύσκολον; «Τὸ τὰ ἀπόρρητα σιωπῆσαι, καὶ σχολὴν εὖ διαθέσθαι, καὶ ἀδικούμενον δύνασθαι φέρειν».

6. Προσέταττε δὲ ταῦτα. Γλώττης κρατεῖν· μὴ κακολογεῖν τοὺς πλησίον· ταχύτερον ἐπὶ τὰς ἀτυχίας τῶν φίλων ἢ ἐπὶ τὰς εὐτυχίας πορεύεσθαι· γῆρας τιμᾶν· ζημίαν αἱρεῖσθαι μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχρόν· ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγελᾶν· τὴν γλῶτταν μὴ προτρέχειν τοῦ νοῦ.

7. Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος Κροίσου διδόντος χρήματα οὐκ ἐδέξατο, εἰπὼν ἔχειν ὧν ἐβούλετο διπλάσια· ἄπαιδος γὰρ τἀδελφοῦ τελευτήσαντος κεκληρονομηκέναι.

8. Νόμους δὲ ἔθηκε. Τῷ μεθύοντι, ἐὰν ἁμάρτῃ, διπλῆν εἶναι τὴν ζημίαν, ἵνα μὴ μεθύωσι, πολλοῦ κατὰ τὴν νῆσον οἴνου γινομένου.

9. Ἔλεγε δέ. Συνετῶν ἀνδρῶν, πρὶν γενέσθαι τὰ δυσχερῆ, προνοῆσαι ὅπως μὴ γένηται ἀνδρείων δέ, γενόμενα εὖ θέσθαι. Ὃ μέλλεις πράττειν, μὴ πρόλεγε· ἀποτυχὼν γὰρ γελασθήσῃ. Φίλον μὴ λέγειν κακῶς, ἀλλὰ μηδὲ ἐχθρόν.

10. Βίας Τευτάμου Πριηνεύς, συμπλέων ποτὲ ἀσεβέσι, χειμαζομένης τῆς νεώς, κἀκείνων τοὺς θεοὺς ἐπικαλουμένων, «σιγᾶτε» ἔφη «μὴ αἴσθωνται ὑμᾶς ἐνθάδε πλέοντας».

11. Ἥδιον ἔλεγε δικάζειν μεταξὺ ἐχθρῶν ἢ φίλων· τῶν μὲν γὰρ φίλων πάντως ἐχθρὸν ἔσεσθαι τὸν ἕτερον, τῶν δὲ ἐχθρῶν τὸν ἕτερον φίλον.

12. Κλεόβουλος ἔλεγε δεῖν, ὅταν τις ἐξίῃ τῆς οἰκίας, ζητεῖν πρότερον, τί μέλλει πράσσειν· καὶ ὅταν εἰσέλθῃ πάλιν, ζητεῖν τί ἔπραξε. Συνεβούλευέ τε εὖ τὸ σῶμα ἀσκεῖν. Φιλήκοον εἶναι μᾶλλον ἢ φιλόλαον· φιλομαθῆ μᾶλλον ἢ ἀμαθῆ. Γλῶσσαν εὔφημον ἴσχειν. Ἀρετῆς οἰκεῖον εἶναι, κακίας ἀλλότριον. Ἀδικίαν φεύγειν. Πόλει τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν. Ἡδονῆς κρατεῖν. Βίᾳ μηδὲν πράττειν. Τέκνα παιδεύειν. Ἔχθραν διαλύειν.

13. Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς πῶς οὐκ ἂν γένοιτό τις φιλοπότης, «Εἰ πρὸ ὀφθαλμῶν» εἶπε «ἔχοι τὰς τῶν μεθυόντων ἀσχημοσύνας».

14. Ὀνειδιζόμενος δὲ ὑπὸ Ἀττικοῦ, ὅτι Σκύθης ἐστίν, ἔφη· «Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ὄνειδος ἡ πατρίς, σὺ δὲ τῆς πατρίδος».

15. Ἔλεγεν ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους.

16. Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Διονυσίου, διὰ τί οἱ μὲν φιλόσοφοι ἐπὶ τὰς τῶν πλου-

σίων θύρας ἔρχονται, οἱ δὲ πλούσιοι ἐπὶ τὰς τῶν φιλοσόφων οὐκέτι; Ἔφη· «Ὅτι οἱ μὲν ἴσασιν ὧν δέονται, οἱ δὲ οὐκ ἴσασιν».

17. Αἴνιγμά τινος αὐτῷ προτείναντος καὶ εἰπόντος, «λῦσον». «Τί, ὦ μάταιε» ἔφη «λῦσαι θέλεις, ὃ καὶ δεδεμένον ἡμῖν πράγματα παρέχει;»

18. Λοιδορούμενός ποτε ἀνεχώρει· τοῦ δ' ἐπιδιώκοντος εἰπόντος, «Τί φεύγεις;» «Ὅτι» φησὶ «τοῦ μὲν κακῶς λέγειν σὺ τὴν ἐξουσίαν ἔχεις, τοῦ δὲ μὴ ἀκούειν ἐγώ».

19. Συνιστάντος τινὸς αὐτῷ υἱόν, ἤτησε πεντακοσίας δραχμάς. Τοῦ δ' εἰπόντος, «Τοσούτου δύναμαι ἀνδράποδον ὠνήσασθαι». «Πρίω» ἔφη « καὶ ἔξεις δύο».

20. Δεόμενός ποτε περὶ φίλου Διονυσίου καὶ μὴ ἐπιτυγχάνων, εἰς πόδας αὐτοῦ ἔπεσε. Πρὸς οὖν τὸν ἐπισκώψαντα, «Οὐκ ἐγὼ» φησὶν «αἴτιος, ἀλλὰ Διονύσιος ὁ ἐν τοῖς ποσὶ τὰς ἀκοὰς ἔχων».

21. Ἀριστοτέλης ἐρωτηθείς, τί περιγίγνεται κέρδος τοῖς ψευδομένοις; «Ὅταν» ἔφη «λέγωσιν ἀλήθειαν μὴ πιστεύεσθαι».

22. Ἀκούσας ὑπό τινος λοιδορεῖσθαι, « Ἀπόντα με» ἔφη «καὶ μαστιγούτω».

23. Τὴν παιδείαν ἔλεγεν ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίαις εἶναι κόσμον, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις καταφυγήν.

24. Ἐρωτηθείς, πῶς ἂν προκόπτοιεν οἱ μαθηταί; Ἔφη· « Ἐάν, τοὺς προέχοντας διώκοντες, τοὺς ὑστεροῦντας μὴ ἀναμένωσι».

25. Ἀντισθένης Ἀντισθένους Ἀθηναῖος πρὸς τὸ μέλλον φοιτᾶν αὐτῷ μειράκιον καὶ πυθόμενον τίνων αὐτῷ δεῖ, ἔφη· «Βιβλιαρίου καὶ νοῦ, καὶ γραφείου καὶ νοῦ, καὶ πινακιδίου καὶ νοῦ».

26. Ἐρωτηθεὶς διὰ τί πικρῶς τοῖς μαθηταῖς ἐπιπλήττει, «Καὶ οἱ ἰατροὶ» ἔφη «τοῖς κάμνουσιν».

27. Σωκράτης ἔλεγε τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους ζῆν ἵν' ἐσθίοιεν· αὐτὸν δὲ ἐσθίειν ἵνα ζῴη. Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα, «Κακῶς ὁ δεῖνά σε λέγει», «Καλῶς γὰρ» ἔφη «λέγειν οὐκ ἔμαθε».

28. Διογένης ὁ Σινωπεὺς γενόμενος Ἀθήνησιν Ἀντισθένει παρέβαλε. Τοῦ δὲ διωθουμένου διὰ τὸ μηδένα προσίεσθαι, ἐξεβιάζετο τῇ προεδρείᾳ. Καί ποτε τὴν βακτηρίαν ἐπανατεινομένου αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ὑποσχών, «Παῖε» εἶπεν· «οὐ γὰρ εὑρήσεις οὕτω σκληρὸν ξύλον ᾧ μὲ ἀπείρξεις ἕως ἄν τι φαίνῃ λέγων». Τοὐντεῦθεν διήκουσεν αὐτοῦ καὶ ἅτε φυγὰς ὢν ὥρμησεν ἐπὶ τὸν εὐτελῆ βίον.

29. Εἰσαγαγόντος τινὸς αὐτὸν εἰς οἶκον πολυτελῆ καὶ κωλύοντος πτύσαι, ἐπειδὴ ἐχρέμψατο, εἰς τὴν ὄψιν αὐτοῦ ἔπτυσεν, εἰπὼν χείρονα τόπον μὴ εὑρηκέναι.

30. Θεασάμενός ποτε παιδίον ταῖς χερσὶ πῖνον ἐξέρριψε τῆς πήρας τὴν κοτύλην εἰπών· «Παιδίον μὲ νενίκηκεν εὐτελείᾳ». Ἐξέβαλε δὲ καὶ τὸ τρυβλίον, ὁμοίως παιδίον θεασάμενος, ἐπειδὴ κατέαξε τὸ σκεῦος, τῷ κοίλῳ τοῦ ψωμίου τὴν φακῆν ὑποδεχόμενον.

31. Πλάτωνος ὁρισαμένου, Ἄνθρωπός ἐστι ζῷον δίπουν, ἄπτερον, καὶ εὐδοκιμοῦντος, τίλας ἀλεκτρυόνα εἰσήνεγκεν εἰς τὴν σχολὴν αὐτοῦ καί φησιν· «Οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ Πλάτωνος ἄνθρωπος». Ὅθεν τῷ ὅρῳ προσετέθη τὸ πλατυώνυχον.

32. Ἐν Μεγαρεῦσιν ἰδὼν τὰ μὲν πρόβατα τοῖς δέρμασιν ἐσκεπασμένα, τοὺς δὲ παῖδας γυμνούς, ἔφη· «Λυσιτελέστερόν ἐστι Μεγαρέως εἶναι κριὸν ἢ υἱόν».

33. Λύχνον μεθ' ἡμέραν ἅψας, «Ἄνθρωπον» φησὶ «ζητῶ». Εἰπόντος τινός· «Σινωπεῖς σου φυγὴν κατέγνωσαν». «Ἐγὼ δέ γε» εἶπεν «ἐκείνων μονήν».

34. Ἤτει ποτὲ ἀνδριάντα· ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τί τοῦτο ποιεῖ, «Μελετῶ» εἶπεν «ἀποτυγχάνειν». Αἰτῶν τινα—καὶ γὰρ τοῦτο πρῶτον ἐποίησε διὰ τὴν ἀπορίαν—ἔφη· «Εἰ μὲν καὶ ἄλλῳ δέδωκας, δὸς κἀμοί· εἰ δὲ μηδενί, ἀπὸ ἐμοῦ ἄρξαι».

35. Ἐρωτηθεὶς τί τῶν θηρίων κάκιστα δάκνει, ἔφη· «Τῶν μὲν ἀγρίων συκοφάντης, τῶν δὲ ἡμέρων κόλαξ».

36. Ἰδών ποτε μειράκιον ἐρυθριῶν, «Θάρρει» ἔφη· «Τοιοῦτόν ἐστι τῆς ἀρετῆς τὸ χρῶμα». Ἐρωτηθείς, ποῖον οἶνον ἡδέως πίνει, ἔφη. «Τὸν ἀλλότριον».

37. Πρὸς τοὺς συμβουλεύοντας τὸν ἀποδράντα αὐτοῦ δοῦλον ζητεῖν, «Γελοῖον» ἔφη «εἰ Μάνης μὲν χωρὶς Διογένους ζῇ, Διογένης δὲ χωρὶς Μάνου οὐ δύναται».

38. Ἀριστῶντι αὐτῷ ἐν ἀγορᾷ οἱ περιεστῶτες συνεχὲς ἔλεγον· «Κύον»· ὁ δὲ «Ὑμεῖς» εἶπεν «ἐστὲ κύνες, οἵ με ἀριστῶντα περιεστήκατε».

39. Τοὺς λέγοντας μὲν τὰ σπουδαῖα, μὴ ποιοῦντας δέ, ἔλεγε μηδὲν διαφέρειν κιθάρας· καὶ γὰρ ταύτην μήτε ἀκούειν μήτε αἰσθάνεσθαι.

40. Ἄσωτον ᾔτει μνᾶν· πυθομένου δὲ διὰ τί τοὺς μὲν ἄλλους ὀβολὸν αἰτεῖ, αὐτὸν δὲ μνᾶν, «Ὅτι» εἶπε «παρὰ μὲν τῶν ἄλλων πάλιν ἐλπίζω λαβεῖν, παρὰ δὲ σοῦ θεῶν ἐν γούνασι κεῖται εἰ πάλιν λήψομαι».

41. Ἰδὼν τοξότην ἀφυῆ, παρὰ τὸν σκοπὸν ἐκάθισεν, εἰπών· «Ἵνα μὴ πληγῶ».

42. Κλεάνθης διεβοήθη ἐπὶ φιλοπονίᾳ, ὥς γε πένης ὢν ἄγαν ὥρμησε μισθοφορεῖν· καὶ νύκτωρ μὲν ἐν τοῖς κήποις ἤντλει, μεθ' ἡμέραν δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἐγυμνάζετο· ὅθεν καὶ Φρεάντλης ἐκλήθη. Φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ εἰς δικαστήριον ἀχθῆναι, λόγους δώσοντα πόθεν ἐς τοσοῦτον εὐέκτης ὢν διαζῇ· ἔπειτα ἀποφυγεῖν, τύν τε κηπουρὸν μάρτυρα παρασχόντα, παρ' ὃν ἤντλει, καὶ τὴν ἀλφιτόπωλιν παρ' ᾗ τὰ ἄλφιτα ἔπεττεν.

Δ'. ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

1. Προμηθεύς.

Προμηθεὺς ἐξ ὕδατος καὶ γῆς ἀνθρώπους πλάσας ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ πῦρ, λάθρα Διός, ἐν νάρθηκι κρύψας. Ὡς δὲ ᾔσθετο Ζεύς, ἐπέταξεν Ἡφαίστῳ τῷ Καυκάσῳ ὄρει τὸ σῶμα αὐτοῦ προσηλῶσαι· τοῦτο δὲ σκυθικὸν ὄρος ἐστίν. Ἐν δὴ τούτῳ προσηλωθεὶς Προμηθεὺς πολλῶν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐδίδετο· καθ' ἑκάστην δὲ ἡμέραν ἀετὸς ἐφιπτάμενος αὐτῷ τοὺς λοβοὺς ἐνέμετο τῶν ἡπάτων αὐξανομένων διὰ νυκτός. Οὕτω Προμηθεὺς πυρὸς κλαπέντος δίκην ἔτινε ταύτην, μέχρις Ἡρακλῆς αὐτὸν ὕστερον ἔλυσε.

2. Δευκαλίων.

Προμηθέως παῖς Δευκαλίων ἐγένετο· οὗτος βασιλεύων τῶν περὶ τὴν Φθίαν τόπων ἄγεται γυναῖκα Πύρραν τὴν Ἐπιμηθέως καὶ Πανδώρας, ἣν ἔπλασαν θεοὶ πρώτην γυναῖκα. Ἐπεὶ δὲ ἀφανίσαι Ζεὺς τὸ χαλκοῦν ἤθελε γένος, ὑποθεμένου Προμηθέως, Δευκαλίων τεκτηνάμενος λάρνακα καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐνθέμενος, εἰς ταύτην μετὰ Πύρρας εἰσέβη. Ζεὺς δὲ πολὺν ὑετὸν ἀπ' οὐρανοῦ χέας τὰ πλεῖστα μέρη τῆς

Ἑλλάδος κατέκλυσεν, ὥστε διαφθαρῆναι πάντας ἀνθρώπους, ὀλίγων χωρίς, οἳ συνέφυγον εἰς τὰ πλησίον ὑψηλὰ ὄρη. Τότε δὲ καὶ τὰ κατὰ Θεσσαλίαν ὄρη διέστη καὶ τὰ ἐκτὸς Ἰσθμοῦ καὶ Πελοποννήσου συνεχύθη πάντα. Δευκαλίων δὲ ἐν τῇ λάρνακι διὰ τῆς θαλάσσης φερόμενος ἐφ' ἡμέρας ἐννέα καὶ νύκτας τὰς ἴσας τῷ Παρνασσῷ προσίσχει, κἀκεῖ, τῶν ὄμβρων παύλαν λαβόντων, ἐκβὰς θύει Διὶ Φυξίῳ. Ζεὺς δὲ πέμψας Ἑρμῆν πρὸς αὐτὸν ἐπέτρεψεν αἰτεῖσθαι ὅ,τι βούλεται, ὁ δὲ αἱρεῖται ἀνθρώπους αὐτῷ γενέσθαι. Καὶ Διὸς εἰπόντος, ὑπὲρ κεφαλῆς αἴρων ἔβαλλε λίθους· καὶ οὓς μὲν ἔβαλλε Δευκαλίων, ἄνδρες ἐγένοντο, οὓς δὲ Πύρρα, γυναῖκες. Ὅθεν καὶ λαοὶ μεταφορικῶς ὠνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ **λᾶας**, ὁ λίθος.

Γίγνονται δὲ ἐκ Πύρρας Δευκαλίωνι παῖδες Ἕλλην μὲν πρῶτος, δεύτερος δὲ Ἀμφικτύων, ὁ μετὰ Δαναὸν βασιλεύσας τῆς Ἀττικῆς, θυγάτηρ δὲ Πρωτογένεια. Ἕλληνος δὲ καὶ νύμφης Ὀρσηΐδος, Δῶρος, Ξοῦθος, Αἴολος. Αὐτὸς μὲν οὖν ἀφ' αὑτοῦ τοὺς καλουμένους Γραικοὺς προσηγόρευσεν Ἕλληνας· τοῖς δὲ παισὶν ἐμέρισε τὴν χώραν· καὶ Ξοῦθος μὲν λαβὼν τὴν Πελοπόννησον ἐκ Κρεούσης τῆς Ἐρεχθέως Ἀχαιὸν ἐγέννησε καὶ Ἴωνα, ἀφ' ὧν Ἀχαιοὶ καὶ Ἴωνες καλοῦνται· Δῶρος δὲ τὴν πέραν χώραν Πελοποννήσου λαβὼν τοὺς κατοίκους ἀφ' ἑαυτοῦ Δωριεῖς ἐκάλεσεν, Αἴολος δὲ βασιλεύων τῶν περὶ τὴν Θεσσαλίαν τόπων τοὺς ἐνοικοῦντας Αἰολεῖς προσηγόρευσεν.

3. Ἀργοναῦται.

Ἰάσων ὁ Αἴσονος τοῦ Κρηθέως ᾤκει ἐν Ἰωλκῷ, τῆς δὲ Ἰωλκοῦ Πελίας ἐβασίλευε μετὰ Κρηθέα· ᾧ χρωμένῳ περὶ τῆς βασιλείας ἐθέσπισεν ὁ θεὸς τὸν μονοσάνδαλον φυλάξασθαι. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἠγνόει τὸν χρησμόν· ὕστερον δ' αὐτὸν ἔγνω· τελῶν γὰρ ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ Ποσειδῶνι θυσίαν, ἄλλους τε πολλοὺς ἐπὶ ταύτῃ καὶ τὸν Ἰάσωνα μετεπέμψατο· ὁ δὲ πόθῳ γεωργίας ἐν τοῖς χωρίοις διατελῶν ἔσπευσεν ἐπὶ τὴν θυσίαν· διαβαίνων δὲ ποταμὸν Ἄναυρον ἐξῆλθε μονοσάνδαλος, τὸ ἕτερον ἀπολέσας ἐν τῷ ῥείθρῳ πέδιλον. Θεασάμενος δὲ Πελίας αὐτὸν καὶ τὸν χρησμὸν συμβαλών, ἠρώτα προσελθών, τί ἂν ἐποίησεν ἐξουσίαν ἔχων, εἰ λόγιον ἦν αὐτῷ, πρός τινος φονευθήσεσθαι τῶν πολιτῶν· ὁ δέ, τὸ χρυσόμαλλον δέρας, ἔφη, προσέταττον ἂν φέρειν αὐτῷ. Τοῦτο Πελίας ἀκούσας εὐθὺς ἐπὶ τὸ δέρας ἐλθεῖν ἐκέλευσεν αὐτόν· τοῦτο δὲ ἐν Κόλχοις ἦν, ἐν Ἄρεως ἄλσει κρεμάμενον ἐκ δρυός, ἐφρουρεῖτο δὲ ὑπὸ δράκοντος ἀΰπνου.

Ἐπὶ τοῦτο δὲ πεμπόμενος Ἰάσων, Ἄργον παρεκάλεσε τὸν Φρίξου· κἀκεῖνος Ἀθηνᾶς ὑποθεμένης πεντηκόντορον ναῦν κατεσκεύασε, τὴν προσαγορευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Ἀργώ, κατὰ δὲ τὴν πρῷραν ἐνήρμοσεν Ἀθηνᾶ φωνῆεν φηγοῦ τῆς Δωδωνίδος ξύλον. Ὡς δὲ ἡ ναῦς κατεσκευάσθη, χρωμένῳ ὁ Θεὸς αὐτῷ πλεῖν ἐπέτρεψε συναθροί-

σαντι τοὺς ἀρίστους τῆς Ἑλλάδος. Οὗτοι, ναυαρχοῦντος Ἰάσονος, προσίσχουσι Λήμνῳ. Ἐντεῦθεν ἀναχθέντες καταντῶσιν εἰς τὴν Θρᾴκης Σαλμυδησσόν, ἔνθα ᾤκει Φινεὺς μάντις τὰς ὄψεις πεπηρωμένος. Οὗτος ἐμήνυσε τὸν πλοῦν τοῖς Ἀργοναύταις· καὶ περὶ τῶν Συμπληγάδων ὑπέθετο πετρῶν τῶν κατὰ θάλασσαν· ἦσαν δὲ ὑπερμεγέθεις αὗται, συγκρουόμεναι δὲ ἀλλήλαις ὑπὸ τῆς τῶν πνευμάτων βίας, τὸν διὰ θαλάσσης πόρον ἀπέκλειον· ἐφέρετο δὲ πολλὴ μὲν ὑπ' αὐτῶν ὁμίχλη, πολὺς δὲ πάταγος. Ἦν δὲ ἀδύνατον καὶ τοῖς πετεινοῖς δι' αὐτῶν ἐλθεῖν. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ἀφεῖναι πελειάδα διὰ τῶν πετρῶν, καὶ ταύτην ἐὰν μὲν ἴδωσι σωθεῖσαν, διαπλεῖν καταφρονοῦντας· ἐὰν δὲ ἀπολομένην, μὴ πλεῖν βιάζεσθαι. Ταῦτα ἀνήγοντο ἀκούσαντες· καὶ ὡς πλησίον ἦσαν τῶν πετρῶν, ἀφιᾶσαν ἐκ τῆς πρῴρας πελειάδα· τῆς δὲ ἱπταμένης, τὰ ἄκρα τῆς οὐρᾶς ἡ σύμπτωσις τῶν πετρῶν ἀπεθέρισεν. Ἀναχωρούσας οὖν ἐπιτηρήσαντας τὰς πέτρας, μετ' εἰρεσίας ἐντόνου, συλλαβομένης Ἥρας, διῆλθον, τὰ ἄκρα τῶν ἀφλάστων τῆς νεὼς περικοπείσης. Αἱ μὲν οὖν Συμπληγάδες ἔκτοτε ἔστησαν· χρεὼν γὰρ ἦν αὐταῖς νεὼς περαιωθείσης στῆναι παντελῶς.

Οἱ δὲ Ἀργοναῦται παραπλεύσαντες Θερμώδοντα καὶ Καύκασον ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν ἦλθον· οὗτος τῆς Κολχικῆς ἐστι γῆς. Καθορμισθείσης δὲ τῆς νεώς, ἧκε πρὸς Αἰήτην Ἰάσων καὶ τὰ ἐπιταγέντα ὑπὸ Πελίου λέγων παρεκάλει δοῦναι τὸ δέρας αὐτῷ· ὁ δὲ

δώσειν ὑπέσχετο, ἐὰν τοὺς χαλκόποδας ταύρους μόνος καταζεύξῃ· ἦσαν δὲ ἄγριοι παρ' αὐτῷ οὗτοι ταῦροι δύο, μεγέθει διαφέροντες, δῶρον Ἡφαίστου, οἱ χαλκοῦς μὲν εἶχον πόδας, πῦρ δ' ἐκ στομάτων ἐφύσων. Τούτους αὐτῷ ζεύξαντι ἐπετάσσετο σπείρειν δράκοντος ὀδόντας· εἶχε γὰρ λαβὼν παρ' Ἀθηνᾶς τοὺς ἡμίσεις, ὧν Κάδμος ἔσπειρεν ἐν Θήβαις. Ἀποροῦντος δὲ τοῦ Ἰάσονος, πῶς ἂν δύναιτο τοὺς ταύρους καταζεῦξαι, Μήδεια ἡ θυγάτηρ Αἰήτου δεδοικυῖα, μὴ πρὸς τῶν ταύρων διαφθαρῇ, κρύφα τοῦ πατρὸς συνεργήσειν αὐτῷ πρὸς τὴν κατάζευξιν τῶν ταύρων ἐπηγγείλατο καὶ τὸ δέρας ἐγχειριεῖν, ἐὰν ὁμόσῃ αὐτὴν ἕξειν γυναῖκα καὶ εἰς Ἑλλάδα σύμπλουν ἀγάγηται. Ὁμόσαντος δὲ Ἰάσονος, φάρμακον δίδωσιν, ᾧ καταζευγνῦναι μέλλοντα τοὺς ταύρους ἐκέλευσε χρῖσαι τήν τε ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ καὶ τὸ σῶμα· τούτῳ γὰρ χρισθέντα, ἔφη, πρὸς μίαν ἡμέραν μήτε ὑπὸ πυρὸς ἀδικηθήσεσθαι μήτε ὑπὸ σιδήρου. Ἐδήλωσε δὲ αὐτῷ, σπειρομένων τῶν ὀδόντων, ἐκ γῆς ἄνδρας μέλλειν ἀναδύεσθαι ἐπ' αὐτὸν καθωπλισμένους, οὓς ἔλεγεν, ἐπειδὰν ἀθρόους θεάσηται, βάλλειν εἰς μέσον λίθους ἄποθεν· ὅταν δὲ ὑπὲρ τούτου μάχωνται πρὸς ἀλλήλους, τότε κτείνειν αὐτούς. Ἰάσων δὲ τοῦτο ἀκούσας καὶ χρησάμενος τῷ φαρμάκῳ, παραγενόμενος εἰς τὸ τοῦ νεὼ ἄλσος, ἐμάστευε τοὺς ταύρους καὶ σὺν πολλῷ πυρὶ ὁρμήσαντας αὐτοὺς κατέζευξε· σπείροντος δὲ αὐτοῦ τοὺς ὀδόντας, ἀνέτελλον ἐκ τῆς γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι· ὁ δέ, ὅπου πλείονας ἑώρα, βάλλων ἀφανῶς λίθους πρὸς αὐτούς, μαχομένους ἀλλήλοις, προσιὼν ἀνῄρει. Καὶ καταζευγνυμένων τῶν ταύρων, οὐκ ἐδίδου τὸ δέρας Αἰήτης, ἐβούλετο δὲ τήν τε Ἀργὼ καταφλέξαι καὶ κτῆναι τοὺς ἐμπλέοντας. Φθάσασα δὲ Μήδεια τὸν Ἰάσονα νυκτὸς ἐπὶ τὸ δέρας ἦγαγε καὶ τὸν φυλάσσοντα δράκοντα κατακοιμήσασα τοῖς φαρμάκοις, μετὰ Ἰάσονος ἔχουσα τὸ δέρας εἰς τὴν Ἀργὼ παρεγένετο· συνείπετο δὲ αὐτῇ καὶ ὁ Ἀδελφὸς Ἄψυρτος· οἱ δὲ νυκτὸς μετὰ τούτων ἀνήχθησαν. Εἰς Ἰωλκὸν δ' ἦλθον διὰ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος, τὸν πάντα πλοῦν ἐν τέσσαρσι μησὶ τελειώσαντες.

Πελίας δὲ ἀπογνοὺς τὴν ὑποστροφὴν τῶν Ἀργοναυτῶν τὸν Αἴσονα κτεῖναι ἤθελεν· ὁ δὲ αἰτησάμενος ἑαυτὸν ἀνελεῖν, θυσίαν ἐπιτελῶν, ἀδεῶς τοῦ ταύρου αἷμα σπασάμενος ἀπέθανεν· ἡ δὲ Ἰάσονος μήτηρ ἐπαρασαμένη Πελίᾳ, νήπιον ἀπολιποῦσα παῖδα πρόμαχον, ἑαυτὴν ἀνήρτησε. Πελίας δὲ καὶ τὸν καταληφθέντα παῖδα ἀπέκτεινεν αὐτῆς. Ὁ δὲ Ἰάσων κατελθὼν τὸ μὲν δέρας ἔδωκε, περὶ ὧν δὲ ἠδικήθη μετελθεῖν ἐθέλων, καιρὸν ἐξεδέχετο· καὶ τότε μὲν εἰς Ἰσθμὸν μετὰ τῶν ἀριστέων πλεύσας ἀνέθηκε τὴν ναῦν Ποσειδῶνι· αὖθις δὲ Μήδειαν παρακαλεῖ ζητεῖν, ὅπως Πελίας αὐτῷ δίκας ὑπόσχῃ· ἡ δὲ εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Πελίου παρελθοῦσα πείθει τὰς θυγατέρας αὐτοῦ τὸν πατέρα κρεουργῆσαι καὶ καθεψῆσαι διὰ φαρμάκων αὐτὸν ἐπαγγελλομένη

ποιήσειν νέον· καὶ τοῦ πιστεῦσαι χάριν κριὸν μελίσασα καὶ καθεψήσασα ἐποίησεν ἄρνα· αἱ δὲ πιστεύσασαι τὸν πατέρα κρεουργοῦσι καὶ καθέψουσιν. Ἄκαστος δὲ ὁ Πελίου μετὰ τῶν τὴν Ἰωλκὸν οἰκούντων τὸν πατέρα θάπτει, τὸν δὲ Ἰάσονα μετὰ τῆς Μηδείας τῆς Ἰωλκοῦ ἐκβάλλει. Οἱ δὲ ἦκον εἰς Κόρινθον.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΝΕΑ ΓΛΩΣΣΑ

1. Ἐργασία—ἀνάπαυσις	Σελ.	5
2. Προσευχὴ	»	6
2*. Ἡ προσευχὴ (ποίημα Δ. Βερναρδάκη)	»	7
3. Ὁ Θεὸς πανταχοῦ παρών	»	8
4. Ὁ Λινναῖος καὶ ἡ βιβλιοθήκη αὐτοῦ	»	11
5. Εἷνε Θεὸς (ποίημα Ἀχ. Παράσχου)	»	»
6. Ἀχθοφόρος καὶ φιλόσοφος	»	12
7. Περὶ ἑορτῶν	»	13
8. Τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου	»	14
9. Ἡ χρυσῆ ταμβακοθήκη	»	15
10. Τὰ τῆς ξηρᾶς ὕδατα	»	17
11. Ἀξιομίμητος φιλανθρωπία	»	19
12. Ἡ ὕψωσις τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ	»	20
13. Ἀετὸς καὶ ἀράχνη	»	24
14. Τὰ τῆς θαλάσσης ὕδατα	»	24
15. Ὁ Ζεὺς καὶ ὁ ἵππος	»	27
16. Ὁ ἵππος (ποίημα)	»	28
17. Ἡ χιών	»	29
18. Ὠφέλιμον μάθημα	»	32
19. Ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς	»	33

20. Ὅλα προσεύχονται (ποίημα Α. Παράσχου) . Σελ. 35
21. Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ . . . . . » 37
22. Ὕμνος πρὸς τὸν Θεὸν (ποίημα Α. Βλάχου) . » 45
23. Ὁ ἅγιος Δημήτριος . . . . . » 46
24. Μάθημα εἰς φίλαυτον . . . . . » 47
25. Περὶ θείας Προνοίας . . . . . » 49
26. Αἱ ἀσχολίαι τῆς Κυριακῆς . . . . . » 51
27. Ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις . . . . . » 52
28. Ἡ φιλεργία . . . . . » 54
29. Ὁ Πιττακὸς καὶ ὁ μύλος αὐτοῦ . . . » 56
30. Ὁ Οὐασιγκτὼν καὶ ὁ δεκανεύς. . . . » »
31. Γνωμικὰ . . . . . » 57
32. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος . . . » 58
33. Ἐφαρμογαὶ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως. . » 60
34. Αὐταπάρνησις . . . . . » 64
35. Ὑγιὴς ἀφοσίωσις . . . . . » 66
36. Ἡ μήτηρ μου (ποίημα) . . . . . » 68
37. Ἡ ἐν τῷ ναῷ εἴσοδος τῆς Θεοτόκου . . » 70
38. Ὁ ἀφανὴς κόσμος . . . . . » 71
39. Ἀποτελέσματα τῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως. . . . . » 72
40. Ὁ Φαγόνδιος . . . . . » 75
41. Συμβουλαὶ τοῦ στομάχου . . . . . » 81
42. Ὁ ἅγιος Νικόλαος. . . . . » 83
43. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου . . . . . » 85
44. Περὶ θερμότητος . . . . . » 87
45. Ἡ πῆξις τοῦ ὕδατος καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἀποτελέσματα . . . . . » 90

46. Ὁ ἀλέκτωρ . . . . . Σελ. 92
47. Ὁ μέγας Βασίλειος . . . . . » 96
48. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς σταθερᾶς θελήσεως . » 99
49. Μία μητέρα (Σπ. Βασιλειάδου). . . . » 102
50. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ Θάνατος (ποίημα Ι. Καρασούτσα) . . . . . » 115
51. Ῥεύματα ἀέρος· ἄνεμοι . . . . . » 116
52. Γρηγόριος ὁ θεολόγος ὁ Ναζιανζηνός. . . » 118
53. Τὸ φασόλιον . . . . . » 120
54. Οἱ μύρμηκες . . . . . » 123
55. Δάμων καὶ Φιντίας . . . . . » 126
56. Ἄνεμοι . . . . . » 129
57. Οἱ τρεῖς ἱεράρχαι . . . . . » 131
58. Ὠδὴ εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας (ποίημα Η. Ταντταλίδου) . . . . . » 133
59. Τὸ γένος τῶν φυτῶν . . . . . » 134
60. Αἱ ἐκ τῶν ἀνέμων ὠφέλειαι . . . . . » 141

ΑΡΧΑΙΑ ΓΛΩΣΣΑ

1. Αἰσώπειοι μῦθοι . . . . . » 143
2. Πλουτάρχου ἀποφθέγματα. . . . . » 152
3. Ἐκ τῶν βίων Διογένους Λαερτίου . . . » 157
4. Ἐκ τῆς Ἀπολλοδώρου βιβλιοθήκης . . » 164

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Σελ.	16	στίχ.	1	ἀντί:	ἡμῶν	διόρθωσον:	ὑμῶν
»	40	»	20	»	Ἀνὴρ	»	Ἀήρ.
»	48	»	22	»	ἀναμφιβολίας	»	ἀμφιβολίας
»	50	»	6	»	χειρομάκτρου	»	τοῦ χειρομάκτρου.
»	68	»	10	»	γένοιτο	»	γένηται
»	72	»	7	»	ἀλλὰ	»	ἄλλα
»	84	»	24	»	πρᾳόσητος	»	πρᾳότητος
»	96	»	2	»	ῥιχιαῖα	»	ῥαχιαῖα
»	106	»	18	»	ἄκανθοι	»	ἄκανθαι
»	111	»	20	»	ἐμπρός του	»	ἐμπρός της.

